T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

VATİKAN APOSTOLİK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN TURC.50 NUMARALI CÖNK (İNCELEME- METİN)

HAZIRLAYAN

İMRAN MIZRAK

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. GÜLÇİÇEK AKÇAY

EDİRNE 2023

Tezin Adı: Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk (İnceleme-Metin)

Hazırlayan: İmran MIZRAK

ÖZET

Bu çalışma, cönklerin önemine istinaden, edebiyatımıza bir cönk çevirisi daha kazandırmak ve Türk edebiyatına ufak da olsa bir katkı sağlamak maksadıyla hazırlanmıştır.

Tez, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm öncesinde ‘‘Ön Söz’’, ‘‘Özet’’ ve ‘‘Tablolar’’ bölümleri sırasıyla yer almaktadır.

Birinci bölümde “Cönklerin Genel Özellikleri ve Türk Edebiyatında Cönkler Üzerine Yapılmış Çalışmalar” hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde, çalışmaya konu olan “Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk” isimli eser tanıtılmış ve cönkte şiirleri yer alan şairler hakkında kaçıncı yüzyılda yaşadıkları, mahlasları, cönkteki şiir sayıları, şiirlerinin nazım şekilleri ve cönkteki sayfa numaraları hakkında tablo üzerinden bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde, bu çalışmada incelenen “Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk” transkripsiyon alfabesi ile yazılmıştır.

Sonuç bölümünde ise tez ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. Kaynakça kısmında tezde yararlanılan eserlerin künyeleri verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cönk, Şair, Şiir

Name of Thesis: “Cönk with number Turc.50 in the Vatican Apostolic Library (Review-Text)”

Prepared by: İmran MIZRAK

ABSTRACT

This study, based on the importance of cönk (poetry notebook), has been prepared in order to bring another cönk translation to our literature and to make a small contribution to Turkish literature.

The thesis consists of three parts. Before the first chapter, there are "Foreword", "Abstract" and "Tables" sections respectively.

In the first chapter, information is given about "General Characteristics of Cönks and Studies on Cönks in Turkish Literature".

In the second part, the work named “Cönk with number Turc.50 in the Vatican Apostolic Library”, which is the subject of the study, is introduced and information about the poets whose poems are included in the cönk in which century they lived, their pseudonyms, the number of poems in the cönk, the verse forms of their poems and the page numbers in the cönk. given.

In the third chapter, the "Cönk No. Turc.50 found in the Vatican Apostolic Library" examined in this study was written with the transcription alphabet.

In the conclusion part, a general evaluation was made about the thesis. In the bibliography section, the tags of the works used in the thesis are given.

Keywords: Cönk, Poet, Poetry

ÖN SÖZ

Cönkler genel olarak daha çok okuma yazmayı yeni öğrenmiş kişilerce yazılan, dikey olarak aşağıdan yukarıya doğru açılan, içinde saz ozanlarının ve bunun yanında az da olsa divan şairlerinin şiirlerini de bulunduran şiir defterleridir.

Cönkler, daha önce ismi duyulmamış şairleri ya da ismi bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerini tespit etmede önemli bir hazinedir. Aynı zamanda yazıldığı dönemin kültürünü yansıtması açısından da mühim bir kaynaktır. Filhakika, mecmualar gibi cönkler de bünyesinde sadece şiirleri değil derlendiği dönemdeki önemli olaylar, doğumlar, ölümler, fetvalar, büyüler gibi bigileri de içerisinde ihtiva etmektedir. Bu çalışmamızda bizde Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk'ü inceleyip ilim alemine bir katkı sunmayı hedefledik.

Bu çalışmamızda danışman hocam, Doç.Dr. Gülçiçek AKÇAY tarafından daha önce tanıtımı ve MESTAP'a göre tasnifi yapılan Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk'ün tarafımdam transkripsiyon alfabesi ile metnini yazarak içindeki şairleri ve şiirleri tespit edip divanlarla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma yapılırken cönkte bulunup kaynaklarda ismi geçmeyen şair varsa ya da ismi bilinen şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri cönkte geçiyorsa bunları edebiyat dünyasına kazandırmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde cönklerin genel özellikleri ve Türk edebiyatında cönkler üzerine yapılmış çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölüm olan inceleme kısmında "Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk" isimli eser tanıtılmış ve cönkte şiirleri yer alan şairler hakkında kaçıncı yüzyılda yaşadıkları, mahlasları, cönkteki şiir sayıları, şiirlerinin nazım şekilleri ve cönkteki sayfa numaraları hakkında tablo üzerinden gösterilmiştir. Üçüncü bölümde çalışmaya konu edilen metnin transkripsiyonu yapılarak divanlarla karşılaştırılmıştır.

Çalışmamda gösterdiğim bütün özene rağmen gözden kaçmış veya yanlış yazılmış kısımlar çıkabilir. Yol gösterici ve ilim âlemine fayda sağlayacak eleştirilerinizden de memnuniyetle istifade edilecektir.

Cönkler nasıl ki kültürümüzün paha biçilmez bir hazine ise ailem de benim hazinemdir. Hayattaki en büyük hazinem aileme ve ailem içinde her zaman yanımda olan abim Ömer MIZRAK' a; tez sürecinde rehberliği ile bana yol gösterip aynı zamanda yoluma her zaman ışık tutan ve tez sürecimde değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan samimiyeti ile takıldığım noktalarda elimden tutan biricik danışman hocam Doç. Dr. Gülçiçek

AKÇAY' a; bu zorlu süreçte desteklerini esirgemeyip bana yol gösteren ve en önemlisi öğrencisi olmaktan onur duyduğum kıymetli hocam Prof. Dr. Ali İhsan ÖBEK' e ve üzerimde emeği olan tüm hocalarıma ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

İmran MIZRAK

Edirne / 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET I

ABSTRACT II

ÖN SÖZ III

İÇİNDEKİLER V

KISALTMALAR VI

GİRİŞ 1

1.BÖLÜM 3

1.1.CÖNK NEDİR? 3

1.2. CÖNKLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ 5

1.3.TÜRK EDEBİYATINDA CÖNKLER 7

1.3.1. KİTAPLAR 8

1.3.2. TEZLER 9

2.BÖLÜM 14

2.1. VATİKAN APOSTOLİK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN TURC.50 NUMARALI CÖNK ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ 14

3.BÖLÜM 22

3.1. METİN 22

3.1.1.Metnin Kurulmasında İzlenen Yol 22

3.1.2. Çeviri Yazıda Kullanılan Transkripsiyon Alfabesi 24

3.1.3. Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk (İnceleme- Metin) 25

SONUÇ 225

KAYNAKÇA 227

KISALTMALAR

B.k z. : Bakınız

c. : Cilt

çev. : Çeviren

D. : Divan

EAT : Eski Anadolu Türkçesi

G. : Gazel

hzl. : Hazırlayan

K. : Kaside

M. : Metin

nu. : Numara

s. : Sayfa

S. : Sayı

T. :Tezkire

TDK : Türk Dil Kurumu

YY. : Yüzyıl

GİRİŞ

Mecmua sözlükte, " 1. Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi. 2. Seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap. 3. Dergi" anlamlarına gelmektedir.[1] Mecmua sözcüğü, " dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak" anlamındaki cem' mastarından türeyerek mecmu' sözcüğünden müştak olmuştur. Mecmualar, yazıldıkları döneme ışık tutan önemli eserlerdir.

Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatında çok yaygın ve önemli bir telif türü haline gelmiş olan mecmualar genel özellikleri ve muhtevaları dikkate alınarak "mecmûatü'l-eş'âr, mecmûa-i ed'iye, mecmûatü'l-münşeât" vb. şekillerde adlandırılmıştır. Ancak birtakım mecmualar, muhtevalarının yanında müretteplerinin ünlü ve güvenilir kişiler olması dolayısıyla onların adlarıyla da anılmıştır.[2]

Mecmualar içeriklerine göre şu şekilde sıralanabilir:

1. Nazire mecmuaları,

2. Seçme şiir mecmuaları,

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar,

4. Manzum, mensur ya da Arapça, Farsça ve Türkçe gibi dil bakımından karışık mecmular.

Bunun dışında mecmualar, tertip eden kişiye göre, derleyeni tanınmış kişiler ya da kim olduğu belli olan mecmualar ve derleyeni bilinmeyen anonim mecmualar olarak da iki bölüme ayırmak mümkündür. Mecmuaların bir bölümünün müstensihi ve sahibi belli büyük bir bölümünün ise ne sahibi ne de müstensihi bellidir. Çoğunun düzenlenme tarihi de bulunmamaktadır.[3]

Şiir mecmuaları, Eski Türk edebiyatında tezkire ve mürettep divanlardan sonra edebiyat araştırmalarına kaynaklık eden önemli eserlerdir. Anadolu sahası Türk edebiyatında ilk örnekleri XV. yüzyılın başlarında görülmeye başlanan şiir mecmuaları mürettep divanlarda yer almayan şiirleri ve aynı zamanda mürettep divan ya da divançesi henüz ele geçmemiş olan ve tezkirelerde adı geçen şairlerin şiirlerini ihtiva etmesi bakımından da önemlidir. Ali Nihad Tarlan bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

---

[1] Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lūgat, Aydın Kitabevi, Ankara, 2005, s.596.
[2] Mustafa Uzun, "Mecmua", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, C.28, Ankara, 2003,s.266.
[3] Günay Kut, "Mecmua", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler, VI, s.170-171.

Mecmualardaki eserler, bize devrin umumî edebî zevkini verir, devrin edebî zeminini gösterir. Orada birinci şairlerin yanında bazen adı sanı bilinmeyen sanatkârlara rastlanır. Bu iki zümre arasında ikinci ve üçüncü derecede şairler ekseriyeti teşkil eder ve bu edebî zemini ekseriya bu ikinci ve üçüncü derecede gelen şairler yapar. Devrin ma'şerî zevkini temsil eden onlardır. Onların eserleri görüldükten sonradır ki büyük şairlerin hakikî tefevvuk sebepleri anlaşılır. Yoksa bu sebepler daima indî olarak kalmaya mahkûmdur.[4]

Eski Türk edebiyatı şairleri, şiirlerini "Divan" adı verilen eserlerde toplamışlardır lakin bazen divanlarda bazı sebeplerden dolayı şairlerin bütün şiirleri yer almamaktadır. Bu yüzden bazı şiirleri mecmualarda bulmamamız mümkündür. Bu sebeple mecmualar edebiyat tarihi açısından önemli hazinelerdir. İçerisinde bazen sadece şiir değil *birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latîfeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevaid), notların, tarihi belge ve kayıtların (tevarih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği de kazanmıştır.*[5] Bu yönüyle de Halk edebiyatı içinde önemli eserlerdir.

Bu çalışmamızda da Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk'ün tarafımdam transkripsiyon alfabesi ile metnini yazarak içindeki şairleri ve şiirleri tespit edip divanlarla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma yapılırken cönkte bulunup kaynaklarda ismi geçmeyen şair varsa ya da ismi bilinen şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri cönkte geçiyorsa bunları edebiyat dünyasına kazandırmak amaçlanmıştır.

[4] Ali Nihad Tarlan, Şiir Mecmularında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmi ve Fevri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1948, s.3.
[5] Mustafa Uzun, "Mecmua", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, C.28, Ankara, 2003, s.265.

1.BÖLÜM

1.1.CÖNK NEDİR?

Türk edebiyatına kaynaklık eden önemli eserlerden biri de muhakkak cönklerdir. Gerek içinde barındırdıkları şiirler ve gerekse folklorik bilgi ve öğelerle; Halk edebiyatı araştırmacıları için geçmişe ışık tutan çok değerli eserlerdir. Cönkler çoğunlukla belli bir plan içerisinde olmayan, profesyonel bir şekilde yazılmamış ve aynı zamanda farklı müstensihler tarafından, kimi zaman da tek bir müstensih tarafından oluşturulsa dahi yazılı olmayan şiirleri ve hatta o döneme ait metinleri ihtiva etmesi bakımından önem arz eder. Çünkü cönkler, bünyesinde sadece şiirleri değil derlendiği dönemdeki önemli olaylar, doğumlar, ölümler, fetvalar gibi bigileri de içerisinde bulundurabilmektedir. Bu yönüyle edebiyat ve kültür alanına önemli kaynak olma özelliğine sahiptir. Aynı zamanda cönklerin edebi kültürümüze katkıları saymakla bitmez. Bazen bir şairin aynı şiirinin farklı şekilleri bazen bilindik bir şairin hiç duyulmamış bir şiiri bazende adı bilinmeyen hiç duyulmamış, gün yüzüne çıkmamış bir şairin şahsiyetinin gün yüzüne çıkmasına katkısı paha biçilmezdir.

Cönk kelimesinin tanımında ise Doğan Kaya, Orhan Şaik Gökyay, Mehmet Fatih Köksal, İbrahim Aslanoğlu, Müjgan Cumbur, Hikmet Dizdaroğlu, Sabri Koz, Kutlu Özen, Burhan Paçacıoğlu, Mehmet Zeki Pakalın, M. Şakir Ülkütaşır, Şükrü Elçin, Saim Sakaoğlu, Ali Berat Alptekin, Murat Uraz, Hayrettin İvgin, Orhan Yavuz ve Vehbi Cem Aşkun gibi çalışmalarını incelediğimiz hocalarımızın çalışmalarında cönk kelimesini farklı isimlerle tanımlamaktadırlar. Sözlük ve ansiklopedilerde de bu şekilde farklı isimlerle tanımlanmaktadır. Bu tanımların bazıları şu şekildedir:

Cönk terimi için sözlüklerde, şairlerin şiirlerini topladığı, bazen başka şairlerin şiirlerine de yer verdiği, eni boyuna göre uzun olan ve uzunlamasına açılan, deri kaplı şiir defteri şeklinde tanımlar yapılmaktadır.

Mehmet Fatih Köksal *"Saz, tekke ve divan şairlerinin şiirleri ile bazı anonim ürünlere yer veren; kimilerinde türlü dualar, fal, cifr, reml, vefk, tılsım vb. gizli ilimlere dair kayıtlar, ilaç terkip ve tarifleri, rüya tabirleri, mektup suretleri, muhtelif tarih kayıtları, alacak-verecek hesapları gibi şiirle ilgisi olmayan her türlü bilgi notlarının da bulunduğu, uzunlamasına açılan, ensiz el yazması eserlere denir"*[6] şeklinde tanımlamaktadır.

[6]Mehmet Fatih Köksal, "Cönklerde Divan Şiiri, Divan Şiirinde Cönkler"*, Milli Folklor*, 2016, s. 28-40.

Doğan Kaya cönk için *“Uzunlamasına açılan, sırtı dar ensiz, deri kaplı defterler olan cönkler, Türk kültürünün önemli ürünlerindendir*”[7] şeklinde tanımlamaktadır.

Şükrü Elçin cönk için *“Kütüphanelerimizde ve şahısların ellerindeki baba yadigarı defterler”* şeklinde tanımladıktan sonra *“bunların alttan yukarıya, uzunlamasına açılanlarına “cönk”; sağdan sola, soldan sağa, bugünkü eserlerde olduğu gibi tertip edilenlerine “mecmua” adı verildiğini söyler*.[8]

Namık Aslan ise, *"Niğde/Bor Kaynaklı Dört Cönk ve Muhtemel Niğdeli Aşıklar*"[9] adlı makalesinde cönk için: "*Başta halk şairlerinin şiirleri olmak üzere tekke ve divan şairlerinin şiirleri ile çeşitli folklorik bilgilerin kaydedildiği ve uzunlamasına açılan, sırtı dar, ensiz, kimi deri kaplı, kimi kapsız deftere verilen addır*." şekliyle tanımlamaktadır.

M. Şakir Ülkütaşır cönk kelimesi için 14. yüzyıl Arap gezginlerinden İbn-i Batuta’ nın eserinde Çinlilerin yine bu isimle gemileri olduğunu ve kelimenin Arapçadaki "cunuk" kelimesinin tekili olduğunu ifade eder.[10]

Müjgan Cumbur’un ifadesiyle cönk: *"Bilindiği üzere cönk sırtı dar, eni geniş, uzunlamasına açılan bir kitap türüdür. Günümüzün blok notlarına benzer ve çoğunlukla yazma halindedir. Cönge halk arasında biçimi bakımından benzerliği sebebiyle ‘sığırdili cöngü’ de denilmektedir. Aydın çevrelerce uzunlamasına açılan ve albüm biçimindeki bu ciltlere “sefine-kari” adının verildiği de bilinmektedir*.”[11]

Sonuç olarak cönk tanımı için yukarıda ismi geçen hocalarımızın çalışmalarından ve diğer okumalarımızdan elde ettiğimiz tanımlardan yola çıkarak özetle bu tanımı yapmak mümkündür: Sözlü Halk edebiyatı ürünlerinin yazıya aktarılan parçalarını bünyesinde ihtiva eden, milli, dini ve tasavvufi şiirleri bünyesinde barındıran, bazen bir bazen birden çok müellif tarafından yazılan, eni boyuna göre uzun olan ve uzunlamasına açılan, bazısı deri kaplı bazısı kapsız olan şiir defteridir. Birçok folklor ürünlerinin ve bilginin bulunabileceği başlıca kaynak olan cönkler muhakkak edebiyatımızın en kıymetli hazineleridir.

---

[7] Doğan Kaya, “Kültürümüzde Cönklerin Önemi ve Sivas Kaynaklı Cönkler”, *Sivas Kemal İbn-i Hümam Vakfı Kültürümüz ve Kitap Sempozyumu*,4-6 Mayıs 2007, s. 254-263.
[8] Şükrü Elçin, “Cönkler ve Mecmualar Üzerine”, *Türk Yurdu*, S. 278, Kasım 1959, s. 60.
[9] Namık Aslan, "Niğde/Bor Kaynaklı Dört Cönk ve Muhtemel Niğdeli Aşıklar", *Akpınar Dergisi*, S. 25, Ocak- Şubat 2010, s. 22-29.
[10] M. Şakir Ülkütaşır, “Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Değeri”, *Türk Kültürü*, C.5, S. 60, Ankara, 1967, s. 25-27.
[11] Müjgan Cumbur, “Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri”, *I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri,* Ankara, 1974, s. 69.

1.2. CÖNKLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Cönkler, Türk edebiyatında genellikle halk edebiyatı ürünlerini bünyesinde barındıran el yazması eserlerdir. Cönkler içersinde milli, dini ve tasavvufi şiirleri bünyesinde barındırmasının yanında, türkü, mani, destan, koşma, atasözü, fıkra, hikâye, nefes, mersiye, ilahi, dua, hutbe gibi öğeleri bünyesinde barındırabilir.

Cönkleri, boyutları ve yapıları bakımından incelediğimizde boyuna dar enine geniş olan, uzunlamasına açılan el yazması bir kitaplar olduğunu görmekteyiz. Bazen enleri ve boyları farklı olan cönkler de bulunabiliyorken bazen de aynı enli yapraklar tek bir cönk altında toplanabilir. Cönklerin halk arasında "sığırdili" veya "danadili" olarak tanımlandırılmasının sebebi eni dar, boyu uzun ve sayfa kenarlarının oval olmasındandır.

Cönklerin kapaklarını incelediğimizde meşin, sahtiyan, bez veya mukavva gibi farklı malzemelerden oluştuğunu görmekteyiz. Eski dönemlere ait cönkler kullanımlarından ötürü meydana gelen yıpranma risklerinden dolayı kapakları sonradan değişebilir ya da cildi yenilenebilir. Aynı şekilde yakın tarihli cönklerde de fazla kullanımdan ötürü kopma ve yıpranma riski taşır.

Cönklerin yazı şekil ve düzenine bakacak olursak, cöngü yazan müellifin kültür, zevk ve estetiğine bağlı olarak değişir. Aynı zamanda yazının belli bir düzende yazılması için "Mıstar" denilen bir malzeme kullanmışlardır. Yazı karakteri olarak başlarda nesih ve talik ile yazılmıştır. Cönklerde nesih yazı karakteri 17. Yüzyıla kadar varlığını devam ettiğini ve bunun yanında şikeste talik ve çok az sülüs yazı karakterleride kullanılmıştır. 18. ve 19. Yüzyıllarda ise rik'a yazı karakterinin sık kullanılması ile birlikte divani ve siyakat gibi farklı yazı karakterlerinin de az miktarda kullanılmıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise yoğun olarak rik'a yazı karakteri kullanılmıştır. Cönklerde de bu yaygın kullanım kendini göstermiştir.

Cönklerde kullanılan kağıtlar başta daha kaliteli daha kalındır. Lakin daha sonra kullanılan kağıtlarda aynı şeyi söylemek söz konusu değildir. Doğan Kaya'da cönklerde kullanılan kağıt türleri ile ilgili şunları belirtmektedir: "*Önceki yüzyıllarda tutulan cönklerin kağıtları daha kalitelidir ve daha iyi terbiye edilmiştir. Sonraki yüzyıllarda tutulan cönklerin kağıtları ise daha kirli, kalın ve kaba filigranlıdır. 19. ve 20. yüzyıla ait cönklerin kağıtları ise pembe, krem, sarı, turuncu, mavi, mor renkte olup, aharlıdır. Ancak, önceki yıllara ait cönklerde pek az sayıda aharlı kāğıt bulunur ve genellikle "Alikurna" ya da "Abadi" adı verilen kağıt kullanılır*."[12]

[12] Doğan Kaya, "Kültürümüzde Cönklerin Önemi ve Sivas Kaynaklı Cönkler", *Sivas Kemal İbn-i Hümam Vakfı Kültürümüz ve Kitap Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2007.

Cönklerler, Halk edebiyatına dair birçok veriyi bünyesinde ihtiva ettiğinden dolayı cönklerdeki yazıların okunaklı olup olmamasına dair durumu ve yazıların karakateri, cönkleri yazan müellifin eğitim düzeyi ve müellifin içinde bulunduğu kültüre göre de değişkenlik gösterebilir. Ayrıca büyük şehirlerde bulunan cönklerin imlası neredeyse kusursuz ve yazısı okunaklı iken aynı durum köy ve kasabalarda bulunan cönkler için söz konusu olamayabilir.

Cönklerin genel özelliklerini Doğan Kaya "*Kültürümüzde Cönklerin Önemi Ve Sivas Kaynaklı Cönkler*"[13] adlı makalesinde aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1.Genellikle "Besmele" ile başlar.

2.Belli bir ebadı yoktur ve ve her cönkün ebadı farklıdır. Sözgelişi; 5 X 10, 15 X 23 cm. boyutunda olabilirler.

3.Birden fazla kişi tarafından yazılmış olabilirler.

4.Yaprak sayıları 10 - 300 arasında değişebilir.

5.Çoğunda sayfa rakamı yoktur.

6.Aralarında koparılmış sayfalar ya da cönkleri okuyanların yazdıkları notlar bulunabilir.
7.Yüzyıllara göre cönklerde değişiklikler gözlenir.

8.Halk şairlerinin şiirlerinin yanı sıra divan şairlerinin şiirleri de bulunabilir. Ayrıca birtakım özel bilgiler, alacak verecek hesapları, ölüm ya da doğum tarihleri, muskalar, ilaç tarifleri, halk hikāyeleri, hutbeler, naat-ı şerifler, dualar vb.leri bulunabilir.

9.Şiirler, yazan kişinin bilgi eksikliğinden, unutkanlığından yahut özel tavrından dolayı kimi zaman ölçüsüz olabilir.

10.Şiirler çoğunlukla "temmet" ifadesi ile biter. Yine şiirlerin başında şarkı koşma, türkü gibi ifadeler bulunur. Ayrıca şairlerin isimleri de şiirlerin üzerinde bulunabilir.

11. Genellikle şairin adının geçtiği kelimenin üstü çizilidir.

12. Bazılarında parçanın altında henüz ne anlama geldi bilinmeyen (kaf ve ya) ibaresi vardır.

13. Çoğunlukla siyah, kahverengi çeşitli tonlarda ve nadiren kırmızı deriyle kaplıdır. Hatta cilt kapağı deri olmayanları dahi vardır ki bunlar genellikle köylerde tutulmuştur.

---

[13] Doğan Kaya, "Kültürümüzde Cönklerin Önemi ve Sivas Kaynaklı Cönkler", *Sivas Kemal İbn-i Hümam Vakfı Kültürümüz ve Kitap Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2007.

14. Genellikle tezhipsizdir ancak bazılarında eğri büğrü cetvel ve satır çizgileri, kaba nakışlar görülmektedir. Az da olsa bazı cönklerde halk tarzı resim, şekil ve motifler görülür.

1.3.TÜRK EDEBİYATINDA CÖNKLER

Türk edebiyatı ve Türk kültürünün tanınmasına ve anlaşılmasına katkı sağlayan cönkler üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Cönkler üzerine en kapsamlı ilk bibliyografya çalışması Duygu KAYALIK ŞAHİN'e ait olan, "*'Cönk' Terimi ve Cönkler Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi"*[14] dir. Bir yıl sonra Meltem YILMAZ, "*Türkiye'de Cönkler Üzerine Yapılan Çalışmalara Dair"*[15] adlı makalesi ile bu alana katkı sağlamıştır.

Bizde çalışmamızın bu bölümünde cönkler üzerine yapılan çalışmaları incelememiz sonucunda elde ettiğimiz verilerden hareketle Türk edebiyatında cönkler üzerine yapılan çalışmaları "Kitaplar" ve "Tezler" şeklinde sınırlandırarak tablo halinde özlü bir şekilde gösterdik.

[14] Duygu Şahin Kayalık, "Cönk' Terimi ve Cönkler Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi"*, Turkish Studies*, Volume 10 (12) (Summer),2015, s.709-726.
[15] Meltem Yılmaz, "Türkiye'de Cönkler Üzerine Yapılan Çalışmalara Dair"*,Tullis Journal*, S.*1*,2016, s.37-53.

1.3.1. KİTAPLAR

YAZAR	ESERİN ADI	YAYIN YERİ-YILI
Ahmet ÖZDEMİR	Cönklerden Günümüze Halk Şairlerimiz	İstanbul 1993
Ali Kemal BELVİRANLI	Cönk İlahiler ve Mevlid	Konya 1978
Bahri KOÇOĞLU	Cönkler- Yozgatlı Şairlerin İki Yüz Yıl Öncesi Şiirleri	Yozgat 2000
Baki Yaşa ALTINOK	Pehlivanlı Türkmen Aşireti Cönkleri	Ankara 2008
Besim ATALAY	Cönk	İstanbul 1931
Cebrail KUL	Cönk - Koşulsuz Sonsuz Sevgilere	Bursa 2015
Dursun YILDIRIM	Elyazması Bir Kitap Türü: Cönk / Cöng: Kayıp Saraybosna Cöngü Bağlamında	Ankara 2013
Hidayet UĞUZ	Cönk	İstanbul 2009
Mahir ÜNLÜ	Türkçede İnciler İncelikler: Cönk gibi	İstanbul 2004
O.Şaik GÖKYAY	Cönkler Üzerine	İstanbul 1984
Sadık EFE	Battal Gazi Destanı (Cönk)	Çorum 2006
Şahin KÖKTÜRK	Cönklerden Bir Cönk Amasya Cönkü	Samsun 2007
Yaşar ALPARSLAN Serdar YAKAR	Muhtelif Cönklerde Maraş Halk Şairlerine Ait Şiirler	Kahramanmaraş 2009
Yatağanoğlu ALİMCAN	Dedemin Cönkünden Alevi-Bektaşi Şiirleri	İstanbul 2000

1.3.2. TEZLER

Çalışmamızın bu başlığında Meltem YILMAZ'ın "*Türkiye'de Cönkler Üzerine Yapılan Çalışmalara Dair"*[16] adlı makalesinden destek alarak tablomuzu oluşturduk. Meltem YILMAZ çalışmasında 2015 yılına kadar yapılan tez çalışmalarını derlemiştir. Bizde çalışmamızda bir sonraki yıllarda yapılan tez çalışmalarını da ilave ederek istifadenize sunduk.

YIL	TEZİ YAZAN	TEZ ADI	TEZ DANIŞMANI	YAPILDIĞI ÜNİVERSİTE
1995	Aliye ÖZKAN	Bir "Cönk" (İnceleme - Metin-İndeks Asıl Metin)	Saim SAKAOĞLU	Selçuk Üniversitesi
1996	Bülent ŞAHİN	Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
1997	Mehmet Necati DEMİRCAN	Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
1997	Dürdane DEMİR	Zile Kaynaklı Bir Cönk Üzerine Tetkik	Mehmet Arslan	Cumhuriyet Üniversitesi
1999	Nuran BAYGÜL	Tokat Ve Diviriği Kaynaklı Cönkler	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
1999	Emine ÇONGAR	Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
1999	Emine ÇELİK	Sivas Ve Maraş Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2000	Solmaz BAKAY	Sivas Ve Hafik Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2001	Sevgi ÖZTOSUN	Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2002	Deniz MENTEŞ	Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesindeki Yazma Bir Cönk-Mecmua	Mustafa GÜNEŞ	Dumlupınar Üniversitesi
2002	Sevgi Bal SÖNMEZ	İstanbul Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir Tetkik	Burhan PAÇACIOĞLU	Cumhuriyet Üniversitesi

[16] Meltem Yılmaz, "Türkiye'de Cönkler Üzerine Yapılan Çalışmalara Dair*", Tullis Journal,* S.1,2016.s. 37-53.

2002	Murat TÜRKYILMAZ	Sivas-Yıldızeli, Sivas- Suşehri, Kayseri, Adana Kaynaklı Cönkler Üzerine Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2004	Dilara AKBULUT	Bir Bektāşi Cöngü Üzerinde Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2005	Zuhāl YUVACI	Divriği / Aydoğan Köyü Kaynaklı Cönkler Üzerine Tedkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2006	Zekeriya BOLAT	Niğde - Bor Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik (176 - 177 No'lucönk)	Namık ASLAN	Niğde Üniversitesi
2006	Fedayi DOKUZ	Niğde - Bor Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik (178 - 179 No'lu Cönk)	Namık ASLAN	Niğde Üniversitesi
2010	Yaşar AKÇA	Ziya Beykütüphanesi Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir İnceleme (6732, 6733, 6734 Ve 6735 Numaralı Cönkler)	Aktan Müge YILMAZ	Kırıkkale Üniversitesi
2010	Cavit GÜZEL	Ziyabey Kütüphanesi Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir İnceleme (6771, 6774, 6776, 6777 Numaralı Cönkler)	Aktan Müge YILMAZ	Kırıkkale Üniversitesi
2010	Uğur MESCİ	Ziya Bey Kütüphanesindeki 6706 No'lu Cönk Üzerine İnceleme	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2010	Gülay YILDIZDAĞ	Ziya Bey Kütüphanesindeki 6709, 6712 Ve 6767 No'lu Cönkler Üzerine Tetkik	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2010	Şahin BÜTÜNER	Ziya Bey Kütüphanesindeki 6707, 6722 Ve 6769 No'lu Cönkler Üzerine İnceleme	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2011	Füsun Şalcı YEŞİLMURAT	Sivas Ziya Bey Kütüphanesi'ndeki 6720 No'lu Cönk Üzerine İnceleme	Şeref BOYRAZ	Cumhuriyet Üniversitesi
2012	Serkan DÜĞENCİ	Ziya Bey Kütüphanesindeki 6740 No'lu Cönk Üzerine Bir İnceleme	Şeref BOYRAZ	Cumhuriyet Üniversitesi

2015	Cahit DENİZ	Niğde-Bor Kaynaklı Cönkler Üzerine Tetkik (1580-6694-42142 No'lu Cönkler)	Namık ASLAN	Niğde Üniversitesi
2015	Omer Hadı ABDEL-RHMAN	Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki By6373 No'lu Cönk Üzerine Bir İnceleme	Behiye KÖKSAL	Gaziantep Üniversitesi
2015	Duygu KAYALIK ŞAHİN	18.Yy'a Ait Dinī Muhtevalı Bir Cönk	Mustafa İsmet UZUN	Marmara Üniversitesi
2016	Leyla AKIN	Bir Cönk İncelemesi	Mehmet ÖZÇELİK	Süleyman Demirel Üniversitesİ
2017	Songül BAYDAR	Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevīhānesi Koleksiyonu 26 Numaralı Cönk (137-286) İnceleme-Karşılaştırmalı Metin	Ozan YILMAZ	Sakarya Üniversitesİ
2017	Turgut SAV	Cönk (Şeyh Hamza Ocağına Ait)İnceleme-Metin-Dizin	Turgut TOK	Pamukkale Üniversitesi
2017	Şakir ŞİMŞEK	Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K1582 Numaralı Cönk	Muharrem KAYA	İstanbul Kültür Üniversitesi
2017	Rabia Yeşim ÖZEN KAYA	Cönk İncelemeleri	Doğan KAYA	Cumhuriyet Üniversitesi
2017	Mehmet BİRCAN	Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal'ın Şahsi Kütüphanesinde Bulunan 25 Numaralı Cönk Üzerinde Bir İnceleme	Salahaddin BEKKİ	Ahi Evran Üniversitesi
2017	Duygu BİNGÖL	Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevīhānesi Koleksiyonu 26 Numaralı Cönk 1-137 Numaralı Sayfalar(İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)	Bayram Ali KAYA	Sakarya Üniversitesi
2017	Yasemin ÇELİK	19. Yüzyıla Ait İki Cönk Metni, Söz Varlığı Ve İmla Özellikleri	Muna Yüceol ÖZEZEN	Çukurova Üniversitesi

2019	Ayşe NOYAN	Cahit Öztelli Arşivindeki 46, 47, 49 Numaralı Cönklerde Yer Alan Nedîmî, Cünûnî, Nakdî'nin Şiirlerinin İncelenmesi Ve Transkripsiyonlu Metinlerinin Verilmesi	Ali ÇAVUŞOĞLU	Erciyes Üniversitesi
2019	Ahmet Hamdi SALBAŞ	Millî Kütüphane Cönklerindeki Gedâî Mahlaslı Şiirler Üzerine Bir İnceleme	Eyüp AKMAN	Kastamonu Üniversitesi
2019	Hüseyin ALDEMİR	Hâfız Halil İbrahim Efendi Cöngü Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme	Turgut TOK	Pamukkale Üniversitesi
2019	Ersen DÖĞMECİ	Milli Kütüphane Cönklerindeki Nuri Mahlaslı Şiirler Üzerine Bir İnceleme	Eyüp AKMAN	Kastamonu Üniversitesi
2019	Abdurrahim YILDIZ	Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal'ın Şahsi Kütüphanesinde Bulunan 55 Numaralı Cönk Üzerinde Bir İnceleme	Oğuzhan AYDIN	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
2019	Muhammet Emin ALTINIŞIK	Türk Halk Bilimi Araştırmalarında Cönkler	Dilaver DÜZGÜN	Atatürk Üniversitesi
2020	Elçin CENİK	Mustafa Efendi Tarafından İstinsah Edilen Bir Cönk (Metin-Dil İncelemesi-Dizin)	Çetin PEKACAR	Gazi Üniversitesi
2021	Salim AYDOĞMUŞ	Atatürk Kitaplığı BEL_YZ_K_0048 Numaralı Cönk Üzerine İnceleme	Erdal ADAY	Dumlupınar Üniversitesi
2021	Kiyasettin DEĞİRMENCİ	Edirne Selimiye Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu 22 Sel 7168 Numarada Kayıtlı Cönkün İnceleme-Metin Ve MESTAP'a Göre Tasnifi	Özkan CİĞA	Adıyaman Üniversitesi
2021	Fatos DIBRA	19. Yüzyılda Arnavutluk'ta Kullanılmış Türkçe Üzerine Bir Dil İncelemesi: Güney Arnavutluk'ta Kaleme Alınmış Yunan Harfli Türkçe Bektaşi Cönkleri	Hatice TÖREN	İstanbul Üniversitesi
2021	Şeyma ARGİN	Ankara Milli Kütüphane'de Bulunan 06 Mil Yz Cönk 16 Numaralı Cönk İnceleme – Metin	Aktan Müge YILMAZ	Kırıkkale Üniversitesi

2021	Salih KOCA	Ankara Milli Kütüphanede Bulunan 06 Mil Yz Cönk 31 Numaralı Cönk (İnceleme-Metin)	Ahmet DOĞAN	Kırıkkale Üniversitesi
2022	Melisnur ÇALIŞKAN	Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda Bulunan 06 Mil Yz A 160 Numaralı Cönk (İnceleme-Metin)	Meriç HARMANCI	Yıldız Teknik Üniversitesi
2022	Ebru KUYBU DURMAZ	GE5299 Numaralı Bursa Cöngü (Giriş-Dil İncelemesi-Metin-Dizin)	Hatice ŞAHİN	Uludağ Üniversitesi
2023	Ayşe Nur KILIÇ	Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi 'Y/ 460' numarada kayıtlı bulunan cönk üzerine bir inceleme (İnceleme-metin- MESTAP'a göre tasnif)	Tuba ONAT ÇAKIROĞLU	Osman Gazi Üniversitesi
2023	Gizem ŞAHİN	Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 5902 numarada kayıtlı cönk (İnceleme-metin)	Sebahat DENİZ	Marmara Üniversitesi
2023	Hüseyin ERDOĞAN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Kütüphanesi B93 Numarada Kayıtlı Cönk'ün Transkripsiyonu ve Tahlili	Mahmud Esad ERKAYA	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
2023	İbrahim Anıl GÖKTAŞ	Ziştovi kaynaklı bir cönk üzerine (İnceleme-metin)	Ahmet DOĞAN	Kırıkkale Üniversites
2023	Hülya UĞURLU SEMERCİ	Ankara Millî Kütüphane'de bulunan 06 Mil Yz Cönk 75 numaralı cönk (İnceleme-metin) / 06 in Ankara National Library Mil Yz Cönk cönk Number 75 (Review-text)	Erol AKSOY	Erciyes Üniversitesi

2.BÖLÜM
2.1. VATİKAN APOSTOLİK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN TURC.50 NUMARALI CÖNK ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Çalışmamızın bu bölümünde Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde bulunan Turc.50 numaralı cöngün şekil ve muhteva özelliklerini inceledik. İncelediğimiz cönk, 130 varaktan oluşmaktadır. Cöngün kağıt türü ve cildi ile ilgili bilgi elde etmek için dijital kataloğa başvurduğumuzda herhangi bir kaydın olmadığına rastladık. Cönk, dijital ortamda cetvel ile gösterilip 28x6 santimetre kitap boyutundadır.

[17]

Cönkte sayfaların yazı alanı farklı boyutlardadır ve cöngün içinde yer alan metinlerin satır sayıları birbirinden farklıdır. Cönkte minyatür, tezhib, resim ve şekil mevcut değildir. Cönk genel olarak bakımlı ve temiz tutulmuştur. Cöngün bakımlı olmasından dolayı yazılar okunaklıdır. Sadece bazı sayfalarda eğitim düzeyi iyi olmayan bir müstensihin yazmış olması ve sayfanın silik veya karanlık olmasından dolayı bazı kelime ve beyitler okunmayacak düzeydedir. Buna 21a sayfasını örnek verebiliriz. Sayfa numaraları sağ alt tarfta günümüz rakamları ile yazılmıştır. Cöngün dili Türkçe, Arapça ve Farsça olmakla birlikte şiirlerin büyük bir kısmı Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmıştır. Cönkteki metinler siyah mürekkepli kalemle ve talik, nestalik hatla yazılmıştır. Yazıların karakterine bakarak müelliflerin farklılık gösterdiği söylenebilir. Cöngün istinsah tarihi ve müstensihi hakkında bilgi yoktur.

Cöngün cilt kapakları kopmamıştır. Dış kapak kahverengidir. Dikişlerin olduğu üst kısım kırmızı deri parçası ile desteklenerek sağlamlaştırılmıştır. Bu deri kısmın üstünde kütüphanenin etiketi ve cöngün numarası (Turco 50/VAT. 50) bulunmaktadır.

[18]

[17] https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.turc.50/0001
[18] https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.turc.50/0001

Cöngün içeriğine bakacak olursak cöngün başı ve sonu şu şekilde oluşmaktadır:

Başı […]

1. Gāh oluruz baḥr-ı muḥīṭ iy ʿazīz

   Gāh muḥīṭ içre düşüp muġraḳuz

2. Geh çü behişt oluruz iy Nāṭıḳī

   Geh yaḳaruz ʿālemi biz dūzaḫuz

3. Kūre-i ʿaşḳ içre biz olduḳ güdāz

   Anuñ içün eylemezüz keşf-i rāz

Sonu

1. Olmış kimisi mīr ü kimi şaḥne vü ḳāżī

   Ġavgāsı ulu derd ü belāsı müteḳāżī

2. Ḥālin ṣorar olsañ yine müstaḳbel [ü] māżī

   Her birisi ḥālinden olurlar [idi] rāżī

3. Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī

   Her şeyʾi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

Cöngün içindeki sayfalarda herhangi bir sayfa kopukluğu yoktur. Bunun yanı sıra cönge daha sonradan sayfa ilave edilmemiştir.4b ile 5a arasındaki sayfalar boştur. Cönkte kimi zaman şiirler bütün olarak bir sayfada verilmemiştir. Cönkte şiirlerin tertibinin sistemli olduğunu söylemek mümkün değildir. Araya birkaç sayfa girdikten sonra şiirin devamına başka sayfada rastlamaktayız. Bu da yukarıda belirttiğimiz gibi cönkte şiirlerin düzgün tertip edilmediğini göstermektedir. Bu hususa örnek verecek olursak cönkte 'İlmî Dede'ye ait 5 beyitlik gazelin 5. beyiti 7b sayfasında tek başına yazılı olup gazelin ilk 4 beyiti ise 8a sayfasında yine 'İlmî Dede'ye ait başka bir gazelin bir beyitinden sonra yazılmıştır. Aynı durum 12a sayfasında Fuzûli'ye ait 7 beyitlik bir gazelin son iki beyiti 11b sayfasında verilmiştir. Eserin ilk sayfasının Nâtıkî'ye ait olan terkib-i bendin ilk bendinin yedinci beytiyle başlaması ilk sayfalarının eksik olduğu ihtimalini düşündürür. Cönkteki şiirlerin başlıklarında

da çeşitlilik olduğu göze çarpmaktadır. Bazen şairlerin mahlasları başlık olarak verilmişken bazen de nazım şekilleri (gazel, murabba vb.) başlık olarak verilmiştir. Bazı başlıklarda da müstensihin bilgisizliğinden kaynaklanan hatalar vardır. Örneğin 51a sayfasında makta beyitinde:

Sevdigüm kimdür dimezem [tā ki] kendüyi ṣanup

ʿ***Amrīye*** cevr eyleye her bī-vefā şimdengerü

Burada ʿAmrîye geçmektedir ve müstensih bunu direk başlığa yazmıştır. Hâlbuki ʿAmrî yazılması gerekiyordu.

Cöngün içerisinde 208 şiir vardır. Bu şiirlerin 179 adedi 13-17. yüzyıllarda yaşamış olduğunu tespit ettiğimiz 82 şaire aittir. Diğer 29 şiirin sahibini tespit edemedik. Cönkte yirmi adet şiirine yer verilen Bâkî en fazla şiiri bulunan şairdir. Bâkî'yi on beş şiiri ile Seyyid Nesîmî takip etmektedir. Cönkteki şairlerin büyük çoğunluğunun tasavvufi yönlerinin olduğunu görmekteyiz. İncelediğimiz cönkte Hurûfîlik akımı ve Halvetiye tarikatına mensup şairlerimiz bulunmaktadır. Cöngün içindeki Seyyid Nesîmî, Misâlî, Kul Nesîmî gibi şairler Hurûfîlik akımını benimsedikleri görülürken Nev'î, Kara Fazlî, Cemâlî, Latîfî, Yahyâ, Za'fî, Vahdetî gibi şairlerde Halvetiye tarikatına mensup şairlerdir. Bu akım ve tarikatlara mensup şairlerin çokça olması derleyen kişinin bu inanış biçimlerine bir ilgisi olduğunu düşündürür.

Cönkte yer alan nazım şekilleri ve adetlerine bakacak olursak 147 gazel, 12 matla, 11 kıta, 10 müfred, 6 müseddes, 5 kaside, 4 tahmis, 3 mesnevi, 3 rubai, 2 tesdis, 2 muhammes, 1 muaşşer, 1 müstezat ve 1 terci-i bend yer almaktadır.

Cönkte yer alan manzumların aruz kalıpları ve sayıları aşağıdaki tablodaki gibidir:

Cönkte Kullanılan Aruz Kalıpları	**Sayısı**
Remel: Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	67
Hezec: Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün	35
Remel: Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün	32
Hezec: Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün	18
Muzāri: Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün	12
Remel: Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	10
Hezec: Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün	8
Cedīd: Feʿilātün mefāʿilün feʿilün	5
Muzāri: Mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün	4
Recez: Müfteʿilün Müfteʿilün Müfteʿilün Müfteʿilün	3
Recez: Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün	2
Muzāri: Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün	2
Müctes: Mefāʿilün mefāʿilün feʿilün	1
Recez: Müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün	1
Hezec: Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün Mefʿūlü feʿūlün	1
Remel: Feʿilātün feʿilātün feʿilün	1
Serī: Müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün	1
Hezec: Mefāʿilün mefā'ilün feʿūlün	1
Mütekārib: Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿul	1
Ahreb: Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūl	1
Vezinsiz	3

Cönkteki şairlerin yaşadıkları yüzyıllar, şiir sayıları, kullandıkları nazım şekilleri ve eserdeki sayfa numaralarını derlerken "*Prof. Dr. Vahit TÜRK Armağanı" adlı* eserin *"Vatikan Apostolik Kütüphanesi 50 Numarada Bulunan Cönk ve Mestap'a Göre Tasnifi"*[19] bölümünden istifade ettik. Söz konusu olan bu bölüm danışman hocam Doç.Dr. Gülçiçek AKÇAY tarafından hazırlanmıştır. Aynı zamanda cöngün tanıtımı yapılmıştır. Tez çalışmam sırasında hocamın tespit ettiklerine ilave olarak 26b sayfasında bulunan matlanın Zâtî'ye, 27b sayfasında bulunan gazelin Behişti'ye,44b sayfasında bulunan muaşşerin Taşlıcalı Yahya'ya,107a sayfasında bulunan gazelin Usûlî'ye,119a sayfasında bulunan gazel ve müfredin Rüşdî'ye ve 130a sayfasında bulunan tesdisin Cinânî'ye ait olduğunu tespit ettik.

Mahlas	**Yaşadıkları Yüzyıllar**	**Şiir sayısı**	**Şiirlerin Nazım Şekilleri**	**Sayfa Numarası**
Bâkî	16. YY	20	Gazel (19), Müfred (1)	7a, 12b, 21b, 22a, 28a, 28a, 50a, 53a, 62b, 63a, 73b, 74a, 77b, 79a, 84a, 99b, 100b, 111b, 112a, 129a
Nesîmî	15. YY	15	Gazel (14), Kaside (1)	17a, 28b, 30a, 34a, 38b, 40a, 41b, 52a, 58a, 59a, 80a, 87a, 100a, 123a, 126b
İlmî Dede	16. YY	7	Gazel (7)	8a, 9b, 10b, 11a, 13b, 25a, 120b
Mevlânâ	13. YY	7	Gazel (5),Mesnevî(1) Rubâʿî (1)	5b, 15b, 16a, 33a, 103a, 110b, 127b
Fuzûlî	16. YY	6	Gazel (3), Müseddes (1) , Kıtʿa (2)	11b, 12a, 69b, 71a, 75b, 103b
Zihnî	?	6	Gazel (6)	85a, 85b, 94a, 96a, 112b, 119b
Derzi-zâde Ulvî	16. YY	5	Gazel (4), Matla (1)	20a, 29b, 75a, 122b, 129b
Hâletî-i Gülşenî	16. YY	5	Gazel (4), Rubâʿî (1)	3b, 16b, 23b, 71a, 88b
Âlî (Gelibolulu)	16. YY	4	Gazel (4)	63b, 64a, 83b, 96b
Kul Nesîmî	17. YY	4	Gazel (4)	42a, 61a, 81b, 128a
Vahdetî	17. YY	4	Gazel (3), Müseddes (1)	13a, 48a, 117b, 118a
Karamanlı Nizâmî	15. YY	3	Gazel (2), Muhammes (1)	61b, 78a, 92a
Usûlî	16. YY	4	Gazel (4)	10a, 101a,b 107a,b
ʿUbeydî	16. YY	2	Gazel (1), Müseddes (1)	108b, 111a
Emrî	16. YY	2	Gazel (2)	47a, 49b

[19]E.Serap Güvenek, "Prof. Dr. Vahit Türk Armağanı", Kesit Yayınları, ISBN: 978-625-7698-14-6. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(22), İstanbul 2020, s. 967-992.

Hâtemî	?	2	Gazel (2)	62a, 106b
Hüdâyî-i Kadîm	16. YY	2	Gazel (1), Müseddes (1)	66b, 114b,
İshâk (Üsküplü)	16. YY	2	Gazel (2)	50b, 116a
Kabûlî	15. YY	2	Gazel (2)	66a, 94b
Murâdî	16. YY	2	Gazel (2)	22b, 43b
Nev'î	16. YY	2	Gazel (2)	84b, 113a
Nihâlî	?	2	Gazel (1), Tahmis (1)	109b, 120a
Bağdatlı Rûhî	16. YY	2	Gazel (1), Kaside (1)	64b,71b
Cemâlî	15. YY	2	Gazel (1), Mesnevî 1	93a, 103a,
Şems	?	2	Gazel (2)	49a, 128b
Şeyhî	15. YY	2	Kaside (2)	53b, 57a
Za'fî	16. YY?	2	Gazel (2)	6b, 21a
Adlî (III. Mehmed)	16. YY	1	Gazel (1)	83a
Ahmedî	14. YY	1	Mesnevî (1)	118b
Amrî	16. YY	1	Gazel (1)	51a
Âşıkoğlu	16. YY	1	Gazel (1)	91a
Üsküdarlı Aşkî	16. YY	1	Tesdis (1)	102a
ʿÂdil	?	1	Muhammes (1)	89a
Binâyî	?	1	Gazel (1)	14b
Câmî	15. YY	1	Rubâʿî (1)	84a
Celâl	?	1	Gazel (1)	43a
Cinânî	?	1	Kaside (1), Tesdis (1)	17b,130a
Cünûnî	16. YY	1	Gazel (1)	76a
Enverî	?	1	Gazel (1)	65a
Eşrefoğlu Rûmî	15. YY	1	Gazel (1)	90b
Fahhârî	15. YY	1	Gazel (1)	125a
Kara Fazlî	16. YY	1	Gazel (1)	47b
Fehmî	?	1	Gazel (1)	122a
Fikrî	?	1	Gazel (1)	76b
Gınâyî	?	1	Gazel (1)	116b
Günâhî	?	1	Gazel (1)	117a
Kâsım	15. YY	1	Gazel (1)	79b

Kaygusuz Abdal	14. YY	1	Gazel (1)	87b
Habîbî	15. YY	1	Müseddes (1)	105b
Hâdî	?	1	Gazel (1)	92b
Halîfe	?	1	Gazel (1)	95a
Hayâlî	?	1	Gazel (1)	115b
Hayâlî-i Buhârî	?	1	Gazel (1)	24b
Hüdâyî (Okçu-zāde)	16. YY	1	Gazel (1)	115a
Hüdâyi (Şemseddîn)	15. YY	1	Gazel (1)	70a
Hüsrevî	16. YY	1	Gazel (1)	121a
Latîfî	16. YY	1	Gazel (1)	93b
Makâlî	?	1	Gazel (1)	113b
Misâlî (Gülbaba)	16. YY	1	Gazel (1)	68a
Muhibbî	16. YY	1	Gazel (1)	51b
Nâtıkî	16. YY	1	Terci-i bend (1)	1a
Nihânî	?	1	Gazel (1)	89b
Nişânî	16. YY	1	Gazel (1)	27a
Râstî	?	1	Gazel (1)	121b
Sa‘dî-i Şirâzî	13. YY	1	Matla (1)	48b
Sa‘dî	?	1	Gazel (1)	97a
Sâʿî	?	1	Gazel (1)	114a
Safvetî	?	1	Gazel (1)	23a
Sırrî	?	1	Gazel (1)	113a
Şâhidî	16. YY	1	Müstezat (1)	32a
Şemseddîn	?	1	Gazel (1)	99a
Şemseddîn (Sivâsî)	16. YY	1	Gazel (1)	74b
Şerîfî	?	1	Gazel (1)	78b
Tâ‘ibî	?	1	Tahmis (1)	37a
Tâlibî	?	1	Gazel (1)	86a
Behişti	16. YY	1	Gazel (1)	27b
Turâbî	?	1	Müseddes (1)	25b
Vasfî	?	1	Gazel (1)	48b
Vusûlî	?	1	Gazel (1)	65b
Yahyâ	16. YY	1	Gazel (1)	98b
Taşlıcalı Yahyâ	15. YY	1	Muaşşer (1)	44b
Yûnus	13. YY	1	Gazel (1)	82b
Zuhûrî	17. YY	1	Gazel (1)	77a
Mustafa Rüşdî	18.YY	1	Gazel (1),Müfred (1)	119a, 119a
Zâtî	16. YY	1	Gazel (1)	26b

?	?	29	Gazel (4), Müfred (8), Matla (8), Kıtʿa (9)	3a, 4a, 19a, 19b, 19b, 19b, 20a, 20b, 20b, 23b, 24a,26b, 31b, 31b, 31b, 38a, 48b, 49a, 52b, 52b, 52b, 52b, 69a, 92a, 92a, 95b, 97b, 109a, 123a,

Cönkteki şiirlerin vezinlerini incelediğimizde ihtimaldir ki derleyen ya da derleyenlerin şiir bilgisine dair altyapıları yetersizdir. Bundan dolayı şiirlerde çok fazla vezin kusurları bulunmaktadır. Cönkteki şiirlerin büyük çoğunluğu aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Bazı şiirler ise hiçbir ölçüye uymamıştır ve bu şiirlerde bol miktarda vezin hataları vardır. Örneğin sayfa 49a'da ilk mısrada vezin kusurludur:

Ḥaḳı severseñ iy Şems-i Tebrīzī

Yolına cān u baş ḳurbāna geldüm

Cönkteki şiirlerde imla özelliklerini incelediğimizde bazı hususiyetler tespit ettik. İncelediğimiz cönkte bazı noktalı harflerin ya noktaları konulmamış ya da yanlış noktalandırma yapılmıştır. Örneğin bazı şiirlerde ز sesinin noktalarının koyulmadığını görmekteyiz. Bu da metni okurken kelimenin doğru okunmasını zorlaştırdı. Bu hususa 44b sayfasında *"Ḫaşmumuzdan, Dīnümüzde"* kelimelerini örnek verebiliriz:

Ḫaşmumuzdan dönmezüz dünyāda şīr-i ner gibi

Dīnümüzde kāmilüz aṣḥāb-ı Peyġamber gibi

Bazı yerlerde izafet kesresi ile akuzatif eki karıştırılmıştır. Örneğin, *ġam-ı* olması gerekirken metinde ġamı şeklinde yazılmıştır.

Cöngü incelediğimiz zaman bazı gazeller divanların içinde bulunmadığını tespit ettik. Bulunmayan gazeller dipnottada belirtilmiştir. Bunların sayfa numaraları şu şekildedir: 48a'da bulunan gazel Vahdeti Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 52a'da bulunan gazel Nesîmî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 61b'de bulunan gazel Karamanlı Nizâmî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 64a'da bulunan gazel Gelibolulu ʿÂlî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 73b'de bulunan gazel Bâkî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 75a'da bulunan gazel Ulvî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 96b'de bulunan gazel Gelibolulu ʿÂlî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 99b'de bulunan gazel Bâkî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 100b'de bulunan gazel Bâkî Dîvânı'nda bulunmamaktadır, 118a'da bulunan gazel Vahdeti Dîvânı'nda bulunmamaktadır,126b'de bulunan gazel Nesîmî Dîvânı'nda bulunmamaktadır ve 129b'de bulunan gazel Derzi-zâde Ulvî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

3.BÖLÜM

3.1. METİN

3.1.1.Metnin Kurulmasında İzlenen Yol

1. Metinde okuyamadığımız kelimeler "…" üç nokta ile gösterilip dipnotta kelimenin fotoğrafı eklenmiştir. Silik veya sayfa kenarına gelen okunmayan kelimeler için "[…]" köşeli ayraç içerisinde üç nokta ile gösterilmiştir.
2. Metinimizin başında ve son kısımlarında eksik beyitler de "[…]" köşeli ayraç içerisinde üç nokta ile gösterilip dipnotta eksik beyitler yazılmıştır.
3. Sayfa numaraları 1a,1b şeklinde verilmiştir.
4. Mısra başları ve tüm özel isimler büyük harfle yazılmıştır. Özel isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmıştır.
5. Farsça ikilemelerin arasına giren ekler kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır: *"dem-ā-dem"* gibi.
6. Farsça kelimelerdeki "vāv-ı maʿdūle"ler "ʋ" işaretiyle gösterilmiştir: *"ḫ̆āce" gibi.*
7. Farsça birleşik sıfat ve isimler kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır: *"dil-şād" gibi.*
8. Farsça son ekler kelimeye bitişik yazılmıştır: "*seḥergāh" gibi.*
9. Metinde kelimeye bitişik olarak yazılmış olan da/de bağlacı ve mı/mi soru edatı transkripsiyonda ayrı yazılmıştır.
10. Aslı p'li olan ancak metinde b'li yazılmış olan Türkçe kelimeler, çeviri yazıda p'li okunmuştur.
11. Aslı ç'li olan; ancak metinde /c/ ile yazılmış Türkçe kelimeler ç'li okunmuştur.
12. ه د şeklinde yazılan bulunma hāli eki kalın ünlülü kelimelerde /-da/ şeklinde okunmuştur.
13. Metinde geçen ayet ve hadisleri italik olarak yazıp dipnotta hangi ayetten alındığı yazılmıştır.
14. Metin tamiri hususunda divanda doğru olan beyiti alıp metindeki şeklini dipnotta belirttik. Sayfa 58b'de 9.beyitte ikinci mısra buna örnektir:
    Mūsā ile Ṭūr nedür Şiblī vü Manṣūr nedür
    Ejdehā olan aġaç urġanile dār nedür: Ejdehā oldı ʿaṣā reşş ile dār M.
15. Mecmuamızda, gereken yerlerde metin tamiri yapılmıştır. Vezin gereği eksik olan hece veya kelimeler köşeli ayraç [ ] içerisinde yazılmıştır.
16. Vezinlerin kusurlu olduğu mısraların sonuna "Bu mısrada vezin kusurludur" ifadesi ile dipnotta belirtilmiştir.

17. Mecmuada bulunan şiirler basılı divanlarda veya akademik çalışmalarda bulunduğunda kaynak adı dipnotta gösterilmiştir.
18. Mecmuada olan şiirler divan veya akademik çalışmada bulunduğu zaman mukayese edilmiştir.
19. Mecmuanın divan veya diğer akademik çalışmalar ile mukayesesi sonucunda mecmuada olup veya divanda olup mecmuada olamayan beyitler dipnotta belirtilmiştir.
20. Mecmuda mahlası olup da başlıkta verilmeyen ya da yanlış verilen şiirlerin mahlasları köşeli ayraçla [ ] verilmiştir.

3.1.2. Çeviri Yazıda Kullanılan Transkripsiyon Alfabesi

ا	a, ā, e	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ḍ,ż
پ	P	ط	ṭ
ت	T	ظ	ẓ
ث	ṣ	ع	ʿ
ج	c,ç	غ	ġ
چ	Ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k,g,ñ
د	D	ل	l
ذ	ẕ	م	m
ر	R	ن	n
ز	Z	و	v, o, ö, u, ü, ū,ō
س	S	ه	h, a, e
ش	Ş	ى	y, ı, i, ī

3.1.3. METİN

1a

[Terci-i bend-i Nāṭıḳī[20]]

Müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün (-..-/ -..-/-.-)

[…][21]

I

4. Gāh oluruz baḥr-ı muhīṭ iy ʿazīz

Gāh muḥīṭ içre düşüp muġraḳuz

5. Geh çü behişt oluruz iy Nāṭıḳī

Geh yaḳaruz ʿālemi biz dūzaḫuz[22]

6. Kūre-i ʿaşḳ içre biz olduḳ güdāz

Anuñ içün eylemezüz keşf-i rāz

II

1. Ḳāf-ı vücūduñ ulu ʿanḳāsıyuz

Nüh felegüñ ʿarş-ı muʿallāsıyuz

2. Baḥr-i eḥad eyledi nāgāh[23] cūş

Ḳaʿra düşüp lüʾlü-i lālāsıyuz

3. Vādi-yi Ḳudsüñ şecer-i nārıyuz

---

[20]Saliha Akbulut, *Nâtıkî Dîvânı İnceleme Metin*, Fatih Üniversitesi,(Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, s.309-310.

[21] Başlık konmamış, şairin mahlası verilmemiştir. İlk bendin ilk 6 beyiti eksik olduğu anlaşılmaktadır. Eksik beyitler şu şekildedir:

1. Gevher-i gencīne-i ẕāt-ı Ḥaḳuz/Ḳaydlayuz gerçi velī muṭlāḳuz D.
2. Tāyir-i ḳudsuz ki şikār olmışuz/Ṣanma bu dām içre bizi şaḳraḳuz D.
3. Şāh-ı refiʿüʾd- derecāt uş bizüz/Gerçi bisāṭ üzre yürür beydaḳuz D.
4. Keşret ile gerçi kim olduḳ ʿayān/Vaḥdetle gör ki niçe muġlāḳuz D.
5. Çarḫ gibidür bize mevt ü ḥayāt/Gāh gelür gāh gider zevraḳuz D.
6. Gerçi ki ṣāmit göresin sen bizi/Cümle lisānāta velī manṭūḳuz D.

[22] Geh çü behişt oluruz ey Nāṭıḳī / Geh yaḳaruz ʿālemi biz dūzaḫuz:
Geh elifüz Nāṭıḳīyā yaʿnī ferd / Noḳṭa gibi bāʾi gehī mulḥiḳuz D.

[23] nāgāh D.: nāgehdeM.

ʿİlm-i Kelīmüñ yed-i beyżāsıyuz

4. ʿĀlemi iḥyā iderüz nuṭḳ ile

Gör bu vücūduñ nice ʿĪsāsıyuz

1b

5. Maẓharımızdur ḳamu kevn ü mekān

Gāh zebānuz biz geh … asıyuz[24]

6. Dürdkeşüñ cām-ı sürūrı bizüz

Zāhid-i gamgīn olanuñ pāsıyuz[25]

7. Ehl-i baṣīret gözinüñ nūrıyuz

Kūr olanuñ dīde-i aʿmāsıyuz

8. Maʿbediyüz[26] Nāṭıḳıyā müʾminüñ

Kāfirüñ evṣān u kilīsāsıyuz

9. Küre-iʿaşḳ içre biz olduḳ güdāz

Anuñ içün eylemezüz keşf-i rāz

III

1. Gāh ḫarābāt-ı muġānda meyüz

Geh çalınur bezm-i fenāda neyüz

2. Gāh gedāveş oluruz derbeder

Gāh serīr üzre muʿaẓẓam keyüz

2a

3. Şems-i münīrüz ki ʿayān olmuşuz

Gerçi [ki] ẓāhirde miṣāl-i feyüz

[24] Gāh zebānuz biz geh … asıyuz: İsme irüp sırr-müsemmāsıyuz D. / Bu mısrada vezin ve anlam kusurludur.
[25] pāsıyuz: yāsıyuz D.
[26] Maʿbediyüz: Muʿīdiyüz D.

4. Sen bize lā-şeyʾ dime iy bī-ḫaber

   Aç gözüñi gör niçe ʿayn-ı şeyüz

5. ʿAdl iderüz gāh çü Nūşīrevān

   Mekremet içre geh Ḥātem Ṭāʾīyüz

6. Gāh çü ʿāşıḳ oluruz mey-perest

   Gāh çü zāhid-i bī-hā vü huyuz

7. Gāh fenāda ādemüz Nāṭıḳī[27]

   Gāh beḳā milketinde Ḥayüz[28]

2b IV

1. Baḥr-ı ḳadīmüz bu geh cūş eylerüz

   Şāh-ı ʿaẓīmüz geh ḫurūş eylerüz

2. Kendümüzi ʿāleme fāş itmege

   Dürlü ṣuver dürlü nuḳūş eylerüz

3. Gāh girüp mescide ʿābidlerüz

   Gāh bizi bāde-fürūş eylerüz

4. Gāh şikār itmege bāzuz velī

   Geh bizi ṣayd olmaġa ḳuş eylerüz

5. ʿĀşıḳı biz mest [ü] ḫarāb eylerüz

   Zāhidi biz ṣāḥib-i hūş eylerüz

6. Geh oluruz hecr ü firāḳa esīr

   Gāh bizi dūş-be-dūş eylerüz

[27] Bu mısrada vezin kusurludur.
[28] Bu mısrada vezin kusurludur.

3a

7. Ḳahrımızı baʿżına nīş eyleyüp

   Luṭfumuzı baʿżına nūş eylerüz

8. Gāh hezār elsineyüz Nāṭıḳī

   Geh bizi peyveste ḫamūş eylerüz

9. Kūre-iʿaşḳ içre biz olduḳ güdāz

   Anuñ içün eylemezüz keşf-i rāz

[Matlaʾ][29]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/..--/..-)

Ġaraż-ı merd-i musāfir zi cihān dīdārest

Ve'r ne yek āb [u] ʿalef [der] heme cā bisyārest

3b

[Ġazel-i Ḥāletī[30]]

Fā ʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/-.-)

1. Zümre-i ʿuşşāḳ içinde olmayan şeydā-yı ʿaşḳ

   İtmesin hergiz cihānda bir daḫi daʿvā-yı ʿaşḳ

2. Ehl-i ʿaşḳuñ nice bir inkār [ider]sin cāhına[31]

   Semʿ ile girmez mi[32] zāhid bu hūy u hāy-ı ʿaşḳ[33]

---

[29] Başlık konmamış, şairin mahlası verilmemiştir.
[30] İbrahim Altunel, *Hâletî-i Gülşenî: Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Selçuk Üniversitesi. (Yüksek Lisans Tezi), Konya 1988.
D.'da, s.109,G121/2,6,7 ve 8'de yer alan beyitler mecmuamızda eksiktir:
2. Sen anı insāna teşbīh eyleme ey dil bugün / Olmaya başında añun ẕerrece ṣevdā-yı ʿaşḳ D.
6.Çarḫ urup pervāne kendin urmaz idi āteşe / Olmasa başında anuñ ey göñül sevdā-yı ʿaşḳ D.
7. Rāz-ı ʿaşḳ añladum bildüm diyen virsün nişan/Yalıñuz lāf ile olmaz her kişi dānā-yı ʿaşḳ D.
8. ʿAḳlı miḳdārınca herkes vürür andan bir ḫaber / Kimse idrāḳ itmez illā kandadür meʾvā-yı ʿaşḳ D.
[31] cāhına: ḥāline D.
[32] girmez mi iy: M

3. Her kim oldı bunda aʿmā anda da aʿmā olur

   Aç baṣīret gözinü tā olasın bīnā-yı ʿaşḳ

4a

4. Unudur kendin gören çıḳmaz anuñ meydānına

   [Bir] ʿaceb vādī durur pāyānı yoḳ ṣaḥrā-yı ʿaşk

5. Her muḳallid baña taḳlīd itmesün kendi özin

   Olmışam iy Ḥāletī ālufte-i rüsvā-yı ʿaşḳ

[Müfred-i] Be-nām-ı ʿAlī

Mefāʿilün mefāʿilün feʿilün (.-.-/ .-.-/ ..-)

Selām virüp ḥabībe sordum adın

ʿAleyk alup didi senden geçesin

[4b-5a boş sayfalar]

5b

[Ġazel-i] Sulṭān Mevlānā[34]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/.---)

1. Dilā ber-ḫayr [u] ṭāʿat kun ki ṭāʿat bih zi her kārest

   Saʿādet ān kesī dāred ki vaḳt-i ṣubḥ bīdārest

2. Ḫurūsān der seḥer gūyed ki ḳum yā eyyühe'l-gāfil

   Tū ez mestī nemī-dānī kesī dāned ki hüşyārest

[33] Bu beyitte vezin kusurludur.
[34] Bu gazel Mevlana'nın Divanı'nda bulunmamaktadır.

3. Dilet gūyed ki ber-ḫīzem hevā gūyed dem-i dīger

   Hevā rā zīr ü pā-āver ki vaḳt-i emr-i Cabbārest

4. Hemān bihter ki ber-ḫīzī zi dīde çün güher rīzī

   Ve yā ez-cehl be-güẕerī ki düşmen baḫt-ı mekkārest

6a

5. Ayā miskīn-i bī-çāre esīr-i nefs-i emmāre

   Tefekkür kon yek-bāre turā murden binā cā est

6. ʿAzīz eger tū dīn dārī be-vaḳt-i ṣoḥbet dārī

   Yaḳīn dāʾim ki hüşyārī turā cennet sezā-vārest

7. Eger Sulṭān-ı Tebrīzī eger Şems-i şeker-rīzī

   Kunūn der ḫāk mīrīzī çi cāy-i ʿucb-i destārest

6b

[Ġazel-i Żaʿfī[35]] Bende-i Sulṭān-ı Gülşenī Dervīş Żaʿfī Mīgūyed

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün (--./ .---/ --./ .---)

1. Rindān-ı ḥarābātı ne mülk ne māl egler

   Yā cezbe-i rūḥānī yā vecd ile ḥāl egler

2. Firdevs diler zāhid ʿāşıḳ ruḫ-ı cānānı

   Her bir kişiye lā-bedīd dürlü ḫayāl egler

[35] Abdurrahman Adak, *Za'fî -i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânı'nın İncelenmesi,* Ankara Üniversitesi,(Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006.

3. Fürḳat gicesi ġamdan oldı dil miskīn

   İllā ki anı cānā ümmid-i viṣāl egler

4. Her bir kişi dünyāda bir ḳayd ile eglendi

   Āzādeleri ammā ol tāze nihāl eğler

5. Vaṣluñı recā eyler Żaʿfī olalı ḫaste

   Bīmār olanı ekṣer efkār-ı muḥāl eğler

7a

[Ġazel-i] Bāḳī[36]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/..--/..-)

1. Nev-bahār oldı gelüñ ʿazm-i gülistān idelüm

   Açalum ġonca-i ḳalbi gül-i ḫandān idelüm

2. Ḳomayup lāle gibi elden ayaġı bir dem

   Mest olup ġonca-ṣıfat çāk-ı giribān idelüm

3. İçelüm laʿl-i müẕābı[37] ṣaçalum cürʿaları

   Ḫāk-i gülzārı bugün kān-ı Bedaḫşān idelüm

4. Oḳusun vaṣf-ı ruḫ[38]-ı yār ile Bāḳī şiʿirin

   Bülbül-i gülşeni meclisde ġazel-hᵛān idelüm

---

[36]Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.218.
D.'da, s.218,G323'te bulunan 4. beyit mecmuamızda eksik:
4. Menzil-i ' ayş u tarāb hurrem ü ābād olsun /Yıkalum zerk u riyā deyrini v īrān idelüm D.
[37] müẕābı: müzābı D.
[38] ruḫ:ruh D.

8a

[Ġazel-i ʿİlmī Dede]

Fā ʿilātün Fā ʿilātün Fā ʿilātün Fā ʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Cümle bir ẕātuñ ṣıfātıdur vücūd-ı kāʾināt

   Gerçi olmuş muḫtelif eşyāda ẕātıyla ṣıfāt

2. ʿAyn-ı vaḥdet içredür bī-keşret ü bī-müntehā

   Vech-i yektāya merāyādur cemīʿ-i mümkināt

3. Aç gözüñ gel vāhidüñ sırrını aʿdād içre gör

   Tā şühūduñda ʿayān ola vücūd-i şeş cihāt

4. Çār ʿunṣurdan mürekkeb oldı ṣūret bağladı

   …[39] insānda durur cemād u nāmiyāt

7b

5. ʿİlmiyā birdür ḥaḳīḳatde çün aṣl-ı kün fekān

   Terk idüp keşret şarābın nūş kıl āb-ı Fırāt

9b

[Ġazel-i ʿİlmī Dede]

Fā ʿilātün Fā ʿilātün Fā ʿilātün Fā ʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. N’ola ger ḫāk-i meẕellet olsa cānā yerümüz

   Ehl-i ʿaşḳuz bī-nişān olmaḳdurur tevḳīrümüz

39

2. Ḳubbe-i mīnā içinde mülk-i ʿaşḳuñ serveri

Ḥażret-i Mevlānā Celāl el-Ḥaḳ ü dīndür pīrümüz

3. Mest-i cām-ı lā-yezālüz iñlerüz şām u seḥer

ʿArş-ı aʿlāya irişür nāle-i şeb-gīrümüz

4. Tā ezelden vālih-i dīvāne-i ʿaşḳ olalı

Şīr-i Merdān-ı Ḫudā'dır ḳāide zencirümüz

8b

5. Ẓulmet-i cehle rıżā virmez meger kim mūş gör

Ḥamdüli'llāh nūr-ı ʿirfān iledür tenvīrümüz

6. Ẕerreyüz ṣūrette līkin şemsdür mirʾātimüz

Münkire miḥrāḳ-ı lā- ġayb gibidür şemşīrümüz

7. Gird-bādāsā[40] semāʿ u çarḫ ider cān ile ten

Ol sebebden çarḫ u eflāk üzredür tedvīrümüz

8. Nāy-i ʿaşḳıñ var ise ḳalbiñde sūz-i āteşi

Metn-i vücūduñ zer-i ḫāliṣ eyleye iksīrümüz[41]

9. Bu muʿammā-yı vücūduñ fehm iderseñ nüktesin

Şerḥ ola saña lisān-ı ḥāl ile tefsīrümüz

---

[40] Gird: Ger
Gird-bādāsā= گرباد آسا

[41] Bu mısrada vezin kusurludur.

8a

10. Fıtratu'llāh āletinden eyledi bī-şekk ü reyb

ʿİlmiyā ilm-i ezelde dest-i Ḥaḳḳ taḥmīrümüz

10a

[Ġazel-i Usūlī[42]]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/.---)

1. Vücūd-ı muṭlaḳuñ baḥri ne mevci kim ider peydā

Ene'l-ḥaḳ sırrını söyler eger maḥfī eger peydā

2. Meʿādīndür ḳamu eşyā ider öz kendü ẕātından

Kimisi sīm ü zer ẓāhir kimi seng ü meder peydā

3. Bu bāġuñ ger ḥaḳīḳatde ṣuyı bir bāġbānı bir

Velī olmuş ḥaḳāyıḳdan nice yüz biñ şecer peydā

4. Naẓar ḳıl nevʿ-i insāna kimi zehr ü kimi şekker

ʿAceb ḥikmet bir aġaçdan olur dürlü şemer peydā

5. Düzilir nice biñ işler bozılı nice cünbişler

Ne kār-ı būʾl ʿacebdür bu kim olmaz kārger peydā

6. Şu serverler ki ṭaġlar gibi baş egmezdi eflāke

Yatarlar yerde pest olmış ne tīġ u ne kemer peydā

[42] Mustafa İsen, (hzl.),*Usûlî Dîvânı,* Akçağ Yayınları, Ankara 1990.

9b

7. Nice şūrīde ʿāşıḳlar gezerler cümle vālihler[43]

   Bu vādī-yi nihāyetde[44] ne reh ne rāhber peydā

8. Nice gündüz gece oldı nice biñ ay u yıl geçdi

   Dirīġā olmadı ḳaldı şeb-i hicrān[45] seḥer peydā

9. Yolumuz bir beyābāna irişdi nāgehān kʾānā

   Gider[46] biñ kārbān olmaz birinden bir eşer peydā

10. Bu doḳuz ḳubbe-i şeş ṣu içine geldüñ ü gitdüñ

    Ne geldigüñ ḳapu ẓāhir ne gitdigüñ memer peydā

11. Nice zaḥmet çeker kesb-i kemāl idince bir ʿārif

    Belī çoḳ ḳan yudar kān eyleyince bir güher peydā

12. Nice biñ ādem oġlanı helāk olmak gerek tā kim

    Yalancı ḳahbe dünyādan ola bir gerçek er peydā

9a

13. Ḳamu neẓẓārede ebkār-ı maʿnī muntaẓırlardur

    Ola tā kim Uṣūlī gibi bir ṣāḥib-i naẓar peydā[47]

---

[43] vālihler: tāyihler D.
[44] Bu vādī-yi nihāyetde: Bu tīh-i nihāyetde D.
[45] şeb-i hicran: şeb-i kadre D.
[46] Gider: Girer D.
[47] Ola tā kim Uṣūlī gibi: Uṣūlī gibi tā kim ola D.

10b

[Ġazel-i ʿİlmī Dede]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Bu ʿālem-i imkānı iden emr ile inşā

   Erbāb-ı dile eyledi esrārını ifşā

2. Her demde Ḫudā rāzına maḥrem olan eyler

   Aḳdām-ı maʿānī ile ʿarş üzre temāşā

3. Bir noḳṭa gören dāʾire-i devre muḥīṭı

   ʿAyn-ı eḥadiyyetle ider güni temāşā

4. Mest-i mey-i ʿaşḳ olur fāriġ ü zār

   Görünmez anuñ gözlerine mīr ile paşa

5. Ẕerrāt-ı cihān cümle cenābuñda müsebbiḥ

   ʿİlmī seni bir laḥẓa ferāmūş ide ḥāşā

11a

[Ġazel-i] ʿİlmī Dede

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (---/ .---/ .---/ .---)

1. Biḥamdillāh cihān içre bugün ʿunvānumuz vardur

   Şehīd-i ʿaşḳ-ı yār olduḳ fedā bir cānumuz vardur

2. Semāʿ-i def ü nāy ile n’ola raḳṣ eyleseñ her dem

   Ṣadā-yı lā-mekānı semʿ ider īḳānumuz vardur

3. Ne ġam fehm itmese güftārumuz her cān bī-maʿnī

   Maʿārif baḥrinüñ ġavvāṣıyuz burhānumuz vardur

4. Gedāyuz gerçi ṣūretde maʿ ānī mülkine şāhuz

   Nice şehler aña derbān olur dīvānumuz vardur

5. N’ola baş egmez isek şāh-ı heft iḳlīme biz ʿİlmī

   Cihānda Ḥażret-i Monlā gibi sulṭānumuz vardur

11b

[Ḳıṭʿa-i] Fużūlī[48]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

1. Bir kişinüñ ki ola ḳalbinde ḍalālet eşeri[49]

   Işṭılāḥāt-ı ʿulūm ile müselmān olmaz[50]

2. Bir[51] ḳara ṭaşı ḳızıl ḳan ile rengīn itsen

   Ṭabʿa taġyīr oluben[52] laʿl-i Bedaḫşān olmaz

3. Eylesen ṭūṭiye taʿlīm-i edā-yı kelimāt

   Sözi[53] insān olur ammā özi insān olmaz

[48] Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel (hzl.), *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
[49] Bir kişinüñ ki ola ḳalbinde ḍalālet eşeri: Her kimün var ise zātında şerāret küfri D.
[50] Bu mısrada vezin kusurludur.
[51] Bir: Ger D.
[52] oluben: virüp D.

12a

[Ġazel-i Fużūlī[54]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/-.-)

1. Niçe yıllardur ser-i kūy-ı melāmet beklerüz

   Asker[55]-i sulṭān-ı ʿirfānuz velāyet beklerüz

2. Sākin-i ḫāk-i der-i meyḫāneyüz şām ü seḥer

   İrtifāʿ-ı ḳadr içün bāb-ı saʿādet beklerüz

3. Cīfe-i dünyā degül kerkes gibi maḳṣudumuz[56]

   Bir bölük ʿanḳālaruz kāf-ı ḳanāʿat beklerüz

4. Ḫvāb görmez çeşmümüz endīşe-i aġyārdan

   Pāsbānuz genc-i esrār-ı[57] maḥabbet beklerüz

5. Kārbān-ı rāh-ı tecrīdüz ḫaṭar-ı ḫavfın çeküp[58]

   Gāh Mecnūn gāh men devr içre nevbet beklerüz

11b (Baştaki iki beyit)

6. Ṣanmañuz kim giceler bīhūdedür efgānumuz[59]

   Mülk-i aşḳ içre hisār-ı istikāmet beklerüz

---

[53] Sözi: Nutkı D.
[54] Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel (hzl.), *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
[55] Asker: Leşker D.
[56] maḳṣudumuz: matlubumuz D.
[57] Pāsbānuz genc-i esrār-ı: Pāsbān-ı genc-i esrārız D.
[58] Kārbān-ı rāh-ı tecrīdüz ḫaṭar-ı ḫavfın çeküp: Kārvān-ı rāh-ı tecrīdiz hatar havfın çekip D.
[59] Efgānumuz: feryādumuz D.
Mecmuamızda, divanda bulunan G123/ 5. beyit eksiktir:
5.Sūret-i dīvār ediptir hayret-i 'aşkıñ bizi / Gayr seyr-i bāğ edip biz künc-i mihnet bekleriz D.

7. Yatdılar Ferhād ü Mecnūn mest-i cām-ı aşḳ olup

   İy Fużūlī biz olar yatduḳça nevbet beklerüz

12b

[Ġazel-i Bāḳī[60]]

Müfteilün mefāilün mefteilün mefāilün (-..-/ .-.-/ -..-/ .-.-)

1. Müşkil imiş ki dil-rübā ṭıfl ola dil-sitān ola

   ʿĀşıḳ-ı zār u mübtelā pīr ola nā-tüvān ola

2. Yaşuma bakmaz ol perī bilmedi ḳadr-i gevheri

   Ṭālib ola bu demleri bulmaya bir zamān ola

3. Güş ṭutup münāfıḳa cevri ḳo yār-ı ṣādıḳa

   Dil-ber odur ki ʿāşıḳa müşfiḳ ü mihribān ola

4. Ḫayl-i şirār-ı nār-ı dil cünd-i nücūma muttaṣıl

   Böyle kalursa şöyle bil gökde nice ḳıran ola

5. Bāḳiye sāḳiyā feraḥ vir ki fenā bula teraḥ

   Şol meyi ṣun ki bir ḳadeḥ pīr içe nev-cüvān ola

[60] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.218. G404.

13a

[Ġazel-i] Vaḥdetī[61]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. ʿĀşıḳ ol tā bilesin dünyede ʿālem ne imiş

   Bilmeyen ʿālem-i ʿaşḳı ne bilür dem ne imiş

2. Ne bilür Ādem'i ḫātem ṭaḳınan her cāhil

   Ehl-i dil ʿārife ṣor Ādem ü ḫātem ne imiş

3. Öyle lā-yaʿḳil idüpdür mey-i ʿaşḳuñ beni kim

   Bilmezem cām nedür kevkebe-i Cem ne imiş[62]

4. Süḫanuñdan bilürüz laʿl ü lebüñ esrārın

   Dehenüñden ṭuyaruz nükte-i mübhem ne imiş

5. Dem-i Ādemden alur feyżi dem-ā-dem ʿuşşāḳ

   Fi'l-meṣel Vaḥdetiyā ḳāleb-i ādem ne imiş

13b

[Ġazel-i] ʿİlmī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Āsitān-ı yāra irdük bāb-ı devlet beklerüz

   Ḫidmete bel baġlayup ṣāḥib saʿādet beklerüz

[61]Yılmaz Öztürk,*17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvânının Tenkitli Metni,* İstanbul Üniversitesi,(Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006,s.79-80,G56.

[62] Bu beyitte vezin kusurludur.

2. Ẕevraḳ-ı dil düşdi gird-āb-ı taḫayyür içre āh

   Ola kim bir rūzgār el vire furṣat beklerüz

3. Niçe biñ Efrāsiyāb ögütdi iş bu āsiyāb

   Şimdilik nevbet bizimdür biz de nevbet beklerüz

4. Ṣoḥbet-i ḫāṣ eyledik Ferhād ile Mecnūn ile

   Gitdi onlar mest olup biz daḫi ṣoḥbet beklerüz

14a

5. Ah-i ṭūġem sīne-ṭablem ḥayālāt-ı ʿaskerem

   Mülk-i ġamda şimdilik şāhum vilāyet beklerüz

6. Mīşe-i çeşmin gubār ile ḳaçan ṭolar diyü

   Rūzgārı gözlerüz her ān sāʿat beklerüz

7. Terk idüp bu ḫānumānı ʿuzlet itdük iḫtiyār

   ʿİlmiyā şimdengerü künc-i ferāġat beklerüz

14b

[Ġazel-i] Bīnāyī rāst

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Tu rā guftem meşev māʾil be ḫūbān bārhā iy dil

   Beguft-i mā nekerdī ʿāḳıbet dīdī sezā iy dil

2. Be-düşvārī kenūn cān mī-dehī yād-ı tu mī-yāyed

   Ki pend-i dostān düvār mī-yāmed tu rā iy dil

3. Hemān rūzī ki meyl-i zülf o kerdī tu rā guftem

   Ki der- dām-ı belā ḫᵛāhī şod āḫir mübtelā iy dil

4. Me-gū çend īn-i cān-ı men resīd ez- ʿāşıḳī ber-leb

   Çü ne-şenidī süḫan-i yek-pār kocānet berā iy dil

5. Ger üftādī be-dil dādī me-keş dest ez duʿā yārī

   Meger be-güşā yedet kārī be-zārī vü duʿā iy dil

15a

6. Heme ʿāşıḳ mī-gūşend der-tedbīr ü vaṣl ammā

   Nemī-dāned kesī çist taḳdīr-i Ḫüdā iy dil

7. Bināyīvār ḫū kun bā ḫayāleş çun kesī hergiz

   Nedīdest u neḫᵛāhed dīd ez ḫūbān vefā iy dil

15b

[Ġazel-i Mevlānā] Kār-ı Ḥażret-i Ḫüdāvend Ḳuddise Sırrıhu[63]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/-.--/ -.-)

1. Būy-i yār-ı mihribān āmed bedīd

   Nūr-ı sulṭān ʿayān āmed bedīd

2. Yūsuf-ı mışrī ber-Yaʿḳūb reft

   Naʿra-hā ez ʿarşiyān āmed bedīd

[63] Kār-ı Ḥażret-i Ḫüdāvend Ḳuddise Sırrıhu başlığıyla verilmiştir ve divanda bu gazel bulunmamaktadır.

3. Çün Muḥammed rā şefīʿ ḫalḳ kerd

   Cebrāʾil ender meyān āmed bedīd

4. Ṣıdḳ-ı Bū-Bekr ü ʿibādāt-ı ʿÖmer

   Der-nihād-ı sünniyān āmed bedīd

5. Bişr-i Ḥafi rā ḫalıfe ikrām kerd

   Bāyezīd ez ʿayn-ı cān āmed bedīd

6. Ḥāciyān der-rāh-ı Kaʿbe mī-revend

   Kaʿbe-i ruḥāniyān āmed bedīd

7. Şems-i Tebrīzī ki ʿīd-i ekberest

   Der miyān-ı ʿāşıḳān āmed bedīd

16a

[Ġazel-i] Ḥażret-i Mevlānā Ḳuddise Sırrıhū [64]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Perīşānem perīşānem diger bāre perīşānem

   Çunān mestem çunān mestem reh-i ḫāne nemīdānem

2. Biyā sāḳī biyā sāḳī şarāb-ı şevḳ ender dih

   Eger bāşed ġubār-ı dil bāb-ı dīn be-nişānem

[64] Ḥażret-i Mevlānā Ḳuddise Sırrıhū başlığıyla verilmiştir ve divanda bu gazel bulunmamaktadır.

3. Ne mestem men ne hüşyārem ne der-ḫᵛābem ne bīdārem

   Ne bā-yārem ne bī-yārem ne ġamgīnem ne şādānem

4. Ez-ān rūz u ez-ān sāʿat zı ġam-ı ḫod nemī-dānem

   Nemī-dānem çi bed kerdem sezā-yı bend ü zindānem

5. Günāh ez-men ʿaṭā ez-tū be-kon raḥmet be-kon şefḳat

   Be-fażl-i ḫᵛīş raḥmet kon ʿafv kerd ān günāhānem

6. Elā iy Şems-i Tebrīzī beşāret bād pīrūzī

   Çi mītersī çi mīlerzī çu mīdānī ki Raḥmānem

16b

[Ġazel-i] Sulṭān Ḥāletī[65]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

1. Māʾilüz[66] gerçi ki her tāze nihāli severüz

   Bülbül-i Gülşenīyüz biz gül-i āli severüz

2. Reh-i ʿaşḳ içre n'ola ḳaddimüz olursa dutā

   Rūşenüz gün gibi ol ḳāş-ı kemānı[67] severüz

3. Bize andan görinür nūr-ı tecellā-yı Ḫudā

   Ṣāf-dil ʿāşıḳıyuz ḥüsn-i cemāli severüz

[65] İbrahim Altunel, *Hâletî-i Gülşenî: Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi), Konya 1988, s.91. G85.
[66] Māʾilüz: Māyilüz D.
[67] ḳāş-ı kemānı: ḳaş-ı bilāli D.

4. Seg raḳībüñ n’ola biz ḳaçmasaḳ isnādından

   Şīr-i ser-ḳalle-i ʿaşḳuz o ġazāli severüz

5. Evvelā Ḥāletī inkār olunur mı ʿaşḳa

   Āḫiri sözümüzüñ bu ki me’āli severüz

17a

[Ġazel-i Nesīmī[68]] Seyyid Nesīmī Der Medḥ-i Muḥammed Muṣṭafā Ṣalla'llāhu ʿAleyhi ve Sellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/ .---/ .--)

1. İki ʿālemde sulṭāndur Muḥammed

   Beyān-ı ʿilm-i Ḳurʾāndur Muḥammed

2. Ḥesāb-ı ḥaşr ü neşr olduġı gün

   Şefīʿ-i cümle ḥalḳāndur Muḥammed

3. Cihāna maʿrifet andan açıldı

   Yaḳīn bil gevher-i kāndur Muḥammed

4. Ser-ā-ser yedi gögi gezdi gördi

   Ki ʿarş ü ferşi seyrāndur Muḥammed

5. Nesīmī dāʾimā medḥ-i nebī ḳıl

   Hemīşe dīn ü īmāndur Muḥammed

[68] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020.

17b

[Kaside-i Cinānī[69]]

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün (--.-/ --.-/ --.-/ --.-)

1. Ol sīm-ber virmez ḫaber tenhā gezer ḳılmaz ḥaẕer

   Ḳıl bir naẕar dirsem eger biñ nāz ider baḳmaz geçer

2. Zülf-i siyeh[70] ruḫsāra meh sen bī-şübeh bir pādişeh

   Ben bī-güneh ḥālüm tebeh dil pür-veleh cān muḥtaẕar

3. Ḫāk oldı ten iy pür-fiten bu mekr [ü] fen her dem nidem

   Devletle sen ḳal ṣaġ isen hicrüñle ben ḳıldum sefer

4. Virdüm seri ben serseri ol ruḫları verd-i ṭarī

   Açmaz deri eyler biri ben çākeri şām-ı seḥer[71]

5. Baḥr-ı ʿaṭā kān-ı seḫā şīr-i veġā seyf-i Ḫudā

   Şehler aña nisbet gedā Sulṭān Murād tamdır[72]

18a

6. Şāh-ı felek bī-müşterek ṭutar dilek virür yelek

   Bī-reyb ü şek ḳalbi miḥek reşk-i melek ḳuṭb-ı beşer[73]

---

[69]Cihan Okuyucu, *Cinânî, (Hayatı-Eserleri-Dîvânının Tenkidli Metni),* TDK Yayınları, Ankara 1994.
[70] Zülf-i siyeh: Zülfüñ siyeh D.
[71] şām-ı seḥer: şām u seḥer D.
[72] Sulṭān Murād tamdır: Sulṭān Murād-ı nām-ver D.
[73] ḳuṭb-ı beşer: nevʿ-i beşer D.

7. Ḳad nāreven[74] ruḫ nesteren ḫaṭ yāsemen yāḫūd semen

Şīrin-suḫen nāzük-beden serv ü çemen[75] naḫl-i hüner

8. Ṣāḥib-kerem ʿālī-himem devrinde ġam maḥż-ı ʿadem

Dārā-ḫaşem Sencer-ʿalem maḥkūmı hem baḥr ile ber

9. Vālā-neseb nigū-ḥaseb ṭavr-ı ʿaceb aḫlākı hep

Her rūz u şeb ṣormaz sebeb sīm ü ẕeheb iḥsān ider

10. Tebriz [ü] rey[76] mülkinde key ser-cümle şey ʿadliyle ḥay

Kim içse mey gūş itse ney baġrında key ḳanı heder

11. Bābı sened bī-dāda sed yir ḫaṣm-ı bed andan leked

Tā ced-be-ced nesl-i esed bilmez ebed ḫavf u ḫaṭar

18b

12. Güftārı Ḥaḳ fikri adaḳ şehler sebaḳ alsa eḥaḳ

Māh-ı ġasaḳ mihr-i falaḳ zībā-nesaḳ nīgū siyer

13. ʿĀlī-meniş bī-serzeniş dād [u] dihiş aña reviş

Altun gümüş almaḳdur iş bād [ü] beleş kim ḳılsa cer

14. Çarḫuñ mehi dehrüñ şehi ʿaṣruñ zehī ġamdan tehī

Şehler gehī gūyā rehī ol dergehi eyler maḳar

---

[74] nāreven: nārven D.
[75] serv ü çemen: serv-i çemen D.
[76] Tebriz [ü] rey: tīr nīrū-rey D.

15. Ẕātı velī gūyā ʿAlīʿahdi belī naṣṣ-ı celī[77]

Şīr-i belī söyler velī şīrīn dili şehd [ü] şeker

16. Vaṣfında[78] kes bī-dest-res ıṭnāba pes ḳılma heves

Bu deñlü bes ey ḫoş-nefes gel sözi kes ḳıl muḫtaṣar

19a

17. Ḥaḳ yeksere furṣat vire luṭfı ire[79] ol servere

Ḫaṣmı ḳıra tīġi ura dāʾim göre fetḥ ü ẓafer

18. Rengīn edā olur[80] şehā rūḥa ġıdā cāna ṣafā

Dirsem revā bu ḫoşedā[81] ḳalsun Cinānīden eṣer

[Ḳıṭʿa][82]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/-.-)

Bir büt-i sīmīn-tenüñ ḳıldum eşigin secdegāh

Bir boyı servüñ yine oldum yolunda ḫāk-i rāh

Altun üskütle görüp ṣandum ḳırān-ı mihr ü māh

Bir Ḳuloğlı dil-rübā sevdüm ki nāmı Muṣli Şāh

---

[77] ʿ ahdi belī naṣṣ-ı celī : naṣṣ-ı celī ʿahdi belī D.
[78] vaṣfında: vaṣfına D.
[79] luṭfı ire: ʿavni ire D.
[80] olur: oldur D.
[81] ḫōşedā: ḫōş-nevā D.
[82] Başlık konmamış ve şairin mahlası verilmemiştir.

19b

[Ḳıṭʿa]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Günāhum ne'ydügin bilsem baña cānānum incinmiş

   Efendim sevdigüm sulṭān-ı ʿālī-şānum incinmiş

2. Ben ānı sevdigümden ġayrı n'itdüm n'eyledüm bilsem

   Baña küsmiş meded n'itmek gerek sulṭānum incinmiş

[Ḳıṭʿa] Rast[83]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Bahār oldı benefşe zeyn idüp ṣahn-ı gülistānı

   Bugün reşk-i cinān oldı cihānuñ bāġ u bostanı

2. Yine cümle nebātāta irişdi feyż-i Rabbānī

   Sürdi şāḫ-ı zemistānı gelüp nev-rūz sulṭānı[84]

[Ḳıṭʿa] Rast[85]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Hey ne müşkilmiş maḥabbet bilmez idüm ānı ben

   ʿAşḳum olmaḳda ziyāde bī-vefā olduḳça sen

2. Dir imişsin hecre ṣabr itsün viṣālüm isteyen

   N'eylesün n'itsün benüm rūḫum ya ölsün mi seven

[83] Rast başlığı konulmuştur ve şairin mahlası verilmemiştir.
[84] Bu mısrada vezin kusurludur.
[85] Rast başlığı konulmuştur ve şairin mahlası verilmemiştir.

20a

[Matla’]

Müfred Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

Ḥarem-i sīneye gel maḥremisin sen cānuñ

Ki bilürsin şerefi rūḥ-ıladur insānuñ

[Müfred]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/.---)

Didüm iy sīm-ten dilber bilüñ ḳaçmaġa ḳābil mi

Gelüp nāz ile ol meh-rū didi kim belki aḳbeldür

[Matla’-i Derzi-zāde Ulvī]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

Müfred

Kāmilüñ gitse vücūdı nice īcādı ḳalur

Sen daḫı añlayıgör kim er ölür adı ḳalur

20b

[Matla’] Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

Müfred

Nīm-i pehlūsını seyr itdüm o sīm-endāmuñ

Nıṣf-ı dünyā idigin bildüm o dem ḥammāmuñ

[Müfred]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

Ḥammām içini beñzedürüm cāy-ı maḥşere[86]

Ki anda olur şāh gedānuñ ber-ā-beri

[86] Veznin son tefi’lesi olan feʿūlün burada fāʿilün’dür. Bize göre bu veznin Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün’le benzerliği dolayısıyla şair bu seçimi yapmıştır.

[Matla']

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

Müfred

Niye ḫalḳ itdi dime Ḥażret-i Mevlānāyı

Ḫalḳa bildürmek içün Ḥażret-i Mevlānāyı

21a

[Ġazel-i Za'fī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Ḳarār itmez ebed bir dem bu cism-i nā-tüvān sensiz

   Ne dirlik baña ʿālemde pes ey rūḥ-ı revān sensiz

[…][87]

2. Teraḥḥum eyleyüp şāhum ṣorarsıñ ḥāl-i Za'fīden

   Olup āşüfte bī- çāre işi āh [u] figān sensiz

21b

Ġazel-i Bāḳī[88]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./.--./ .--)

1. ʿĀşıḳlara çün derd [ü] belā ẕevḳ [u] ṣafādur

   Yā ẕevḳ [u] ṣafā derdine düşmek ne belādur

2. Abdāllaruz n'eyleyelüm tāc u ḳabāyı

   Dervīşlerüñ tācı fenā başı ḳabādur

[87] Bu kısımda kâğıdın renginin siyah olması ve yazının silik olmasından dolayı bazı beyitler okunamamıştır.

[88] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.121-122.G105.

D.'da,G105'te bulunan 4 ve 6. beyitler mecmuamızda eksiktir:
4 Bāg-ı tarab u ʿ ayşa mey-i nāb u dem-i nāy / Ḥaḳḳa bu ʿ aceb hūb u latif āb u hevādur D.
6 ʿ Uşşāk iñiler güm güm öter günbed-i gerdūn / Ḥaḳḳā bu güzel hūb u safā-bahş sadādur D.

3. Dünyāda çeker miḥneti erbāb-ı maḥabbet

   İy ṣūfī bugün baña ise irte sanadur

4. Geh ḳulḳul-i mey göñlüm açar gāh dem-i nāy

   Maḳṣūd benüm pādişehüm ḥüsn-i edādur

5. Bāḳī n'ola pervāz-ı bülend itse ġazelde

   Bāl ü per aña himmet-i yārān-ı ṣafādur

22a

Ġazel-i Bāḳī Sellemallāhu[89]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Eger biñ zaḫm ura tīrüñ[90] ten-i ʿuryāna[91] incinmez

   Ucından tek hemān bir ḥişşe çıḳsun [cāna] incinmez

2. Ġam u ġuṣṣa dil-i ʿuşşāḳa yārān-ı ṣafādandur

   Göñül ḥaẕ eyler anlardan kişi yārāne incinmez

3. Dil-i ṣad-çāk o mūy-ı müşg-būnuñ bendine ḳalmaz

   Çeker zülf-i dil-āvīzüñ cefāsın şāne incinmez

4. Döker ʿāşıḳ yoluñda dāne dāne gevher-i eşki

   Yatur hāk-i meẕelletde yine bir dāne incinmez

---

[89] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s164,G199.
[90] tīrüñ: gamzen D.
[91] ʿuryāna: curyāna D.

5. Zebān-ı ṭaʿn-ı aʿdādan perīşān olma iy Bāḳī

   Hezārān tīşe-i āzār ururlar cāne[92] incinmez

22b

[Ġazel-i] Sulṭān Murād Ġaffarallāhu

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Ne deñlü tīr-i cevrüñ atılursa cāna incinmez

   Ḳaşı yāyum saña ṭoġrı gelen ḳurbāna incinmez

2. Ṣalup çāh-ı zenaḫdānuña itdüñ dil ü göñli

   Mücerred bir fena-meşrebdür ol dīvāne incinmez

3. ʿAceb mi tāb-i nāb-i hicrüñe ṭākat getürdiyse

   Girerse ger semender āteş-i sūzāna incinmez

4. Ḳayurmaz rūz u şeb ger eyler isem nāle vü efġān

   Gül üzre ötdüġi murġ-i seḥer efġāna incinmez

5. Seni ṭaşlarlar ise kūyuña varduḳça incinme

   Murādī kim ḳadem rāha baṣar merdāne incinmez

[92] cāne: kāne D.

23a

[Ġazel-i Ṣafvetī] Gülşenī-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi Fermūd[93]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ser-firāz ol dāʾimā ʿālemde sen ṣāġ ol hemān
   Ben faḳīrüñ ayaġuñ tozı olayum bir zaman

2. Dīde-i giryānumı ḳıldum yoluñda selsebīl
   Dil-nişār ider yoluña lüʾlüʾ-i mercān ʿayān

3. Kūyuña vardum dil-i cānumı yaġma eyledüñ
   Hey ne kāfirdür ḥarāmī gözlerüñ virmez amān

4. Kimseye baş egmez idüm ʿāleme sulṭān idüm
   ʿAḳıbet ʿaşḳuñ esīri oldum ey şāh-ı cihān

5. Ṣafvetīyem ber-ṣafādur dāʾimā işim müdām
   Ṣāfiyem ṣanma kudūretden ola benden nişān

23b

Rubāʿī-i Seyyid Ḥāletī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. Rūşenī çeşm-i çerāġ-i ʿāşıḳān
   Gülşenī envār-ı feyż-i Musteʿān
   Mīr Aḥmed Ṣāfī ez nūr-ı Ḫudā
   Şud ʿAlī dāġ-ı derūn-ı munkirān

[93] Gülşenī-zāde Şeyḫ ʿAlī Efendi Fermūd başlığıyla verilmiştir.

[Ḳıṭʿa]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Āfāḳı şehā ma'deletüñ nūr-ı pür itsün

   Ḫurşīd gibi encümen-i dehr-i çerāġ ol

2. Geh nāfe gibi eyle der [ü] deşti muʿaṭṭar

   Geh ġonca-ṣıfat gülşene gel zīnet-i bāġ ol

3. Dādār-ı cihān eylemesün ʿālemi sensüz

   Her ḳande iseñ pādişāhum dünyede ṣāġ ol

24a [Ġazel-i] [94]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Sevdigüñ cān-ı ʿazīzüm Yūsuf-ı raʿnā mıdur

   Hey ḳıyāmet-ḳāmetüñ ʿarʿar mıdur Ṭūbā mıdur

2. Laʿl-i meygūn içre yāriñ dişleri dürdānesi

   Ḫoḳḳa-i mercān içinde lüʾlüʾ-i deryā mıdur

3. ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳlaruñ ḳaddin bugün yāy eyleyen

   Ṭoġrı söyle ey elif-ḳad sen ḳaşı ṭuġrā mıdur

4. Merve ḥaḳḳı saʿy ile varsam ṣafā bulur göñül

   […][95]

[94] Başlık konmamış, şairin mahlası verilmemiştir ve gazelin son mısrası eksiktir.
[95] Mecmuamızda gazelin son mısrası eksiktir.

24b

[Ġazel-i] Ḥażret-i Hayālī

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. İy tīr-i ġamet rā dil-i ʿuşşāḳ nişāne
   Ḫalḳī be tū meşġūl u tū ġāyib zi miyāne

2. Maḳṣūd-ı men ez-Kaʿbe vü büt-ḫāne tūyi tū
   Maḳṣūd-ı tūyi Kaʿbe vü büt-ḫāne bahāne

3. Geh muʿtekif-i deyrem ü geh ṣākin-i mescid
   Yaʿni ki tū-rā mi-ṭalebem ḫāne-be-ḫāne

4. Ḫācı breh-i Kaʿbe vü men ṭālib-i dīdār
   O ḫāne hemī cūyed ü men ṣāḥib-i ḫāne

5. Herkes büryān-i süḫān ʿaşḳ-i tū gūyed
   ʿĀşıḳ be-ser ü ġam mutrib be-terāne

6. Efsūn-i dil efsāne-i ʿaşḳ best ü ger neh
   Bāḳī be-ḥālet ki füsūnest vü fesāne

7. Taḳṣīr-i Ḫayālī be umīd-i kerem-i tust
   Ārī ki güneh rā bih ez in nīst bahāne

25a

[Ġazel-i] ʿİlmī Dede[96]

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün (..--/ .-.-/ ..-)

1. ʿİlmümüz ẕātumuz durur muṭlaḳ
   Ṣābit oldı ʿayānumuz el-Ḥaḳ

2. Āşinā mı olur bu maʿnāya
   Olmıyan baḥr-i ʿaşḳa müstaġraḳ

3. Kāşif-i müşkil-i ḥaḳāyıḳ olur
   ʿAşḳ dersinden ol ki aldı sebaḳ

4. Bī-kudūret ol eyle şīşe-miṣāl
   Mey-i[97] ʿaşḳa vücūduñı zevraḳ

5. ʿİlmiyā maẓhar-ı ḥaḳīḳatsin
   Ẓāhirüñ Ḥaḳ u bāṭınuñ hem ḥaḳ

25b

[Müseddes-i Turābī]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Yine yoldan çıḳarup bu dil-i güm-rāh beni
   Bir şeh-i ḥüsne esīr eyledi nā-gāh beni
   Yine ālüfte idüp ʿaşḳ ile eyvāh beni

[96] İlhan Genç (hzl.),*Tezkîre-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*, AKM Yayınları, Ankara 2000,s.206.
[97] Mey-i: Baḥr-ı T.

Aġladur ḥasretle şām u seḥergāh beni

Bir perī zülfine ṭolaşdı yine vāh beni

Hergiz uṣlanmadı dīvāne göñül āh beni

2. Aġarup rīş-i siyāh ʿazm-i beḳā vaḳti iken

Merhem-i tevbe ile derde devā vaḳti iken

Cümleden el çeküben dest-i duʿā vaḳti iken

Pīrlik devr irüp terk-i hevā vaḳti iken

Bir perī zülfine ṭolaşdı yine vāh beni

Hergiz uṣlanmadı dīvāne göñlüm āh beni

26a

3. Bir zamān tāʾib olup başına tenhā oldı

Rāġıb-ı zühd ü veraʿ ṭālib-i Mevlā oldı

Şimdi ḥayfā niye ser-geşte-i dünyā oldı

Niye bir dilbere āşufte-i şeydā oldı

Bir perī zülfine ṭolandı yine vāh beni

Hergiz uṣlanmadı dīvāne göñül āh beni

4. Yine göñül maḳar-ı renc-i ġınā itdi beni

Kākül-i yāri görüp ehl-i hevā itdi beni

Meger ebrūsı büküp ḳaddümi yā itdi beni

Yine bir bār-ı belā ile itdi düstā beni

Bir perī zülfine ṭolaşdı yine vāh beni

Hergiz uṣlanmadı dīvāne göñül āh beni

26b

5. İy Turābī yine ḳan aġladı çeşm-i ḫūn-āb

Yine fülk-i bedenüm oldı ġarīḳ-i gird-āb

Bāde-i ḥayret ile göñlüm olup mest-i ḫarāb

Tāzelendirdi yine geçmiş iken ʿahd-i şebāb

Bir perī zülfine ṭolaşdı yine vāh beni

Hergiz uṣlanmadı dīvāne göñül āh beni

Ḳıṭʿa

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/ .---/ .--)

1. Göñül gördükçe ider sīne sine

   Beni ḳor ʿāḳıbet bu sīne sine

2. İlāhī sen beni iletme sine

   Ṣarılmayınca yārüñ sīnesine

[Matla-i Ẕātī[98]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. Nergis-i mestüñ senüñ iy ġonçe-leb

   Cān virürdüm cānumı ḳılsa ṭaleb

[98] Hümeyra Çakmakçı, *Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Koleksiyonu 68 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (1b-47b),* 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul 2009, s.133.G76.
Zâtîʾye ait olan G76'da 5 beyit bulunurken mecmuamızda sadece bir beyit vardır. Mecmuamızda eksik olan beyitler bunlardır:
2. Bu dil-i Manṣūrı ber-dār itmege /Zülfüñ olmışdur benüm ʿömrüm sebeb
3. Ḫançer öykünse ʿaceb mi ġamzeñe /Yüzi açılmışda çün olmaz edeb
4. Kesdi zülfin yüzi üzre didi yār/ Faṣl-ı gülde ṭañ mı kūtāh olsa şeb
5. Kāʿbe-i kūyuñda ḳoma düşmeni/ Ẕātīʾyi ey dost yaḳdı Bū-Leheb

27a [Ġazel-i Nişānī[99]]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Bahār oldı ṣafā kesb idecek demler çemenlerde

   Ḫuṣūṣā ola yanuñca bile sīmīn-bedenler de

2. Zebūn olma ne zendür ġam şarāb iç devr-i gülşende

   Ḳavī himmet gerek cānā cihān içre erenlerde

3. Ṣarılur her gül-endāma çeker pehlūya meh-rūyı

   Ne ḥāletler nezāketler ḳomış Ḥaḳ pīrehenlerde

4. Mesīḥā-veş cemālüñ cān benefşeler admañ içüñ

   Selām olsun saña iy ġonca leb şīrīn-dehenlerde

5. Firāḳuñla Nişānī ḫastenüñ ḥāli mükedderdür

   Viṣālün vaʿde itmişdüñ be hey ẓālim geçenlerde

27b

[Ġazel-i Behiştī[100]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/-.--/ -.--/ -.-)

1. Yār bī-pervā diriġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb

   Sevmesün ʿālemde kimse dilber-i ʿālī-cenāb

[99] Nişânî mahlasıyla tanınan bu şair aslında, Hz. Mevlana neslinden gelen Nişancı Mehmet Paşa'dır. Latîfî Tezkîre'sinde, onun Sultan Mehmed Han tarafından Uzun Hasan'a gönderilen meşhur bir mektubun yazarı olarak tanıtmaktadır. İsen, Latîfî Tezkîresi, s.356.

[100] Yaşar Aydemir, *Behiştî (hayatı, şahsiyeti, eserleri ve Dîvânın tenkitli metni).* Gazi Üniversitesi, Ankara 1999.

2. Şāh-bāz-ı evc-i rifʿatdür nigārum ben meges

   Bāl açup bād ile pervāz ide mi hergiz cenāb

3. N’eylesün yār olduġiçün biz de inṣāf idelüm

   Ẕerre-i nā-çīzden ʿār itmesün mi āfitāb

4. Miḥnet oḳlarundan oldı cism-i efkārum ḳafes

   Her ṭarafdan murġ -i rūḥum çıḳmaġa eyler şitāb

5. Şemʿveş ol şāh-ı ḫūbān çün yaḳar pervānesün

   İy Behiştī şehlere cāʾiz degildür intiṣāb

28a

[Ġazel-i Bāḳī[101]]

Mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün (--./ -.--/ --./ -.--)

1. Medhūş-ı cām-ı laʿlüñ mestānedür ṣanurlar

   Mest-i şarāb-ı ʿaşkuñ dīvānedür ṣanurlar

2. Cān u cenān-ı şeydā birle ten-i ḫarābı

   Dīvāneler yatağı vīrānedür ṣanurlar

3. Şöyle fütāde mestem ḫāk-i der-i muġānda

   Görenler āsitān-ı mey-ḫānedür ṣanurlar

[101]Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.126.G115.

4. Dāġ-ı siyehler ile cism-i nizār u zerdi

   Bir bāl ü perri yanmış pervānedür ṣanurlar

5. Zülfüñden ayru Bāḳī bir ḥāl ile yürür kim

   Zencīrden boşanmış dīvānedür ṣanurlar

[Müfred-i Bāḳī[102]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

Devr elinden Bāḳiyā ġam çekme ʿālem böyledür

Gül naṣīb-i ḫār u ḫas bülbül giriftār-ı ḳafes

28b

[Ġazel-i] Nesīmī Fermāyed [103]

Müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün (-..-/ .-.-/ -..-/ .-.-)

1. Kaʿbe yüzüñdür iy ṣanem yüzüñedür sücūdumuz

   Tā göreler bu secdeyi[104] nāra düşse ḥasūdumuz

2. Şemʿ-i ruḫuñ ḥarāreti yandurur iy ḳamer bizi

   Uş bu cihetden oldı çün[105] göklere çıḳdı dudumuz

---

[102] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.169,G211.

Mecmuamızda D.'da,G211'de bulunan bu gazelin sadece makta beyiti bulunmaktadır, eksik olan beyitler şunlardır:
1. Pür-hevādur ney gibi ' aşkuñla tab' -ı pür-heves /Derd-i dilden bā-haber ' ālemde yok bir hem-nefes
2. Çāk çāk itsün beni şemşīr-i gamzeñ şāneveş /Zülfüñe tek ' ākıbet olsun müyesser dest-res
3 .' Aşkuñuñ deryāsına nisbet vücūd-ı kā'ināt /Mevc-i bahr-i bī-kerān üzre bir avuç hār u has
4 .' Ākil oldur gelmeye dünyā metā' ından gurur/ Müddet-i devr-i felek bir demdür ādem bir nefes

[103] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020,s.410. G187.
[104] Tā göreler bu secdeyi: Tā ki göre bu secdeyi D.
[105] çün: kim D.

3. Cānumuzı bıraḳmışuz āteş-i ʿaşḳa ʿūd tek

   Tā ki ṣafā vü ẕevḳ ile ʿaşḳına yana ʿūdumuz

4. Zülf [ü] ḳaşuñla kirpigüñ Muṣḥafımuzdur oḳuruz

   İy dilimüzde cümle sen güftümüz ü şünūdumuz

5. Zülf [ü] ḳaşuñ şumārına düşmişüz uş ne yanuruz[106]

   Kim biliser[107] bu ʿuḳdede kim necedür ʿuḳūdumuz

29a

6. Meḥbiṭumuz[108] şıfʿātı çün ẕāt-ı ḳadīm-i ferdimiş

   Vāḥid-i bī-zevāledür merciʿ ile ṣuʿūdumuz

7. Kāf ile nūn ezelde çün āyinemizdür[109] iy beşer

   Cevher-i lā-mekān bizüz kim bileser ḥudūdumuz

8. Ḳāḍıya nesne virmezüz rüşvet içün bu daʿvīde

   Ḳāḍi-i Ḥaḳ ḳatında çün ʿādil imiş şuhūdumuz

9. Mā-i meniden iy faḳīh manġırda ol iki dime[110]

   Çünki yegānedendür rumūz-i dil ü dūdumuz[111]

---

[106] Zülf [ü] ḳaşuñ şumārına düşmişüz uş ne yanuruz: Zülf [ü] ruḫuñ ḥisābına düşmişem uşta sayaram D.
[107] Kim biliser: Tā bilesen D.
[108] Meḥbiṭumuz: Maʿbūdumuz D.
[109] āyinemizdür : ʿilletümüzdür D.
[110] Mā-i meniden iy faḳīh manġırda ol iki dime: Mā vü meniden iy faḳīh esriyüben belā dime D.
[111] Çünki yegānedendür rumūz-i dil ü dūdumuz: Çünki yegāneden durur vārid ile vürūdumuz D.

10. Ṣūret-i ḥāl-i ḥaṭṭına[112] sācid ü ʿābid olmayan

Milletümüzde oldurur[113] müşrikümüz Yahūdumuz[114]

11. Dünye[115] içün Nesīmiyā olma melūl ġam yime

Oldı ezel güninde çün Fażl-ı ebed[116] vedūdumu

29b

[Ġazel-i] ʿUlvī[117]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--. / .--)

1. İy dil olalum maḥrem-i p[ī]rān-ı maḥabbet

Cāndan geçelüm çün budur erkān-ı maḥabbet

2. Ġark itdi gözüm yaşı yine kevn ü mekānı

Cūş eyledi deryāyı firāvān-ı maḥabbet

3. Ser-nāme-i ḥüsnüñdeki şāhā iki ebrū

Ṭuġrā-yı melāḥat mi yā ʿunvān-ı maḥabbet

---

[112] Ṣūret-i ḥāl-i ḥaṭṭına: Ṣūret ü ḥaṭṭ u ḥālüñe D.
[113] oldurur: el durur D.
[114] Yahūdumuz: cuhūdumuz D.
[115] Dünye: Düşmen D.
[116] ebed: eḥad D.

[117] İsmail Çetin, *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkidli Metni),* Fırat Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ 1993, s.225. G56.
Mecmuamızda Derzi-zāde Ulvî'ye ait olan gazelin sadace 5 beyiti verilmiştir lakin D.'da 7 beyit vardır ve bizim incelediğimiz mecmuada 3. Beyit D.'da bulunmamaktadır. Mecmuamızda eksik olan beyitler bunlardır:
3.ʿUşşāḳ-ı enīs oldı kilāb-ı ser-i kūyuñ/Cūşʿ oldı yine bir yire bārān-ı maḥabbet
4.Gencīne-i ʿaşḳ olmaz idi sīnede pinhān /Maʿmūre-i dil olmasa vīrān-ı maḥabbet
6. Cān ḳalʿasına ġabġabıñuñ ṭūpı ṭaḳıldı/Ḥükm eyledi dil mülkini sulṭān-ı maḥabbet

4. Gül yüzli güzeller ser-i kūyuñ ṭolaşurlar

   Bülbüller ile ṭoldı gülistān-ı maḥabbet

5. ʿUlvī şeh-i iḳlīm-i suḫandur n'ola ḳılsa

   Tertīb ile eşʿārını dīvān-ı maḥabbet

30a

[Ġazel-i] Nesīmī Fermāyed[118]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Yitürdüñ cām-ı Cemşīdi uyan uyḳudan iy ġāfil

   Ne bulduñ uyḳudan göster ne ḳılduñ uyḳudan ḥāṣıl

2. Meger Ḥaḳdan ziyān gördüñ ki bāṭıl ḳavle yapışduñ

   Çevirdüñ yüzüñi Ḥaḳdan ṣaḳın kim Ḥaḳ degül bāṭıl

3. ʿAẕāzīlüñ sözin ṭutma anuñ vesvāsına uyma

   Ki İblīse uyan olmaz göñül maḳṣūdına vāṣıl

4. Ṣadef ṣāf[119] olmaz incisüz bu remzi añla fikr eyle[120]

   Bu remzi[121] bilmeyen bil kim ne ḫāric oldu ne dāḫil

5. Bu güftāruñ işārātı nedir kim ʿaḳl aña irmez

   Ne bilsün olmayan Mecnūn ki Leylī kimdür iy ġāfil[122]

---

[118] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020, s.460,G226.
[119] ṣāf: ḫāṣ D.
[120] fikr eyle: fehm eyle D.
[121] remzi: sırrı D.

30b

6. Niçe mefʿūl [ü] fāʿilden niçe mesʾūl [ü] sāʾilden

   Eger dānāsan anı bil ki sensen muṭlaḳā fāʿil

7. Eger gizlüsen iy gizlü vücūduñ şehrine gir gör

   Ne deryāsan ne maʿdensen ne gevhersen ne ḫoş sāḥil[123]

8. Vücūduñ şirkini maḥv it vücūd-ı vāḥid-i ferd[124] ol

   Ki ẕāt-ı ferd-i vāḥidden[125] bu[126] mesʾūl oldı ol[127] sāʾil

9. Hevā cāmından içmişsen[128] heves ardına düşmişsen

   Bu aġulı şerābı ḳo ki[129] oldur şerbet-i ḳātil

10. Vefāsuz dünyenüñ mihrin gider göñlüñde yer itme[130]

    Ki dünyā kimseye kenz[ü] vefā ḳılmaz[131] didüm uş bil

31a

11. Bu ṭāḳ-ı ṭumṭurāḳı[132] ki devrānı bu dünyānuñ

    Geçer her nevʿile ṭutsañ gerek āsān gerek müşkil

---

[122] ġāfil: ʿāḳıl D.
[123] Ne deryāsan ne maʿdensen ne gevhersen ne ḫoş sāḥil: Ne deryāsan ne gevhersen ne maʿdensen ne ḫoş sāḥil D.
[124] vāḥid-i ferd: ferd-i vāḥid D.
[125] ferd-i vāḥidden: ferd ü vāḥidden D.
[126] bu: ne D.
[127] ol: ne D.
[128] içmişsen: esrüksen D.
[129] ḳo ki: ḳoy kim D.
[130] göñlüñde yer itme: göñlüñden aldanma D.
[131] kenz [ü] vefā ḳılmaz: hergiz muṭīʿ olmaz D.
[132] ṭāḳ-ı ṭumṭurāḳı: ṭāḳ-ı ṭumṭurāḳı ḳoy D.

12. Yalancı nefse uymışsan dīnini niçün ḳorusun[133]

Meger Ḥaḳḳı unutmışsan ki olduñ dünyeye māʾil

13. Mesīḥī-ẕātıñı[134] billāh neden dīv olmaġ istersen

Meger cinnīdür aṣluñ[135] degülsen raḥmete ḳāʾil[136]

14. Nesīmī sırr-ı *mā evḥāyı*[137] kemāhī gerçi şerḥ eyler

Ḳaçan idrāk ider ānı özini bilmeyen ġāfil[138]

15. [...][139]

31b

[Müfred]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

Dūstum bir nāme gönder şevḳ ile öldür beni

Dest-i ḥaṭṭuñla vücūdum nüsḫası olsun tamam

[Müfred]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/..--/ ..--/ ..-)

Bilürüm ḥadümi ḳul olmaġa lāyıḳ degülem

İḫtiyār elde degil n’eyleyeyüm sulṭānum

---

[133] Yalancı nefse uymışsan dīnini niçün ḳorusun: Yalancı nefse uymışsan ḳuçarsan dünyeyi niçün D.
[134] Mesīḥī-ẕātıñı: Mesīḥī-ẕāt iken D.
[135] cinnīdür: cinnī durur D.
[136] ḳāʾil: ḳābil D.
[137] *Fe-evhā ilā ‘abdihi [mā evḥā]* : Böylece Allah kuluna vahyedeceğini [vahyetti]. (Necm Suresi 10. Ayet)
[138] ġāfil: cāhil D.
[139] Mecmuamızda eksik olan beyit:
Ne aḫır sensen ol gevher ki aduñ gizlü genc oldı / Nedür ḥālüñ ki olmazsan özüñden vāḳıf iy zāʾi D.

[Müfred]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

Ṭāḳatüm yoḳ Dūstum ʿarż itmege aḥvālümi

Pādişāhum luṭfe idüp remz ile anlayasın

32a

[Müsteẕād[140]-ı Şāhidī[141]] Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Mefʿūlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--/ --./ -.-)

Hey hey ne ʿacāyib bezemiş ḥüsn ile Bārī

Bu ṣūret-i yāri

Bu naḳş-ı nigārı

Her ehl-i naẕar kim göre taḥsīn ola kārı

Bu çeşm [ü]ʿiẕārı

Ḳılmaya ḳarārı

İy muṭrib-i dil-keş ele al çeng ü rebābı

Çāk eyle ḥicābı

Refʿ eyle niḳābı

Ey sāḳi-yi mehveş ṭaşa çal şīşe-i ʿārı

Ṣun cām-ı ʿiḳārı

Defʿ eyle ḫumārı

İy zāhid-i zerrāk ü müzevvir ḳo riyāyı

Ṭut rāh-ı fenāyı

Ẕikr eyle Ḫudāyı

[140] Müstezād: Müsteẕāt M. مستذات : مستزاد

[141]Murat Serdar, Soykal (hzl.), *Mevlevi Âyinleri Mecmuası Şeyh Galip*, ZeytinBurnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2021, s.67.

32b

Şast-ı şehe düş māhi-yi ʿaşḳ ol ḳo kenārı

Bul-i şāh şikārı

Terk eyle füṣārı

ʿUşşāḳı ḳaṭār eyledi ʿaşḳ içre Muḥammed

Ol şāh-ı mümecced

Ol maʿbed-i maḳṣad

İy üştür-i dil sen ola gör pīş-i ḳaṭārı

Çek ʿaşḳ ile bārı

Bī-derd ile ḫārı

İy Şāhidi-i vālih ü şūrīde vü şeydā

İy bī-ser ü bī-pā

Dīvāne vü rüsvā

Derd ile belā ile geçer leyl ü nehārı

Ḳıl nāle vü zārı

Nūş eyle biḥārı

33a

[Ġazel-i] Şemse'd-dīn-i Ḥażret-i Mevlānā Fermāyed[142]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.--/ --./ -.--)

1. Men şāhbāz-ı ḳudsem ez lā-mekān resīde

   Be her şikār-ı ġaybī der-ḳāleb rāmīde

[142] Şemse'd-dīn-i Ḥażret-i Mevlānā Fermāyed başlığıyla verilmiştir ve divanda yoktur.

2. Simurġ-i Ḳāf-ı ḳurbem ez-dām-ı kevn-i ceste

   Ṭāvūs-ı bāġ-ı ʿarşem ez-āşiyān-ı pür-dīde

3. Men sāye-i Ḫüdāyem vez nūr-ı Muṣṭafāyem

   Dürr-i gerān-ı bahāyem ender ṣōf çekide

4. Rūz-ı elset bā-Ḥaḳḳ lafẓ-ı belī be-gofte

   Vez nāme-i ʿ ibādī innī ḳarīb dīde

5. Der-ḫᵛān-ı ne-Ḥaḳḳ nerzuḳu ḳuvvetün ḥayāt-ı ḫōrde

   Ve şerebet seḳāhüm men Rabbühüm çeşide

33b

6. Her kes be-çeşm-i ṣūret-i mā-rā kocā şināsed

   Mā nūr kerd kārīm der-āb ü gül demīde

7. Ān-rā ki dīde bāşed dāned ki men çi goftem

   Münkir şeved be-hālem ān-rā ki nist dīde

8. Men çün celāl-i öyem ez-ḫod-i süḫan çi gūyem

   Der-peykerem naẓar kon ez-ḳudret-i āferīde

9. Mā-dāme Şems-i Tebrīz tu ferciʿi'l-baṣar ḫᵛān

   Der dīdhā-yı aʿmā kuḥl-i baṣar keşide

34a

[Ġazel-i] Nesīmī [143]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Çün beni bezm-i ezelde eyledi ol yār mest

   Ol cihetten görinür bu çeşmüme deyyār mest

2. Mest-i dergāhem ne mestem bu şerāb-ı cüzʾiden

   Ṣanma iy ḫᵛāce beni kim olmışam hüşyār[144] mest

3. Şöyle mestem tā ḳıyāmet daḫı hüşyār olmazam

   Çün beni vaḥdet meyinden eyledi ol yār[145] mest

4. Rind ü ʿuşşāḳam[146] maḳāmum gūşe-i mey-ḫānedür

   Gelmişem Ḳālūbelādan ʿāşıḳ u ḫammār mest

5. Çünki[147] ḳıldı ʿaḳl-ı kül geldi vücūda kāʾināt

   Ḳāf u nūn emrinden oldu bu cihān yek-bār mest

34b

6. İns mest ü cinn[148] mest ü cümle bu vaḥş u ṭuyūr

   Ḫāk mest ü āb[149] mest ü bād[150] mest [ü] nār mest

---

[143] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020,s.206,G22.
[144] hüşyār: bī-kār D.
[145] ol yār:dil-dār D.
[146] Rind ü ʿuşşāḳam: Rind ü ḳallāşem D.
[147] Çünki: Cūş D.
[148] cinn: cinnī D.
[149] āb:bād D.
[150] bād:āb D.

7. Cümle bu meyden olupdur dū[151] cihān yek-bār kim[152]

ʿArş mest ü ferş mest künbed-i devvār mest

8. Nüh felek bu çarḫ içinde[153] mest olup gerdişdedür

Şems mest ü māh mest ü kevkeb-i seyyār mest

9. ʿAşḳ-ı sübḥāni meyinden vālih oldu şöyle bil

ʿArş u kürsī her dū ʿālem bu ḳamu kirdār mest[154]

10. Yiddi yir gök yiddi deryā yiddi Muṣḥaf yiddi ḫaṭ

Nuṭḳ-ı Ḥaḳdan mest olupdur heft ü penç ü çār mest

35a

11. Şöyle bil taḥte'ş-şerādan tā Şüreyyā her ne var

Oldu iy ḫᵛāce ser-ā-ser ez-mey-i cebbār mest

12. Ādem ü Ḥavvā melāʾik ḥūr u ġılmān u beşer

Kevşer ü Ṭūbā vü Rıḍvān cennet ü dīdār mest

13. Nūh u İbrāhim ü Dāvūd u Süleymān nebī[155]

ʿĪsā[156] mest ü Mūsā[157] mest ü Aḥmed-i Muḫtār mest

---

[151] dū:bu D.
[152] yek-bār kim: yek-bāregi D.
[153] çarḫ içinde: çarḫ-ı eflāk D.
[154] Bu beyit D.'da, yoktur. Bu beyitler yerine D.'da, aşağıdaki beyitler yazılmıştır:
Çün ezelden mest ü şeydā geldi mestān-ı Elest / Mest durur ol lā-yezālī bādeden ebrār mest
[155] Nūh u İbrāhim ü Dāvūd u Süleymān nebī: Nūh u Dāvūd u Süleymān u Zekeriyyā Şuʿayb D.
[156] ʿĪsā: Musī D.
[157] Mūsā: ʿIsi D.

14. Şāh-ı merdān şīr-i Yezdān pīşvā-yı ehl-i dīn

Kāşif-i sırr-ı velāyet Ḥayder-ı Kerrār mest

15. Enbiyā vü evliyā vü eṣfıyā vü etḳıyā

Oldılar Ḥaḳ meclisinde cümlesi hüşyār[158] mest

35b

16. Ḳāḍī mest ü müftī mest ü ṣāfī[159] mest ü ṣūfī [160]mest

Cürʿa-i cām-ı Elestden müʾmin ü küffār mest

17. Ḫᵛāce -i mey-ḫāne mest oldı [vü] hem pīr-i muġān

Kaʿbe vü büt-ḫāne mest ü deyr[161] vü zünnār mest

18. Küfr[162] mest īmān mest cümle ʿayn-i hem[163]-diger

ʿĀşıḳ-ı ʿaşḳ muḥabbet[164] yār mest aġyār mest

19. Münkirüñ inkārı gitdi çünki geldi[165] devr-i cām

Ṣūfī mest oldı bu meyden eyledi iḳrār mest

20. Cürʿa-i cām-i ilāhī ʿāşıḳı mest eyledi

Yār mest ü cām[166] mest ü sāḳī vü ebrār mest

---

[158] cümlesi hüşyār:şöyle bī-hüşyār D.
[159] ṣāfī: ṣūfī D.
[160] ṣūfī: ṣāfī D.
[161] deyr: ḫırḳa D.
[162] Küfr ü: D.
[163] hem: yek D.
[164] ʿĀşıḳ-ı ʿaşḳ muḥabbet: ʿĀşıḳ u maʿşūḳ mest ü D.
[165] gitdi çünki geldi: çün gitti vü geldi D.
[166] Yār mest ü cām: Cām mest ü bāde D.

36a

21. Çün şarāb-ı cān-fezā geldi bize mey-ḫāneden[167]

Oldı anuñ ḳatresinden bu ser ü destār mest

22. Çeng ü def ʿūdını[168] ser-mest olup efġān ider

Bu ḫarābātuñ içinde söylenen güftār mest

23. Mest olup gir şehr-i ʿaşḳa göresen[169] anda ʿayān

Ṣūret-i ḫūbān-ı ʿālem çārşū vü bāzār mest

24. Pīr[170] mest ü ḫᵛāce mest bende [ü] mest ez-cām-ı ʿaşḳ

Rāh mest ü ḫāne mest ü bu der ü dīvār mest

25. Mest olup söyler ene'l-Ḥaḳ ʿaşḳ ile ʿālemde bil

Yaʿni ki Manṣūr ʿāşıḳ oluban ber-dār mest

36b

26. Devlet-i dīdāra vaṣl olduḳ hem viṣāl[171]

Ġaflet uyḳusundan olduḳ çünki biz bīdār mest

27. Göñlümüz nūr-ı tecellī cismimüzdür kūh-ı Ṭūr

Cānumuz dīdāra ḳarşu oldı Mūsī-vār mest

---

[167] mey-ḫāneden: ḫum-ḫāneden D.
[168] Çeng ü def ʿūdını: Çeng ü def hem ʿūd u ney D.
[169] ʿaşḳa göresen: ʿaşḳa gör Ḥaḳı D.
[170] Pīr: Mīr D.
[171] hem viṣāl: ezel bulduḳ viṣāl D.

28. Devr-i Mehdīdür hidāyet eyledi ṣāḥib-zemān

Vechini itdi faż̧l-ı Yezdān gün gibi iẓhār mest[172]

29. Burḳaʿın[173] yüzinden açdı ẕātını ḳıldı ʿayān

Eyledi kevn ü mekānı nūr ile envār mest

30. Cennet-i ʿadnüñ gülistānında bülbüldür dilüñ

Naġme-i Dāvūd ile eyleyüp hem tekrār mest[174]

31. İy Nesīmī sırr-ı Ḥaḳḳuñ maḥremisen maḥremi[175]

Söyledüñ ḳudret diliyle[176] maʿnī-i esrār mest

32. […][177]

37a

Taḫmīs-i Tāʿibī[178]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. ʿAşḳa yār olduñsa ey dil key ṣaḳın ʿār isteme

ʿAşḳdan ġayrı cihānda hīçbir kār isteme

Yār-ı ṣādıḳ bul yüri ʿālemde ʿayyār isteme

Sen saña ger yār iseñ var ey göñül yār isteme

Yār-ı dildār ol saña sen yār-ı dildār isteme

---

[172] itdi faż̧l-ı Yezdān gün gibi iẓhār mest: Faż̧l itdi Yezdān gün kimi iẓhār mest D.
[173] Burḳaʿın: Burḳaʿı D.
[174] Naġme-i Dāvūd ile eyleyüp hem tekrār mest: Naġme-i cān-sūzı hem dem eylegil tekrār mest D.
[175] maḥremisen maḥremi: maḥremi sensen bugün D.
[176] diliyle: dilinden D.
[177] Mecmuamızda, D.'da G22'de bulunan 24,33 ve35 beyitleri eksiktir:
24: Ṣadr u bedr ü enbiyā vü bih-terīn kāʾināt /Ḫᵛāce -i nūr-ı dū ʿālem seyyid-i sālār mest D.
33: Cānumuz vaṣl oldı Ḥaḳḳa gölümüz oldı emīn/ Beytümüz maʿmūr ḳıldı ʿaşḳ ile miʿamār mest D.
35: İy Nesīmī tā-ḳıyāmet sözüñi ḳoduñ nişān/ Maʿrifetden dem uranlar bileler eşʿār mest D.
[178] Nesīmī'nin gazeli tahmis edilmiştir.

2. Her ne kim vardur cihānda ṭālibüñ ṣıdḳındadur

Ol ne deñlü müẕnib ise evliyā ʿıtḳındadur

Vāridātı ehl-i nuṭḳuñ ehl-i Ḥaḳḳ ḥaḳḳındadur

Āri güftār iy göñül ʿāşıḳlaruñ nuṭḳındadur

Her dili egride yoḳdur āri güftār isteme

3. Ḥaḳ Teʿālā ʿaşḳ virdi ḳābil-i insāna kim
Anıñiçün vāḳıf oldı maʿnī-yi Raḥmāna kim

37b Ḳābil olmaz kāẕib olan ḥuccet ü burhāna kim

Ḥaḳḳa münkirdür faḳīh inanma ol şeyṭāna kim

Yoḳdur ol cin-ḫilḳatüñ ẕātında iḳrār isteme

4. Yā ilāhī ḥażretüñ itmişüm her dem penāh

Nefse uyup sehv ile kim eyledüm dürlü günāh

Maġfiretdür ümīdim senden ey fażl ide şāh

Maʿrifetdür ḫāliṣ altūn sikkesi fażl-ı ilāh

Altunı ṭanı ẕeġaldan arı dīnār isteme

5. Bu göñül bir niçenüñ destinüñ ṣaġında çün
Murġ-i dil ṭutuldı ḳaldı zülfünüñ aġında çün

Muṭlaḳ u āzādeyüz biz bu fenā dağında çün

Gül bulunmaz bu deñlü dünyenüñ bāġında çün

Epsem ol bīhūde gülsüz yerde gülzār isteme

38a

6. Maḫfidür aġyārdan ʿālemde çün ʿilm-i ledün

   Rāzdār olmaz cihān içre meger ʿahdi bütün

   Hoş dimüşdür Tā'ibī bu nuṭḳı ol ṣāḥib-seḫun

   Müʾmin-i maḥrem bulınmaz iy Nesīmī çün bugün

   Ḫalḳa fāş itme bu sırrı keşf-i esrār isteme

[Matla'-ı Belīġī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1.Şol ḳadar pür-pāredür cismüm görinmez yāreden

Yāreden ḫalḳ eylemiş beñzer vücūdum Yaradan

38b

[Ġazel-i] Nesīmī[179]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. İy yüzüñ sebʿa'l-meşānī *nezzele'l-Furḳān*[180] budur

   Vaḥy-i muṭlaḳ Ḥaḳ kelāmı *ḳāf ve'l- Ḳurʾān*[181] budur

2. Şol ḥayāt ābı[182] ki içdi[183] Ḫıżr ābı[184] ẓulmetde uş

   Bulmışam laʿlüñde yaʿni çeşme-i ḥayvān budur

[179] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020, s.352-353,G138.
[180] Tebārake-lleżī [nezzele'l-furḳān]e 'alā 'abdihi liyekūne lil'ālemīne neżīrān*:* Âlemlere bir uyarıcı olsun diye kuluna [Furkân'ı indiren] Allah'ın şanı yücedir. (Furkan Suresi 1.Ayet)
[181] [ḳāf ve'l- Ḳurʾān]mecīd*:* [Kâf. Şanlı ve şerefli Kur'an'a] andolsun ki *(*Kaf Suresi 1. Ayet)
[182] ābı: ābın D.
[183] içdi: buldı D.
[184] ābı: anı D.

3. İy irem gülzārı yüzüñdi[185] dudaġuñ selsebīl

ʿĀşıḳuñ Rıḍvānı sensen ravża-i Rıḍvān budur

4. Söylemek vaḳtinde dāʾim[186] leblerüñden cān yaġar

Āferīn ol[187] cāna iy cān lemʿa-i[188] bürhān budur

5. Zerḳ-i tezvīrüñ[189] zamānı geçdi iy zāhid uyan

ʿAşḳa ṭāʿat ḳıl kim[190] oldı ḥükm anuñ fermān budur

39a

6. İy ḳılan tevḥīd ü īmān küfr ü şirküñ adını

Gel bu zībā-ṣūrete ḳıl secde kim īmān budur

7. Aḥsen-i takvīme inkār eyleyen[191] dīv-i racīm[192]

Şol ʿAzāzīlüñ ki adın Ḥaḳ[193] didi şeyṭān budur

8. Ger disem Ḥaḳsan nigārā ġuṣṣadan İblīs erir

Var disem insān bu ṣıġmaz ʿaḳla kim insān budur

9. Gözlerüñ Allāh-ı nūruñ āyetin tefsīr ider

İy bu maʿnīden ḫabersüz maʿni-yi Ḳurʾān[194] budur

---

[185] yüzüñdi: yüzüñ ve D.
[186] dāʾim: şīrīn D.
[187] ol: şol D.
[188] cān lemʿa-i: cān-āferīn D.
[189] Zerḳ-i tezvīrüñ: Zerḳ tezvīrüñ D.
[190] kim: ki D.
[191] eyleyen: eyleyen ol M.
[192] eyleyen dīv-i racīm:eyler īmānsuz faḳīh D.
[193] ki adın Ḥaḳ: kim Ḥaḳ M

10. Dilberüñ yolında iy zāhid[195] fedā ḳıl cānuñı

İy beḳālu[196] cān-ı ʿāşıḳ cāvidānī cān budur

39b

11. ʿĀşıḳuñ başıyla oynar şol nigāruñ zülfi uş

ʿĀşıḳ ol meydāna gel kim ṭop ile çevgān budur

12. ʿAşḳa çün dermān bulınmaz geç emekden iy ḥakīm

Kim[197] bulınmaz nesneden geç epsem ol dermān budur

13. İy diyen ḫandān ağızsuz yetmemiş ol gül güle[198]

Gel bu ruḫsāruñ gülin gör kim gül-i ḫandān budur

14. Gel Nesīmīnüñ elinden bādeyi nūş eyle kim

Lā-yezālī ʿişret oldı[199] ġuṣṣasuz devrān budur

40a

[Ġazel-i Nesīmī] Nesīmī Ber Ḥurūf Fermāyed [200]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Yī yüzüñ māhiyyetidür ʿāleme nūr-ı necāt[201]

Lāmelif *lā-raybe illā vechehū* aña cihāt

---

[194] maʿni-yi Ḳurʾān: ṣūret-i raḥmān D.
[195] iy zāhid: ḳurbān ol D.
[196] beḳālu: beḳāsuz D.
[197] Kim: gel D.
[198] ağızsuz yetmemiş ol gül güle: ağızlu bitmiş ol gül-gūn güle D.
[199] oldı: oldur D.
[200] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020, s.214,G27.
[201] nūr-ı necāt: envār-ı ẕāt D.

2. Hī hilāli ḳaşlaruñdur *ḳābe kavseyn*[202] muʿcizi[203]

   Vāv-ı vaḥdet nūrı yüzüñ ṣaçlaruñ *ve'l-mürselāt*[204]

3. Nūn ne muʿcizdür ḳıyāmet ḳāmetüñden keşf olur[205]

   Mīm muvaḥḥidler didiler yüzine ve'n-nāziʿāt[206]

4. Lām laʿlüñ cürʿasından ʿāşıḳı[207] mest eyledi

   Kāfi gördüm Ḥıżr-ı ʿĪsādan içen buldı ḥayāt

5. Ḳāf Ḳurʾān'dur cemālüñ bu kelāmı Ḥaḳ didi[208]

   Fī felek devrinde buldı Kaʿbe'nüñ içinde Lāt

40b

6. Ġayn *ġayrı şümme vechullāh*[209] yoḳ iy müddeʿī[210]

   ʿAyn ʿilm-i Fażl-ı Ḥaḳdur keşf ider[211] her müşkilāt

7. Ẕī ẓuhūr oldı çü ʿĪsā mehdi-yi[212] ṣāḥib-zamān

   Ṭī ṭanıkdur nuṭḳ-ı Ḫātem ḳande gitdi mümkināt[213]

---

[202] Fekâne [ḳābe kavseyn] ev ednā: Peygambere olan mesafesi [iki yay aralığı] kadar yahut daha az oldu. *Necm Suresi 9.ayet)*
[203] Hī hilāli ḳaşlaruñdur ḳābe kavseyn muʿcizi: Hī hilālüñ ḳābe kavseyn ḳaşlaruñ miʿrācdur D.
[204] ve'l-mürselāt: ve'n-nāziʿāt D.
[205] keşf olur: keşf olan D.
[206] ve'n-nāziʿāt: ve'l-mürselāt D. (Nāziʿāt ve Mürselāt Sureleri İsimleri)
[207] ʿāşıḳı: ʿālemi D.
[208] bu kelāmı Ḥaḳ didi: kim bu söze Ḥaḳ dimez D.
[209] Ve lillāhil meşriḳu vel maġribu fe eynemā tuvellu fe [ṣümme vechullāh] innallāhe vasiun ʿālim*:* Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. [Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü] işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir. (Bakara Suresi 115. Ayet)
[210] yoḳ iy müddeʿī: durur iy müttekī D.
[211] keşf ider: ḥall ider D.
[212] Mehdi-yi: maẓhar-ı D.
[213] ḳande gitdi mümkināt: ḫandasan gitti memat D.

8. Żād żalālet mülkini luṭfıyla[214] maʿmūr eyledi

Ṣād ṣafā kesb eyledi andan ehl-i Ḥaḳ buldı necāt

9. Şīn şems-i āfitābem cāvidānī lem-yezel

Sīn saʿādet vācib oldı fażl-ı Ḥaḳdan[215] mümkināt

10. Zī zülālüñ[216] şerḥ iderken ʿāleme şīrīn lebüñ

Rī revān oldı bu nuṭḳuñ[217] maʿnisi hem çü Fırāt

41a

11. Ẕāl ẕikrümdür cemālün āyeti her ṣubḥ u şām

Dāl daʻvāsı yalancı ṣūfilerüñ oldı māt

12. Ḫī ḫayālüm düşeliden zülfinüñ sevdāsına[218]

Ḥī ḥayātum ḳapdı şevḳuñ leşkeri ve'l-ʿādiyāt

13. Cīm celāliyle cemālün maʿnisi bir nūrdur

Ṣī ṣüreyyā vü semādan gösterür envār-ı ẕāt

14. Tī teʿālaʾllāh ki miṣlüñ görmedi devri zamān[219]

Bī beḳā mülki senüñdür iy Nesīmī şeş cihāt

---

[214] luṭfıyla: nūrıyla
[215] fażl-ı Ḥaḳdan: nuṭḳ-ı Ḥaḳdan
[216] zülālüñ: zülāli D.
[217] nuṭḳuñ: luṭfuñ D.
[218] sevdāsına: sevdāları D.
[219] zamān: felek D.

15. Elif Allāhdur ki olmaz nuṭḳ-ı zātından cüdā

Uş kelām-ı[220] vaḥy-i muṭlaḳ uş Mesīḥī muʿcizāt

41b

[Ġazel-i] Nesīmī[221]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Her seḥer vaḳtinde bülbül kim[222] fiġāna[223] başlar

Āhum artar şöyle kim aḳar gözümden yaşlar

2. Her seḥer feryād ider bī-çāre bülbül derd ile[224]

Kim anuñ feryādına efġāna geldi[225] ṭaşlar

3. Ḳande bir Leylī olursa anda biñ[226] Mecnūn olur

Ḳande bir genc açılursa[227] anda yiter başlar

4. Bāreke'llāh dest-i ḳudret tuḥfe[228] yazmış naḳşına

Āferīn ol naḳşa kim ʿāciz ḳalur naḳḳāşlar

---

[220] kelām-ı: kitāb-ı D.
[221] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020, s.292,G92.
Not: Mecmuamızda, D.'da, G92'de bulunan 3,5 ve 7.beyitleri eksiktir:
3. Her ferişte ṣūretinde daʾimā bir dīv olur/Ḫanda kim ḳallaş olursa çoḫ olur ḳalmāşlar
5. Bilmezem zülfüñ midür her tāresin dām eyleyen/Yoḫsa cāna ḳaṣd iden gözüñ midür ya ḳaşlar
7. Çünki mecnūnum virürem ḫāl-i Mecnūndan ḫaber/Şol sebebden kim anuñla olmışuz adaşlar
[222] bülbül kim: kim bülbül D.
[223] figāna: figānın D.
[224] Her seḥer feryād ider bī-çāre bülbül derd ile: Şöyle feryād eyler ol bī-çāre bülbül āh ile D.
[225]feryādına efġāna geldi: efġānına feryāda geldi D.
[226] biñ: bir D.
[227] Ḳande bir genc açılursa: Ḳande kim bir genc açılur D.
[228] tuḥfe: ṭurfe D.

5. Şöyle terk itmiş Nesīmī cānını Ḥaḳ yolına

   Ḳande ḳaldı ata ana ḳavm ilen ḳardaşlar

42a

[Ġazel-i] Nesīmī[229]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. İy gönül her bī[230]-vücūddan cān umarsın ne ʿaceb

   Bī-keremden luṭf ile iḥsān umarsın ne ʿaceb

2. Bī-şerīʿatler ne bilsün enbiyānuñ sırrını

   Bī-ṭarīḳatden reh-ı erkān umarsın ne ʿaceb

3. Bī-baṣardan maʿni-i şevḳ-i kehhāl-i[231] maʿrifet

   Bī-ḫaberden ṣoḥbet-i ʿirfān umarsın ne ʿaceb

4. Her ḳayanuñ laʿli olmaz her deñizüñ gevheri

   Her ṣadefden lüʾlüʾ-i mercān umarsın ne ʿaceb

5. Çün ʿAzāzīl aḥsen-i taḳvīme baş indirmedi

   Anda sırr-ı Kaʿbe-i ḫannān umarsın ne ʿaceb[232]

---

[229] Cahit Öztelli, On Yedinci Tekke Şairi Kul Nesimi, Tokyo Matbaası, Ankara 1969,s.74.
[230] bī: bir D.
[231] şevḳ-i kehhāl-i: keşf ü kemāl D.
[232] Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

42b

6. Dedi nā-maḥrem ki bilmez ism-i aʿẓamdan ḥaber
   Ehrimen'den raḥmet-i raḥmān umarsın ne ʿaceb

7. Hīç imiş zühdi vü zerḳi zāhidüñ efsanesi
   Şol faḳihden maʿni-i Ḳurʾān umarsın ne ʿaceb[233]

8. Umma her ḳalbi (…)[234] ʿāşıḳuñ esrārını
   Kāfirüñ göñlünde sen īmān umarsın ne ʿaceb[235]

9. İy Nesīmī bī-vefādan umma gel resm-i vefā
   Bī-vefādan ʿahd ile peymān[236] umarsın ne ʿaceb

43a

[Ġazel-i] Celāl Efendi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. Ben gedā-yı kūy-i cānānum bugün
   ʿĀlemüm var özge sulṭānum bugün

2. Īn ü āndan fāriġ ü āzādum[237]
   Ben ne ḫandānum ne giryānum bugün

[233] Bu beyit divanda bulunmamaktadır.
[234]
[235] Bu beyit divanda bulunmamaktadır.
[236] ʿahd ile peymān:rāh ile erkān D.
[237] Bu mısrada vezin kusurludur.

3. Ṭañ mıdur gūyā olursam her nefes

ʿAndelīb-i bāġ-ı ʿirfānum bugün

4. Giymedim gitdim libās-ı ʿāriyet

ʿAşḳ bāzārında ʿuryānum bugün

5. Bir naẓar eylerse Mevlānā Celāl

On sekiz biñ ʿāleme cānum[238] bugün

43b

[Ġazel-i] Ḥażret-i Sulṭān Murād el-ʿİlmu Nuḳṭatun rā Fermāyed

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Ol söz nedür kim ne ḥadīṯ ola ne Ḳurʾān[239]

Anı ne perī söylemiş ola ne ḫod insān

2. Tevrīt ü Zebūr daḫi İncīl de degildür

ʿĀciz bunı fehm itmede (…) ile (…)[240]

3. Biz sözdür o Ḳurʾān ḥadīṯüñ arasında

Cibrīl kelāmı dimiş ol söze nice cān

4. Ser-sūrenüñ ḥarfi olupdur o sözüñ açar

Mānend-i ʿanāṣır görünür her biri yeksān

---

238 cānum: cānānum M.
239 Bu mısrada vezin kusurludur.
240 حسائل بخسبان

44a

5. Bir ḥarf cüdā olsa eger kim raḳamından

   Ḥarfini görür çārına zümre-i ʿirfān

6. İkisi daḫi başın alup gitse aradan

   Bir yerde olur derdi anuñ yine nümāyān

7. Üçler gibi üç ḥarfi daḫi ġāʾib olsa

   Ṣanmañ o kelāmuñ irişür derdine noḳṣān

8. Bir yerden eger dördi daḫi eylese ġayb

   Maḥsūb u mektūbı anuñ dūr olur erkān

9. Her kim ki Murādīye ḫaber vire bu sözde

   Temyīzi ola nice zamān ʿaḳl u dil ü cān

44b

[Mu'aşşer-i Taşlıcalı Yaḥyā[241]] Yaḥyā Fermāyed

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

I

Ḥasbetenlillāh ġazālar eyleyüp Ḥayder gibi

ʿ Ālemi seyr eylerüz mirʾāt-ı İskender gibi

Ḫaṣmumuzdan dönmezüz dünyāda şīr-i ner gibi

Dīnümüzde kāmilüz aṣḥāb-ı Peyġamber gibi

[241] Esra Bozyiğit, *Taşlıcalı Yaḥyā Bey Dîvânı, Marmara* Üniversitesi, (Doktora Tezi), İstanbul *2021,* s.312.

Ehl-i dünyāya igen açılmazuz defter gibi

Göñlümüz dünyāya aḳmaz ḥāṣılı kevşer gibi

Sevmezüz dünyā-yı …[242] Benī Aṣfer gibi[243]

Sen bizi iy dil taṣavvur itme ġayrılar gibi

Ḥükmine rām olmazuz biz degme sulṭān oġlınuñ

Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde[244] ʿ Oşmānoġlınuñ

45a II

Ḳavsimüz yaġmur gibi aʿdāya peykān yaġdurur

Naʿremüz ʿayn-ı ʿadüvden dem-be-dem ḳan yaġdurur

Raʿda beñzer kim cihān mülkünde[245] bārān yaġdurur

Tīġimüz berḳ urdugunca nūr-ı īmān yaġdurur

Maʿrifetde aġzumuz laʿl-i Bedaḫşān yaġdurur

Nitekim deryāya dürrī[246] ebr-i nīsān yaġdurur

Ṣoḥbete sāḳī doludan āb-ı ḥayvān yaġdurur

Büseler virüp bize maḥbūblar cān yaġdurur

Ḥükmine rām olmazuz biz degme sulṭān oġlınuñ

Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde[247] ʿ Oşmānoġlınuñ

45b III

Söylerüz ḫalḳ ile ammā Ḥaḳdadur efkārumuz

Sālik-i rāh olana iḳrār olur inkārumuz

Lāübālī meşrebüz bī-kārlıḳdur kārumuz

242

243 Sevmezüz dünyā-yı …Benī Aṣfer gibi: Sevmezüz dīnārı biz rūy-ı benī aṣfer gibi D.

244 ʿālemde: adıyla D.

245 mülkünde: mülkine D.

246 dürrī: dürler D.

247 ʿālemde: adıyla D.

Perde-i bidʿatde pinhāndur bizüm esrārumuz

Ehl-i maʿnā olana maʿlūmdur miḳdārumuz

Ṣūretā gerçi sipāhī ṭavrıdur eṭvārumuz

Biz gülüz [248]nīze vü tīr ü teberdür ḫārumuz

Cān u dilden bu söze vardur bizüm iḳrārumuz

Ḥükmine rām olmazuz biz degme sulṭān oġlınuñ

Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde[249] ʿ Oṣmānoġlınuñ

46a IV

Zīnet-i dünyāya aldanmañ[250] didi Ḫayru'l-beşer

Çār yār ile bize āl-i ʿabā ʿibret yeter

Ġam degül ten ʿālemin cāmeyle zeyn etsek eger

Eylerüz fāḫir libāsa biz ḥaḳāretle naẓar

Bir kişi sulṭān iken dervīş olmaḳdur hüner

Kāʾināt içre sipāhīlik bize vermez żarar[251]

ʿĀrife birdür libāsıyla pelāsın muʿteber[252]

Cānib-i Ḥaḳḳa libāsın ẓāhirī olmaz siper

Ḥükmine rām olmazuz biz degme sulṭān oġlınuñ

Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde[253] ʿ Oṣmānoġlınuñ

46b V

ʿĀlemüñ ṣāḥib-ḳırānıdur Süleymān Ḫānumuz

Yerden üstün ola dāʾim[254] sāye-i Yezdānumuz

---

[248] Biz gülüz: Bir gülüz biz D.
[249] ʿālemde: adıyla D.
[250] aldanmañ: aldanma D.
[251] żarar: żarżar M.
[252] ʿĀrife birdür libāsıyla pelāsın muʿteber: Sālike birdür pelās ile libās-ı muʿteber D.
[253] ʿālemde: adıyla D.
[254] dāʾim: her dem D.

ʿAdl ile meşhūrdur ol şāh-ı ʿālī-şānumuz

Kimseye ẓulm etmezüz mānend[e-i] cānānumuz[255]

Añılur bī-cā gibi ʿālemde[256] ad u ṣānumuz

Begligümüz var bizüm naẓm iledür ʿunvānumuz

Ṣıdḳumuz gibi bütündür ʿahdumuz peymānumuz

Ölmezüz biz ḥaşre dek ṭurur bizim dīvānumuz

Ḥükmine rām olmazuz biz degme sulṭān oġlınuñ

Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde[257] ʿ Oşmānoġlınuñ

47a

[Ġazel-i Emrī] [258]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ḥalḳa[259]-i Beytü'l-ḥaremdür ṭurra-i ṭarrārın öp

   Dāne-i tesbīḥ-i cāndur ḫāl-i ʿanber-bārın öp

2. Yüzine sür yüzüñ iy [bī] dil duʿā-yı nūrdur

   Āyet[260]-i raḥmetdür iy miskīn ḫaṭ-ı ruḫsārın[261] öp

3. İşiginde[262] secde ḳıl kim ḳıble-gāh-ı rūḥdur

   Kaʿbe-i[263] kūyın ṭavāf eyle der [ü] dīvārın öp

---

[255] Kimseye ẓulm etmezüz mānend[e-i] cānānumuz: Kimse ẓulm ėtmez zemānında meger cānānumuz D.
[256] Añılur bī-cā gibi ʿālemde: añılur ʿālemde Yaḥyā gibi D.
[257] ʿālemde: adıyla D.
[258] M.A. Yekta Saraç (hzl.), *Emri Dîvânı,* Eren Yayıncılık, İstanbul 2004, s.46.
[259] Ḥalḳa: Perde D.
[260] Āyet D. : Beyt M.
[261] ruḫsārın: jengārın D.
[262] İşiginde: İşigine D.
[263] Kaʿbe-i: Kaʿbedür D.

4. Her dū ʿālem[264] naḳşını ehl-i ṣafāya gösterür

   Cān u dil mirʾātıdur āyīne-i ruḫsārın öp

5. Acı diller vireyin[265] Emrīye cān virsün dimiş

   Hey ne şīrīn [söyle]miş laʿl-i şeker-güftārın öp

47b

[Ġazel-i] Faẓlī [266]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Saña göz ʿāşıḳ u dil ʿāşıḳ u cān ile ten ʿāşıḳ

   Tenümde her ḳılum cānā [olup]dur cümleten ʿāşıḳ

2. Ciger ḫūnīn u ten pür-dāġ u ser bī-maġz[267] u ḳadem ḫam[268]

   Gözüm giryān u dil biryān [u] cān ḥayrān u ten[269] ʿāşıḳ

3. Sipihr bī-sütūnı çāk iderken tīşe-i āhum

   Daḫi bilmezdi adın bī-sütūnuñ Kūh-ken ʿāşıḳ

4. Eger biñ yirde bāġı olsa ṭurmaz bāġ-ı cennetde

   Cihānda gülşen-i kūyuñ ider mesken vaṭan ʿāşıḳ[270]

---

[264] Her dū ʿālem: İki ʿālem D.
[265] vireyin: virüben D.
[266] Mustafa Özkat, *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İncelemeTenkitli Metin).* Marmara Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2005,s.351.
[267] siper bī-maġz: nermī maġz D.
[268] Bu mısrada vezin kusurludur.
[269] ten: ben D.
[270] ider mesken vaṭan ʿāşıḳ:idinmişken vaṭan ʿāşıḳ D.

5. Ser-ā-ser sūz u ḥāl olmaḳ gerek [iy] Faẕlī eşʿāruñ

   Ki yanup yaḳıla her gāh anuñla oḳıyan ʿāşıḳ

48a

[Ġazel-i] Vaḥdetī [271]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. İy göñül saʿy idüben vuṣlaṭ-ı cānāna çalış

   Ḳalma bu yolda ṣaḳın başuñ ile cāna çalış

2. Ṣadef-i köşküñi nādān sözine ṭutma dilā

   ʿAşḳ deryāsına ṭal gevher-i ʿuryāna çalış

3. Ḫaṭ u vechin oḳuyup ṣūretine eyle sücūd

   Ḫatm-i Ḳurʾān ile var dīnine īmāna çalış

4. Dutmaduñ […][272] ne ṣanursun ṣufī

   İşidüp ānı hemān ʿilm ile iẕʿāna çalış

5. Seg raḳībüñ serini tīġ ile çaldım didi yār

   Görmedüm Vaḥdetiyā böylece merdāne çalış

[271] Bu gazel Vahdetî Dîvânı'ında bulunamamıştır.
[272] Sayfa silik çıktığı için okunamamaktadır.

48b

[Ġazel-i] Vaṣfī

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Başını eyle fedā cān ile ol cāna çalış

   Virüben cānı hemān irmege cānāna çalış

2. Güher-i vaḥdeti ḳo ġayrı çıḳar ḳalbüñden

   Ṣadef-i dilde bitür bir dürr-i yek-dāne çalış

3. Ṣaçınuñ küfrine düş[en] dil-i dīvāneñe var

   Ḫaṭ-ı rüyın oḳudup tiz getür īmāna çalış

4. Seḥerī ġāfil-i bülbülle uçur ġafletüñi

   İşidüp manṭıḳ-ı ṭayrı …[273] iẕʿāna çalış

5. Çalıcaḳ başını Vaṣfī ḳulınuñ tīġ ile yār

   Görmedüm didi gören böylece merdāne çalış

[Matla']

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün (..--/ .-.-/ ..-)

1. Hem-nişīn-i tu ez tu bih bāyed

   Tā tu rā ʿaḳl u dīn biyefzāyed

273

[Matla’-ı Saʿdī-i Şirāzī]

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün (..--/ .-.-/ ..-)

1. Zīnhār ez ḳarīn-i bed zīnhār

   Ve ḳınā Rabbenā ʿaẕābe'n-nār[274]

49a

[Ġazel-i] Ḥażret-i Şems

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/ .---/ .--)

1. Bugün ben ʿaşḳ ile meydāna geldüm

   Cemālüñ şemʿine pervāne geldüm

2. Düzenler bozıcı yalancı dünyā

   Öñi maʿmūr ṣoñu vīrāne geldüm

3. Ḳo beni yanayum dost eşiginde

   Bu derdli cānuma dermāna geldüm

4. Ḳahır ile yoġurulmış balçuġum anda[275]

   Anıñçün bunda ben yanmaġa geldüm

5. Ḥaḳı severseñ iy Şems-i Tebrīzī[276]

   Yolına cān u baş ḳurbāna geldüm

---

[274] Rabbenā ātinā fi’d-dünyā haseneten ve fi’lāhirati haseneten. [Ve ḳınā Rabbenā ʿaẕābe'n-nār]: Allah’ım! Bize dünyada iyilik, güzellik ve nimet ver, ahirette de iyilik, güzellik ve nimet ver. [Bizi ateş azabından koru.] (Bakara Suresi 201. Ayet)

[275] Bu mısrada vezin kusurludur.
[276] Bu mısrada vezin kusurludur.

49b

[Ġazel-i Emrī[277]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Küşte-i tīġ-ı ġam-ı ʿaşḳ oldugumçün iy melek
   Bir zümürrüd türbe yapdı üstüme ṭāḳ-ı[278] felek

2. Kehkeşāndur rişte-i tesbīḥ[279] encüm dānesi
   Üstüme ol türbede tesbīḥ-ḫᵛāndur her melek

3. Mihr ü mehdür ṣanma iki türbe-dārumdur benüm
   Birisi aḫşama dek bekler birisi ṣubḥa dek

4. Türbetümde[280] her gece yanar ḳanādil-i nücūm
   Meşhedüm üstinde yā örter felek zerrin benek

5. Ḳabrüm üstine ḳurılmış ḫaymedür çarḫ Emriyā
   Zer-ṭınābıd[ur] şu'ā'-ı āfitāb āhum direk

50a

[Ġazel-i] Bāḳī[281]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. N'ola dehr içre nişānum yoġ ise ʿAnḳāyem
   Ne ʿaceb seyl gibi çaġla[ma]sam deryāyem

[277]M.A. Yekta Saraç (hzl.), *Emri Dîvânı, Eren* Yayıncılık, İstanbul 2004, s.146.
[278] ṭāḳ-ı: çarḫ-ı D.
[279] tesbīḥ: tesbiḥ M.
[280] Türbetümde: ترتم M.
[281] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994,s.214. G315.

2. Göze göstermez ise ṭañ mı beni her ednā

   Ki naẕar farḳ idecek mertebeden aʿlāyem

3. İltifāt eylemezüz ẕerre[282] ḳadar nā-dāne

   Āsmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyem

4. Ṣüretā gerçi gedā şeklin urındu[m] ammā

   Mesned-i memleket-i maʿrifete Dārāyem

5. Bāḳiyā dīn-i Muḥammed ḥaḳḳiçün ʿālemde

   Dem-i cān-baḫş ile naẓm içre bugün ʿĪsāyem

50b

[Ġazel-i] İsḥāḳ[283]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ḳāżı[284] ḳanẕil muḥtesib ser-ḫoş [u] vāʿiẓ mey-perest

   ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye yazıḳ degül mi adı mest

2. Gün mi var kim göñlüme ṭoḳınmaya[285] ol seng-dil

   Olmasun mı ḫāṭırum āyīnesi andan şikest

3. ʿĀşıḳuñ fikri ṭapuñdur[286] zāhidüñ ḫuld-ı berīn

   Himmeti anuñ bülend ammā bunuñ ġāyetde pest

---

[282] ẕerre: zerre M.
[283] Murat Keklil, *Üsküplü İshak Çelebi Dîvânı (Metin-Çeviri- Açıklamalar- Dizin),* Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Kırgızistan2014, s.150.
[284] Ḳāżı: Ṣōfī D.
[285] vardur kim göñlüme ṭoḳınmaya: vardur kim ṭoḳınmaz gönlüme D.
[286] ṭapuñdur: ḳapuñdur D.

4. Gözüñ üstinde ḳaşuñ var dimesünler dir iseñ

   Var yüri ḫātem gibi her ferde olma zīr-dest

5. ʿĀşıḳa müşkil belā ol vaḳt olur İsḥāḳ kim

   Olmaya naḳd-i belā[287] sermāye-i rūz-ı elest

51a

[Ġazel-i ʿAmrī[288]] ʿAmriye[289]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Eyledüm pīrāhen-i ṣabr[um] ḳabā şimdengerü

   Baş açuḳ abdāluñam ben bī-nevā şimdengerü

2. Perde-i nāmūsı yaḳup çekdüm āhumdan ʿalem

   Server ü serdār-ı[290] ʿaşḳam ben gedā şimdengerü

3. Mihr ü meh çaldı beşāret ṭablını iy serv-i nāz

   Sen degilsin ḥüsn iline pcdşāh şimdengerü

4. Ḫūblar sevmekden artuḳ her günāh kim işlerüm

   Ṣad-hezārān tevbeler yā Rabbenā şimdengerü

5. Sevdigüm kimdür dimezem [tā ki] kendüyi ṣanup

   ʿAmrīye cevr eyleye her bī-vefā şimdengerü

---

[287] belā: belī D.
[288] Mehmet Çavuşoğlu (hzl.) , *Amrī Dîvânı, MEB* Yayınları, İstanbul 1979.
[289] ʿAmriye başlığıyla verilmiştir.
[290] Server ü serdār-ı: Servār M.

51b

[Ġazel-i] Muhibbī[291]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Nice kākül nice sünbül nice gīsūdur bu
   Nice ʿāşıḳları dīvāne ḳılan būdur bu

2. Gözi alasına[292] aldanma göñül[293] āl ider ol
   Nice arṣlanları ṣayd eyleyen[294] āhūdur bu

3. Bir naẓar gördi yüzüñ māh hemān oldı hilāl
   Gören āşufte olur hey ne ʿaceb rūdur bu[295]

4. Her seḥer būse ider serv ayaġın āb-ı revān
   Ḫāk-i pāyine[296] anuñ gözden aḳar ṣudur bu[297]

5. Dil ü cān ḳomadı ġamzeñ bu Muḥib[bī]de yine
   Nice mekkār u ne ʿayyār u ne cādūdur bu

[291] Kemal Yavuz, Orhan Yavuz (hzl.), *Muhibbī Dîvânı : Bütün Şiirleri*, C.2,Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları İstanbul 2016, s.1393.
[292] Gözi alasına: Gözi elāsına D.
[293] göñül: sakın D.
[294] Nice arṣlanları ṣayd eyleyen: Niçe senüñ gibi ṣayda iden D.
[295] Bu beyit D.'da yoktur.
[296] pāyine: pākine D.
[297] Bu beyit D.'da yoktur.

52a

[Ġazel-i] Nesīmī[298]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Merḥabā iy nāme-i *innā ileyhi'r-rāciʿūn*[299]

   Nūr-ı vāḥiddür cemālüñ *naḥnü fīhā ḫālidūn*

2. Maḥşer-i insān-ı kāmildür ṣaçuñ *ḥablü'l-metīn*

   ʿĀşıḳuñ cānıdurur *innā ileyhi'r- rāciʿūn*

3. Secde ḳıl sen iy göñül yārüñ cemāline müdām

   Çünki ʿömrüñ fānīdür yārüñ beḳāsı dāʾimūn

4. Āyet-i Allāh u nūr oldı cemālüñ iy Ḥabīb

   Ḳıl Teʿālī yā muṣallī ' *ente fīhā ʿābidūn*

5. İy Nesīmī Ḥaḳ murāduñdur murād oldı tamam

   Laḥmike[300] nūrı sende[n] gele *naḥnu fīhā ḫālidūn*[301]

---

[298] Bu gazel Nesîmî Dîvânı'nda yoktur.

[299] Elleẕīne iẕā esābethum musībetun kālū innā lillāhi ve [innā ileyhi'r-rāciʿūn]*:* Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz [O'na döneceğiz]" derler. (Bakara Suresi 156.ayet)

[300] [Laḥmike] lahmi demmike demmi cismike cismi ruhike ruhi: [Eti] benim etim, kanı benim kanım, cismi benim cismim, ruhu benim ruhumdur. (Hadis-i şerif)

[301] Bu mısrada vezin kusurludur.

52b

[Ḳıṭʿa]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

Tercümān[302]

1. Es-selāmu cān-ı pāk-i Aḥmed-i nūr-ı Ḫudā

   Es-selāmu çār yār-ı hem-nişīn-i Muṣṭafā

   Menbaʿ-ı ehl-i mürüvvet maʿden-i ehl-i ṣafā

   Çünki beyte rūzi muḥbet Ḫanedān-ı Murtażā

[Matla']

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/.---/.--)

1. Cemālüñ ḳıble-i ehl-i naẓardur

   Dehānuñ ḥoḳḳa-i dürr ü güherdür

[Ḳıṭʿa]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. İy vücūduñ baḥr-i cūduñ[303] kānıdur

   Hem sözün ḥaḳdur Ḫaḳuñ fermānıdur

   Her naẓar kim ḳılasın[304] iy nūr-ı ʿayn

   Kīmyādur derdümüñ dermānıdur

[302] Ali Torun, "*Selmân-ı Pâk Fütüvvet- namesi",* Afyon Kocatepe Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt 2: Sayı 1, Afyon 2000.
[303] baḥr-i cūduñ: her vücūduñ M.
[304] ḳılasın: ḳıl sen M.

[Ḳıṭʿa][305]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Sehl ola cihān tuḥfesi cānā ne tekellüf

   Cān daḫı fedā yolına cānā ne tekellüf

2. Lāyıḳ ne ola yoluña çekdigi bu müruñ

   Bir ricl-i cerād itdi Süleymān tekellüf[306]

3. Dervīşüñ olur dilde niyāz elde piyāzı

   Ṣunduḳça gel ʿayb etme faḳīrāne tekellüf[307]

53a

[Ġazel-i] Bāḳiyā [308]

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün (..--/ .-.-/ ..-)

1. Gülşen isterseñ işte mey-ḫāne

   Gül-i ḫandān gerekse peymāne

2. Ṭālib-i şemʿ-i vaṣl olınca kişi

   Oda yanmaḳdan aña pervāne[309]

---

[305] Ali Torun, "*Selmân-ı Pâk Fütüvvet- namesi",* Afyon Kocatepe Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt 2: Sayı 1, Afyon 2000.

[306] Lāyıḳ ne ola yoluña çekdigi bu müruñ/ Teklīf-i lāyıḳ ne ola tapuna çekdigü a.g.e.
Bir ricl-i cerād itdi Süleymān tekellüf/ Bu mürʾun bir racül cerrār itdi Süleymāna a.g.e.

[307] Dervīşüñ olur dilde niyāz elde piyāzı/ Teklīf dervişün olur elde piyāzı dilde niyāzı a.g.e.
Ṣunduḳça gel ʿayb etme faḳīrāne tekellüf/ Ayb eyleme ṣunduḳça hakīrāne teklīf a.g.e.

[308] Sabahattin Küçük (hzl.), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.282,G471.
D.'da, s.282,G471/5. beyit mecmuamızda bulunmamaktadır:
5. Süm-i esbine ruh süren o şehüñ / ' Arsa-i dehrde oldı ferzāne

[309] pervāne: perāne M.

3. Her seḥer hicrüñle āh idirek[310]

   Ḳorkaram oda yana[311] kāşāne

4. Ḫāk-i rāh olduġumı ṭuyaldan[312]

   Yerlere başmaz oldı cānāne

5. Bāḳiyā ṭarz-ı şiʿr böyle gerek

   Hem ẓarīfāne hem levendāne

53b

[Kaside-i Şeyḫī[313]]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--. / -.-. / .--. / -.-)

1. Seyr-i semend-i sırruña meydān-ı ʿarş teng

   Pervāz-ı murġ-ı fikretüñe lā-mekān feżā

2. Nuṭḳuñ muʿallimi şübeh-i ʿaḳladur necāt

   Lafẓuñ müferriḥi maraż-ı rūḥadur şifā

3. Raḥmān iken muʿallimüñ ümmī ḳoduñ adın

   Sulṭān iken dü kevne ḳabāçeñ durur ʿabā

---

[310] Her seḥer hicrünle āh idirek: Sūz-ı ‘ aşkuñla bir şeb āh idicek D.

[311] yana: yanar D.

[312] olduġumı ṭuyaldan: olduġum görüp ayağın D.

[313] Halit Biltekin, *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli-Metin-Dizin).* Ankara Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara 2003,s.24.
D.'da, Kaside 46 beyittir.K5/28,29,30,31,32,33 beyitleri mecmuamızda 57b sayfasında yer almıştır. K5/1,2,3. beyitleri ise mecmuamızda bulunmamaktadır. Eksik beyitler şu şekildedir:
1 Yā ḫāteme'r-risāleti yā eşrefe'l-verā / Ente'lleẕī teferrede bi'l-fażli ve'l-ʿulā
2 İy faḫr-i ḫalḳ kimde ola zehre medḥüñe / Çün Ḥaḳ didi *le-'amrüke levlāke ve'ḍ-ḍuḥā*
3 ʿAḳl-ı ʿinān-keşīde ire mi rikābūña / Dir ṭarraḳū öñüñce çün ervāḥ-ı aṣfiyā

4. Sāyeñ ḥaḳīr ṭopraġa ṣalsayidi şeref

   Her ẕerre gün gözine oluridi tūtiyā

5. Luṭfuñ demi ider nefes-i nefsi dil-peẕīr

   Ḫulḳuñ yili ḳılur ḥarem-i rūḥı ḫoş-hevā

54a

6. Taḥte'l-livāña Ādem ü men dūnehū muṭī'

   Faḫr anlara ki eylediler saña iḳtidā[314]

7. Şol kimse[y]i ki çekdi ḳabūlüñ ḳılıç gibi

   Gerçi bürehnedür güheri[315] ṭoludur ṣafā

8. Şol[316] nā-kesi ki reddüñ eli atdı oḳlayın

   ʿUryān u aġzı ḳan yiri ṭopraḳ yolı hevā

9. Gerçi ki ṭopraḳ eyledi müdbirleri debūr

   Sen bir çerāġsın kim irer nuṣret-i ṣabā

10. Ġavvāṣ rūḥ-ı ḳudsiyile baḥr-ı vaḥdete[317]

    Dürr-i kelām-ı Ḥaḳḳʾa lisānuñdur āşinā

[314] Bu beyit divanda bulunmamaktadır.
[315] güheri: gevheri M.
[316] Şol: Ol D.
[317] vaḥdete: vaḥdetde M.

11. Kīş-i *ve mā rameyte*[318]den atsañ ḳażā oḳın

Ḫayl-i *müsevvimīn*[319] ide dīn düşmenin hebā

54b

12. Ḳaḳdı nübüvvetüñ eli dīn ṭablın eyle kim

Uş şarḳ [u] ġarba[320] ṭoldı ol āvāzdan ṣadā

13. Cemʿ eyleyüp cemīʿ-i kemālātı luṭf-ı Rab

Bir ẕāt-ı ekmel içre adın ḳodı Muṣṭafā

14. Hem ḫırmen-i şefāʿatüñüñ ḫūşe-çīnidür

Ādem ki dāne ḥırṣıyile eyledi ḫaṭā

15. Yek-dānesin cihān ṣadefinde gevher gibi[321]

İy bī-bedel yetīm anuñ içün dinür saña

16. Zülfüñle ḥadd [ü] ḳaddüñe her kim baḳa ṣanur

Kim buldı bedr ḳadar …[322] ḫaṭṭ-ı istevā

17. Aduñuñ iki ḥarfine eyler işāreti

Anda ki yidi yerde Ḫuẕā añdı mīm ü ḥā

---

[318] Fe lem taktuluhum ve lakinnallahe katelehum, [ve mā remeyte] iz remeyte ve lakinnallahe rema**:** Sonra onları siz öldürmediniz ve lakin onları Allah öldürdü, attığın vakıt da [sen atmadın] ve lakin Allah attı.(Enfāl Suresi 17. Ayet.)

[319] Bela in tasbiru ve tetteku ve ye'tukum min fevrihim haza yumdidkum rabbukum bi hamseti alafin minel melaiketi [müsevvimīn]: Evet sizler sabreder ve itaatsizlikten sakınırsanız onlar da hemen üzerinize saldırırlarsa, Rabbiniz size beş bin [nişanlı] melekle yardım edecek. (Āl-i ʿİmrān Suresi 125. Ayet.)

[320] ġarba : ġarb D.

[321] gibi: bigi D.

[322] 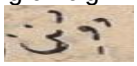

55a

18. Ḫulḳuña çünki Ḫālıḳ-ı aʿẓam dedi ʿaẕīm

Lāyıḳ ḫalāyıḳ eyleye mi ḫulḳuña şenā

19. İrdi nebāt u maʿden ü ḥayvāna daʿvetüñ

Kim oldı şāhidüñ şecer [ü] üştür [ü] ḥaṣā

20. Kesdüñ külünçe-i mehi tennūr-ı çarḫda

Çün ḫān-ı muʿcizātuña germ oldu iştihā

21. Baġlansa emrüñe n'ola şems [ü] ḳamer kemer

Nūruñla buldı neşv [ü] nemā bu iki ḫod-nümā[323]

22. Ger nerdübān idinse ṭoḳuz çarḫı ʿaḳl-ı kül

Bir pāyesine irmeye[324] miʿrācuñuñ şehā

23. İsrā gicesi sırruña seyr itse sidrenüñ

Aʿlā-yı müntehāsıdur ednā-yı müttekā

55b

24. Çün ol seferde maḳṣad[a] tīz eyledüñ naẕar

Mā-zāġ[325] oldı ʿaynuñ [ü] ḳalbüñüñ[326] *ve mā-ṭaġā*[327]

---

[323] Bu mısrada vezin kusurludur.
[324] irmeye: irişmeye M.
[325] [Mā zağ]al basaru ve ma tegā : Göz ne [şaştı], ne (de sınırı) aştı.(Necm Suresi, 17.Ayet)
[326] ḳalbüñüñ: ḳalbüñ D.
[327] Mā zağal basaru [ve ma tegā] : Göz ne şaştı, ne (de sınırı) [aştı].(Necm Suresi, 17.Ayet)

25. Döndüñ çü heft [ü] penc ile şeş gūşe menzile

Didüñ yaḳīn [ü] çār-emīnüñe mā-cerā

26. Nā-çār çār rükn[i] şerīʿat sarāyınuñ

Dest urmayan bu çār etegine ola çār-pā

27. Ṣıddīḳ kim ṭuyurduñ[328] anuñ ḳalb-i ḫalḳına

Her ḫān-ı niʿmeti [ki] Ḥaḳ saña ḳıldı ʿaṭā[329]

28. Fārūḳ kim olur idi lāyıḳ nübüvvete

Ger ḥażretüñ degül misedi ḫatm-i enbiyā

29. ‘Oṯmān ki eyledüñ anı nūreyn ṣāḥibi

Bulmış idi ḥayāt anuñile dem-i ḥayā

56a

30. Ḥayder ki ʿilm-i ḥikmet ile[330] vāriṯ itdi Ḥaḳ

Maḥbūb-ı evliyā idi maḫṣūṣ-ı *lā fetā*[331]

31. ʿĀlī menāḳıbını ʿAlī’nüñ kim ide şerḥ

Çü Ḥayy u ʿAlīm didi[332] vaṣfında *hel etā*[333]

---

328 ṭuyurduñ: ṭadurduñ D.
329 Ḥaḳ saña ḳıldı ʿaṭā: ki saña ḳıldı Ḥaḳʿaṭā D.
330 ḥikmet ile: ḥikmetüñe D.
331 [Lā fetā] illā Alî, lā seyfe illā zülfikār: Ali'den başka [yiğit yoktur], zülfikardan başka kılıç yoktur. (Hadis-i şerif.)
332 Çü Ḥayy u ʿAlīm didi: Ḥayy u ʿAlīm didi çü D.
333 [Hel etā] alel insani hinun mined dehri lem yekūn şey'en mezkūra*:* İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre [geçmedi mi?] (İnsan Suresi 1. Ayet.)

32. Dürreyn-i ezhereynidi necmeyn-i envereyn

Cān u dil-i Betūl [ü] dem-i ḳalb-i Murtażā

33. Nūreyn-i ʿaynuñuñ biri ḫulḳuñ bigi Ḥasan

Biri Ḥüseyn-i şāh-ı şehīdān-ı Kerbelā

34. Her dem saña vü ālüñe Ḥaḳ'dan hezār bār

Cān [u] cihān ṭolusı ṣalāt [u] selām ola

35. Şeyḫī ʿamelden ire çü ʿüryan işigüñe

Ḳaddine ḫāk-i āl-i ʿabādan buyur ḳabā

56b

36. Luṭfuñdan it meded bugünehkāra anda kim

Füccāra dön dinile vü ebrāra merḥabā

37. İy ḫāce kime yalvarayın ben gedā içün

Sen şāhdan şefāʿat umar çün gedā[334]

38. Menʿitme teşneden ḳaṭerāt-ı teraḥḥumı

Çün menbaʿ-ı keremsin [ü] ser-çeşme-i seḫā

39. Şarṭ-ı şefāʿat ümmete cürm [ü] günāh ise

Çoḳdur bu derd bizde demidür ki ire devā

[334] umar çün gedā: umar ḫāce vü geda D.

40. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı nūr-ı Muḥammed ki pertevi

Ṭoldurdı yiri gögi[335] ḳamu nūr ile żiyā

41. Ḳoma bizi cihān ẓulemātında *ḍāllīn*[336]

Nūr ile ṭarīḳ-i müstaḳīmüñe *ihdinā*[337]

57b [Kaside-i Şeyḫī[338]]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--. / -.-. / .--. / -.-)

1. Gitdüñ hezār kere hezārān hezār-ı mīl

Anda ki lā-ḫalā didiler *bel ve lā-melā*[339]

2. Seyrüñ nihāyetinde çü bulduñ dünüv-i ḫāṣ

Sen didüñ *eyne enzilü*[340] Ḥaḳ didi *hāhünā*[341]

3. Gördüñ anı ki göriniser lāyıḳ[ı] göze

Ḫalvet-sarāy-ı ḫāṣda bī-çūn [u] bī-çerā

4. Ṭoḳsan biñ oldı bir dem içinde saña ḫiṭāb[342]

Şol baḥrden ki yoḳdur aña ḥadd ü intiha

---

[335] yiri gögi: yir ü gögi D.
[336] Ġayrilmaġḍūbi ʿaleyhim ve leḍ[ḍāllīn]: Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine ve [sapkınları]nkine değil.(Fatiha suresi,7. Ayet.)
[337] ṭarīḳ-i müstaḳīmuña ihdinā: müstaḳīm ṣırāṭuña ihdinā D.
[İhdinā]s sırātel müstaḳīm:Bizi doğru yola [ilet]. (Fatiha suresi,7. Ayet.)

[338] Halit Biltekin, *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli-Metin-Dizin).* Ankara Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara 2003,s.24.
Bu beyitlerin başını, 53b sayfasında incelemiştik. Bu beyitlerin arasına bir sayfa girmiştir. O yüzden bu sayfada yer almıştır. Bu beyitler aslında D.'da,K5/28,29,30,31,32,33. beyitlerdir.
[339] bel ve lā-melā: bel vemā-melā D.
[340] eyne enzilü: eyne enzilü ki *M.*
[341]Fe leyse lehul yevme [*hāhünā] hamīm: Artık bugün, ona [burada] bir dost yok.* (Hakka Suresi, 35. Ayet.)
[342] ḫiṭāb: naṣīb D.

5. ʿĀṣīlere nevāle-i ʿafvuñ eyledüñ armaġān

Buldı nevāleñ ile ḳamu bī-nevā nevā

58a

6. Rāh-ı ḍalāle vurmamaġa degme bü'l-heves

Görindi nūr-ı sūre-i *ve'n-necmi iẕā hevā*[343]

57a

[Kaside-i *Şeyḫī*[344]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. [...][345]

Gerçi degül Pārsī Türkī dilüñ Selmānıdur

2. Nitekim divānuña ḥayrān durur dīv [ü] perī

ʿĀḳili dīvāne iden uş anuñ Dîvânıdur

3. Ḫikmet-i ʿilm-i maʿārif[346] cevheri daʿvāsına[347]

Cevheri añlar bu naẓmı kim dürer burhānıdur

4. …[348] lāyıḳ degül inʿāmuña[349] luṭfuñ ʿāmdur

Ḥüsn-i ẓan ḳullara muḥsin şehlerüñ iḥsānıdur

---

[343] *ve'n-necmi iẕā hevā:* Batmakta olan yıldıza andolsun ki *(*Necm Suresi,1. Ayet.)
[344] Halit Biltekin, *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli-Metin-Dizin).* Ankara Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara 2003,s.42
[Bu beyitler D.'daki, s.42,K 9'da bulunmaktadır. Kaside 49 beyittir. Lakin mecmuamızda sadece 5 beyit (K 9/44,45,46,47,48.beyitleri) verilmiştir.]

[345] Mecmuamızda bu beyitin başı eksik lakin D.'da,(K9/44a) şu şekildedir: 44a. Şāh Üveys-i şānīsin Şeyḫī kemālüñ vaṣfına D.
[346] Ḫikmet-i ʿilm-i maʿārif: Ḫikmet ü ʿilm ü maʿārif D.
[347] daʿvāsına: dersine M.
[348] : Niçeme D.
[349] inʿāmuña: inʿāma D.

5. Būstāna nice kim zīnet vire faṣl-ı bahār

   Gülsitānda nice kim bülbüllerüñ elḥānıdur

[Ġazel-i] Ḥażret-i Nesīmī[350]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Dün ü gün muntaẓıram ben ki bu pergār nedür

   Künbed-i çarḫ-ı felek gerdiş-i devvār nedür[351]

2. Bu ṭoḳuz çetr-i muʿallaḳ[352] neden oldu tertīb

   Felek altında ḳamū kevkeb-i seyyār nedür[353]

3. Ay ü gün aḫter ü encüm neden oldı ẓāhir[354]

   Şuʿle-i şems ü ḳamer gerdiş-i envār[355] nedür

4. Kaʿbe vü deyr nedür, ġayr nedür seyr nedür

   Mescid ü bütkede vü ḫırḳa vü zünnār nedür

58b

5. Bir meges ṭabʿına baḳ bal neden zehir neden

   Yine bir yerde ʿaceb genc nedür mār nedür

---

[350] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020, s.305.G102.
D.'da,G102'de 17 beyit vardur lakin incelediğimiz mecmuada 14 beyit yer almaktadır ve 3 beyit eksiktir. Eksik olan beyitler G102/7,9 ve 15. beyitleridir:
7. Dīn ü īmān namāz ü ḥac ü erkān-ı zekāt/ Baḫş ü daʿvī-i şerīʿāt ḫamu güftār nedür D.
9. ʿİlm-i tevḥid oḫıyan medrese ʿilmin oḫımaz/ Gör ki bu ravżada ol sırr ile esrār nedür D.
15. Kim ki bilmez özini bilmeye pīrler sözini / Ol ne bilsün bir ṭayyib ü murdār nedür D.
[351] Künbed-i çarḫ-ı felek gerdiş-i devvār nedür: Gerdiş-i çarḫ-ı felek künbed-i devvār nedür D.
[352] çetr-i muʿallaḳ: çarḫ-ı muʿallaḳ D.
[353] Felek altında ḳamū kevkeb-i seyyār nedür: Ādemüñ ṣūretine munca ṭaleb-kār nedür D.
[354] oldı ẓāhir: olmış iẓhār D.
[355] envār: eṭvār D.

6. Yil ü ṣu ṭopraġ u edvārı ne nedür[356] Ādem

Aña secde neden İblīse ya inkār nedür[357]

7. ʿİlm [ü] Ḳurʾān u ḥadīṯ u ḫaber ü vaʿzile ders

Cümle bir maʿnā[358] imiş bunca bu tekrār nedür

8. Güneşüñ ḳurṣı neden yer yüzine baḫ ne virür[359]

Yine bu meşʿalede nūr nedür nār nedür

9. Mūsā ile[360] Ṭūr nedür Şiblī vü Manṣūr nedür

Ejdehā olan aġaç urġanile dār nedür [361]

10. Felegüñ aṣlı nedendür melegüñ nesli neden

Ādemüñ ṣūretine bunca ṭalebkār nedür

59a

11. Kim ki pervāne-ṣıfat şemʿa yaḳılmaz[362] ne bilür

Ol ne bilsün yananı şuʿle nedür nār[363] nedür

12. Gel gel iy dost ḳamu müddeʿīnüñ körluġına[364]

Saña āsān ideyün bunca[365] bu düşvār nedür

---

[356] edvārı ne nedür: od adı nedendür D.
[357] neden İblīse ya inkār nedür: ne içün İblīse inkār nedür D.
[358] maʿnā: maʿn ī D.
[359] ḳurṣı neden yer yüzine baḫ ne: ḳursına baḫ yir yüzine şuʿle D.
[360] Mūsā ile: Mūsī vü D.
[361] Ejdehā olan aġaç urġanile dār nedür D: Ejdehā oldı ʿaṣā reşş ile dār M.
[362] şemʿa yaḳılmaz: ʿaşḳuña yanmaz D.
[363] Ol ne bilsün yananı şuʿle nedür nār nedür: Ne bilür şol yine kim Pertev-i envār nedür D.
[364] Gel gel iy dost ḳamu müddeʿīnüñ körluġına D. : Gel berü şimdi ḳamu müddeʿīler körluġına M.
[365] ideyün bunca: ḳılayım munca D.

13. Sözlerüm cümle ḥaḳīḳatdür özin añlayana[366]

Özüni añlamayan bilmedi bu kār nedür[367]

14. Türk evinde sen eger hem-çün Nesīmī olasın[368]

Bir gün ola diyesen cübbe vü destār nedür

[Ġazel-i Nesīmī] Naẓar-ı Ḥażret-i Nesīmī Fermāyed[369]

Müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün (-..-/ .-.-/ -..-/ .-.-)

1. Gerçek er iseñ uşbu dem tā bilesen naẓar nedür

Bir naẓar eyle ʿaşḳ ile[370] gör ki cihān beşer nedür

59b

2. Genc-i nihānı āşikār ḳıldı bu demde Lem-yezel

Gitdi[371] gelen fenāya çün yine[372] aña sefer nedür

3. Gerçi ḳalem çalınmadan ʿilm ile cümle var idi[373]

ʿİlmini ẓāhir itmege zīr ile bu zeber nedür

[366] Sözlerüm cümle ḥaḳīḳatdür özin añlayana D. : Her sözüm bir naṣiḥat durur söz añlana M.
[367] Özüni añlamayan bilmedi bu kār nedür: Özünü bilmeyene cümle bu güftār nedür D.
[368] Terk evinde sen eger hem-çün Nesīmī olasan: Türk evine gelesen hemçü Nesīmī olasan D.
[369] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020, s.333. G124.
D.'da, s.333,G124'te 17 beyit vardur lakin incelediğimiz mecmuada 14 beyit yer almaktadır ve 3 beyit eksiktir. Eksik olan beyitler G124/3,12 ve 13. beyitleridir:
3.Genc-i ezel bilinmege hijde hezār ʿāleme/ Geldi bezendi cümlesi gör ki bunu görer nedür D.
12.Vuṣlata çīne-çīn olup rāzı şikār iden bize / Gel kerem eyle ẓahir it söyle ki bu ḫaber nedür D.
13.Şem'anı gör neye yanar sırrına irmez ādemī/ Bir añı ṣor ve gör nece dā'ima terk-i ser ider D.
[370] ʿaşḳ ile: ṭop ṭolu D.
[371] Gitdi: Geçdi D.
[372] fenāya çün yine: fenā içün girü D.
[373] Gerçi ḳalem çalınmadan ʿilm ile cümle var idi: Levḥa ḳalem çalınmadın ʿilm-i ledünde var ıduġ D.

4. Ġayrete gelse ādemi[374] ʿilmini ḥāṣıl eylese

   Cehl-i mürekkeb olmasa bilse[375] bu dem hüner nedür

5. Ġayretini bilen bu dem ḳorḳu nedür ne bilsün ol[376]

   Ġayretini bilenlere sūd[377] nedür ḥaẕer nedür[378]

6. ʿİlm-i ledün ṭaleb ḳılan teşne Ḫıżır-sıfat [379] gerek

   Cām-ı ezelden esrüyen āb-ı ḥayāt içer nedür[380]

60a

7. Yāre göñül viren[381] kişi ʿarşa çıḳar şikār ider

   Anda şikār iden ḳuşa ḳuvvet-i bāl ü per nedür

8. *Men ʿarefe* çü nefs içün geldi ḫiṭāb-ı ẓāhire[382]

   Sırr ile seyrān iden bize ortada ḫaber nedür[383]

9. ʿAşḳı ḥaḳīḳat añlayan cāna vü başa ḳalmadı

   Ġamzelerine dilberüñ cān u göñül siper nedür[384]

---

[374] ādemi: ādemüñ D.
[375] bilse: bile D.
[376] Ġayretini bilen bu dem ḳorḳu nedür ne bilsün ol: Kendüyi bilmeyen bu dem korḫu nedür ne bilsün ol D.
[377] sūd D. : sefer M.
[378] Ġayretini bilenlere sefer nedür ḥaẕer nedür: Kendözini bilenlere sūd nedür ḫaṭar nedür D.
[379] teşne Ḫıżır-sıfat D. : Ḥıżr-ṣıfat teşne M.
[380] içer nedür: umar gerek D.
[381] Yāre göñül viren: Cān u dilin D.
[382] çü nefs içün geldi ḫiṭāb-ı ẓāhire: bu nefsi içün geldi ḫıṭāb ṣūrete D.
[383] Sırr ile seyrān iden bize ortada ḫaber nedür: Sırr ile seyr itmege ortada su ḫaber nedür D.
[384] Nedür: ider D.

10. Baḫt u saʿādet isteyen tāc u kemer ṭaleb ḳılur

Fırṣata bir naẓar gümiş tā bilesin kemer nedür[385]

60b

11. Ḫāliṣ u muḫliṣ olmaga terk-i irādet eylegil

Terk-i irādet eyleyen bildi ki şīr-i ner nedür

12. Şuʿle-i Ḥaḳ ṭoġurmaġa cübbe gerek ḳaba bu dem[386]

Ẓulmet içinde görinen şems ile bu ḳamer nedür

13. Maʿrifetüñ gülin diren ṭūṭīye şekker isteyen

Gör bu Nesīmī sözlerin bülbül-i tāze-ter nedür

14. Uşbu benüm suʾālimi[387] ḥall idegör cevābını

Gerçek er iseñ uşbu dem tā bilesen naẓar nedür

61a [Ġazel-i) Nesīmī Fermāyed [388]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Çünki dervīş olmuşam şāh-ı cihāndan fāriġem

Bende-i sulṭān-ı ʿaşḳem īn u āndan fāriġem

2. Şehr-i tenden geçmişem dünyā-yı fānīnüñ tamām

Bī-nişānı bulmışam nām u nişāndan fāriġem

[385] Fırṣata bir naẓar gümüş tā bilesin kemer nedür: Furṣata bir naẓar ḳıluñ tā bilesüz naẓar nedür D.
[386] cübbe gerek ḳaba bu dem: cübbe ḳaba gerek müdām D.
[387] suʾālimi: suʾālümüñ D.
[388] Nesīmī Fermāyed başlığıyla verilmiştir. Aynı şiir 81b'de de Ḥażret-i Nesīmī başlığıyla verilmiştir.

3. Ṭalmışam deryā-yı bī-pāyāna ġavvāṣ olmışam

   Kān-ı gevher bulmışam sūd u ziyāndan fāriġem

4. Dünye vü ʿuḳbā benüm ʿaynuma gelmez ẕerrece

   Mülk ü mālı neylerem kevn-i mekāndan fāriġem

5. Çünki naḳşından temāşā eylerüm naḳḳāşı ben

   Cennet-i Firdevs ile ḥūr-i cināndan fāriġem

6. ʿÖmri geçdi zāhidüñ şekk ü gümān u vehm ile

   Ben Ḥaḳ'ı bildüm yaḳīn şekk ü gümāndan fāriġem

7. Çün Nesīmīyem ki ḳıldum faḳru faḫri iḫtiyār

   Raḫt u baḫt u tāc u [taḫt u] ḫānümāndan fāriġem

61b

[Muhammes-i] Nizāmī[389] Nevvarallāhu Merḳadehu

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. […]uralı dil serverā bād-ı nesīm

   Nefḫasından rūḥ virdi cümle emvāta Raḥīm

   Luṭf-ı laʿlüñ muʿciz-i burhān-ı Mūsā-yı Kelīm

   İy cemālüñ āyeti ‘unvān-ı Dīvān-ı Ḳadīm

   Ḳaşlaruñ ṭuġrāsı *bismillāhirraḥmānirraḥīm*

[389] Nevvarallāhu Merḳadehu başlığı ile verilmiştir. Bu muhammes Karamanlı Nizāmī Dîvânı ’nda bulunmamaıştır.

2. Yüz sürerken ʿayn u […] mihr ü māh-ı dehr

   Şerbet-i şehd [...] […] ola mı zehr

   Ḳahramānī gözlerüñ cāna ḳılurken ḫışm [u] ḳahr

   Seni bu vechile görürken hevādan şeyḫ-i şehr

   Tevbe ʿarż eyler baña es[ta]ġfirullāhu'l- el-ʿaẓīm

3. Düşeli iy cān saçı sevdāsına canānenüñ

   Ḥālini bildüñ ne imiş bu dil-i dīvānenüñ

   […][390]

62a

[Ġazel-i] Ḫātemī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Göñlini cemʿ itmeyen bu keşret-i emlākden

   Esfelīnüñ sāfilinden ne umarsın ḫāḳden

2. ʿArşa vü kürse ḳadem baṣ ṣūret-i Raḥmān içün

   Rūḥ seyrānile geçsün ẕerre-i eflākden

3. Zevraḳ-ı ten birle vaḥdet baḥrınun ġavvāṣ[ı] ol

   Dil ki mirʾāt-ı tecellīdir saḳın ḫāşākden

4. Sem-i ḳātildür hevā-yı ṭabʿ iy sālik saña

   Himmet-i ʿālī gerek kim dadasın tiryākden

[390] Cönkte son bent eksiktir.

5. Lī-meʿa'llāhdan dem urmaḳ dileriseñ sen daḫi
   Gir ṭarīḳ-i şerʿa ḳalma ḫᵛāce-i levlākden

6. Var ḫarābāt ehliyile kūşe-i büt-ḫānede
   Cām-ı vaḥdetden şarāb iç mürşid-i çālākden

7. Derdile sübḥān vaṣlına yitegör Ḥātemī
   Çāre yoḳ çün zerḳile şol ḫırḳa-i nā-pākden

62b

[Ġazel-i Bāḳī[391]] Bāḳīyā

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur
   Zülfüñ yanında revnaḳ-ı ʿanber şikest olur

2. Tāb-ı ruḫuñla laʿlün añan ʿaḳlın aldurur
   Şevḳile içse kişi meyi ḳatı mest olur

3. Reftāra gelse ḳāmet-i ʿar ʿar-ḫırāmile
   Bālā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur

4. Zinhār eline āyine virmeñ o kāfirüñ
   Zīrā görince kendüzini ḫod-perest olur[392]

[391] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994,s.117-118,G97.

[392] kendi [yü]züni ḫōd-perest olur: sūretini büt-perest olur D.

5. Bāḳī çeker mi bāde-i engūr minnetin

   Her kim ki mest-i cürʿa-i [cām]-ı Elest olur

63a

[Ġazel-i] Bāḳī Efendi[393]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. ʿAşḳuñ [uñ] zaḥmeti ḫod cānuma raḥmetler idi

   Dūstum cevr ü cefālar da ne zaḥmetler idi

2. Kāşki cānı ṣaçuñ dārına ber-dār itseñ

   Ḫākden refʿ idi bī-çāreye rifʿatler idi

3. Āşinā olmasun aġyārile dirdüm oldı[394]

   Çekdügüm cevr ü cefālar[395] hep o ġayretler idi

4. Gelse ol şūḫ-ı cefā-pīşe dil-i vīrānı

   Tīşe-i cevrile bir pāre meremmetler[396] idi

5. Ten-i Bāḳīyi ser-ā-pā ḳılıcuñ[397] pārelese

   Şöyle va'llāhi begüm cānına minnetler idi

[393]Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.296.G502.

[394] oldı: olduñ D.
[395] cevr ü cefālar: derd ü belālar D.
[396] meremmetler D. : merḥametler M.
[397] ḳılıcuñ: kılıcum D.

63b

[Ġazel-i ʿĀlī]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./.--)

1. Hāsid ki benüm gibi süḫandānı begenmez

   Gör ġāfil-i lā-yaʿḳılı Ḥassānı begenmez

2. Ẕevḳ añlamayan sāġar-ı maʿnī reşeḥātin

   Bed-meşreb olur Cāmī-i devrānı begenmez

3. El arḳası yerde dimez el-ḳıṣṣa ẓahīre

   Şol bī-mezze kim güfte-i Selmānı beğenmez

4. Firdevsi ki …[398]ʿAcemdür begenür dil

   Ammā ki göñül şāʿir-i Kirmān'ı begenmez

5. ʿĀlī ki odur şānī-yi Ḫallāḳ-i Maʿānī

   Nādānlar olur ancılayın şānı begenmez

64a

[Ġazel-i ʿĀlī[399]]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./.--)

1. Bī-ḫūde kelām eylese nādān begenilmez

   Kendin begenen ger ola Ḥassān beğenilmez

398

399 Bu gazel Gelibolulu ʿÂlî Dîvânı'nda yoktur.

2. Bir sözde ki söz olmaya keyfiyyet olur mu

   Bed-meşreb ise Cāmī-i devrān begenilmez

3. Noḳṣānını fehm idene el arḳası yerde

   İtmezse ẓahīr ise de Selmān begenilmez

4. Bir mūra ḥakāretle naẓar eylese ḥaḳḳā

   Dergāh-ı ʿadāletde Süleymān begenilmez

5. Maḫlūḳa yaraşur mı ki Ḫallāḳ ide nāmın

   Zinhār meded ancıleyın şān begenilmez

6. Şiʿrinde mübāhātle ʿĀlī-i suḫandān

   Bir mertebe itmiş ki o çendān beğenilmez

64b

[Ġazel-i] Rūḥī[400]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Āsumān-ı ḥüsn içinde mihr-i raḫşānum ʿAlī

   Vir ṣafā mirʾāt-i ḳalbe māh-ı tābānum ʿAlī

2. Görmüşem ruḥsārıña beñzer gül-i ḥamrāda reng

   Reng alur gül ruḫlaruñdan nūr-ı ḫandānum ʿAlī

[400] Bu gazel Bağdatlı Rûhî Dîvânı ’nda yoktur.

3. İt raḳībe ḳahr ü ẓulmüñ baña eyle ʿadl ü dād

   Ƶü'l-fiḳār-i cevrüne doymaz benüm cānum ʿAlī

4. Kimdürür sen serv-i sīm-endāma māʾil olmayan

   Ḳurratü'l-ʿaynum efendim şīr-i Yezdānum ʿAlī

5. Pāy-māl itdüñ semend-i nāzuña Rūḥī ḳuluñ

   Merḥamet ḳıl şeh-[sü]vār-ı şāh-ı merdānum ʿAlī

65a

[Ġazel-i Enverī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Kimesne görmemiş miṣlüñ efendi bir perīsin sen

   Ḳuluñdur cümle ʿālem kāʾinātuñ serverisin sen

2. Felekde māh-peyker dilber-i ferḥunde-aḫter çoḳ

   Benüm mihr-i münīrüm içlerinde ilklerisin sen

3. N'ola ṭoḳuz dolansañ şemsāsā ʿālemi iy dil

   Melāḥat āsmānında o māha müşterīsin sen

4. Bugün iy laʿl ü mercān-leb yine aṭlaslar giymişsün[401]

   Ḫaber vir bu leṭāfetle ne kānuñ gevherisin sen

[401] Bu mısrada vezin kusurludur.

5. N’ola Firdevs[i]-i s̱ānī olur iseñ naẓm ile iy dil

   Bugün mülk-i suḫanda günden aẓhar Enverīsin sen

65b

[Ġazel-i Vuṣūlī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Olalı sākin-i künc-i maḥabbet çoḳ zamān oldı

   Ne kimse göñlümi aldı ele ne mihribān oldı

2. Cefāyile çün alduñ cānumı bir būse vir bāri

   Gele ṣulḥ idelüm devletlü sulṭānum olan oldı

3. Saña ḳaṣd ider oldı tīġ-ı hicrānuñ amān bilmez

   Yetiş vallāhi billāhi efendi yoḳsa ḳan oldı

4. Ṣaḳınur saña cān virmez benümçündirimiş düşmen

   Bi-ḥamdillāh hele ol kāfirüñ sözi yalan oldı

5. Vuṣūlī derdmendüñdür teraḥḥum ḳıl cefādan geç

   Behey āfet behey ẓālim behey kāfir olan oldı

66a

[Ġazel] Ḳabūlī rāst[402]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Ḳaṣduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür

[402] Mustafa Erdoğan, *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İncelemeTenkitli Metin-Dizin)*, Gazi Üniversitesi, (Doktora Tezi), Ankara 2008.

İkisi de yoluña fedā [403] birisi nedür

2. Ol görinenler iy peri dendān u leb degil

   Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi nedür

3. Hicr-i viṣāl dirler iki nesne var imiş

   Gördük anuñ birisini [404] birisi nedür

4. Senden bir iki maṭlabımuz var iki gözüm

   Būs-ı lebüñdürür birisi biri sīnedür

5. Ḳaṣdı Ḳabūlī o ḳıya baḳışlu dilberüñ

   Cān u dil ile ikisinüñ[405] birisi nedür

66b

[Müseddes-i] Hüdāyī[406]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. İy ruḫı bāġ-ı leṭāfetde gül-i ḫandānum

   Ṭutdı bülbül gibi dünyā yüzini efġānum

   Az ḳalupdur ki çıḳa burc-ı bedenden[407] cānum

   İy lebi derd-i dile ḥikmet ile Loḳmānum

   Şerbet-i vaṣluñ ile eyle benüm dermānum

   Düşmesün boynuña hicrüñle ölürsem ḳanum

[403] İkisi de yoluña feda: İkisi de fedā yoluña D.
[404] Gördük anuñ birisini: Gördük birisini ya M.
[405] Cān u dil ile ikisinüñ: Cān ile dilden ikisinüñ D.
[406] Mehmet Demiralay, *Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin,* Süleyman Demirel Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2007, s.110.
[407] bedenden: bedenümden D.

2. Niçe bir dür döke bu dīde-i terler niçe bir

Niçe bir žāyiʿ ola bunca güherler niçe bir

Āh idem ḥasretile şām u seḥerler niçe bir

Nār-ı ġamda niçe bir yana cigerler niçe bir

67a Ṭutdı āfākı meded dūd-i dil-i sūzānum

Ġarażuñ cevr ü cefāyise yeter sulṭānum

3. Ben senüñ pādişāhum bende-i fermānuñ olam

Pāy-mā[l]-i ser gīsū-yı perīşānuñ olam

Ḳaşlaruñ yayına biñ cān ile ḳurbānuñ olam

Bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñ olam

Saña lāyıḳ mıdur iy ḥüsrev-i ʿālī-şānum

Baña ẓulm eyleyesin çarḫa çıḳa efġānum

4. N'ola yanuñda senüñ sehv ile i[t]dimse günāh

Baña bağışla güzel başuñiçün eyle nigāh

67b Ḳul günāh itse dem olur ki bağışlar anı şāh

Merḥamet[408] eyleriseñ raḥmet ide saña İlāh

Yüzime[409] bir güli baḳ tā ki sevinsün cānum

Dest-i luṭfuñla yapılsun bu dil-i vīrānum

5. Varayın ʿaşḳuñ[410] ile ʿāleme destān olayın

Düşeyin ṭaġlara Mecnūn gibi ʿuryān olayın

---

[408] Merḥamet: Baña raḥm D.
[409] Yüzime: Yoluma D.
[410] ʿaşḳuñ: derdüñ D.

Genc-i ʿaşḳuñla Hüdāyī gibi vīrān olayın

Sāyeveş mihrüñ ile ḫāk ile yeksān olayın

Bāġ-ı ḥüsn içre ṣalın serv gibi iy cānum[411]

Ṣulasun yollaruñı dīde-i ḫūn-efşānum

68a [Ġazel-i] Miṣālī[412]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Lem-yezel mülkine sermed şāh sensin yā ʿAlī

   Ẕāt-ı muṭlāḳ hem ṣıfātu'llāh sensin yā ʿAlī

2. Bīst heşt vü sī vü dū ism ü müsemmā-yı ezel

   Muḥkemāt u hem kelāmu'llāh sensin yā ʿAlī

3. İncīl ü Tevrīt [ü] tenzīl-i Zebūruñ kāşifi

   Noḳṭa vü hem bā-yı bismi'llāh sensin yā ʿAlī

4. Ādemüñ vechinde mestūr āyet-i sebʿa'l-meṯān

   İsm-i aʿẓam fā-yı fażlu'llāh sensin yā ʿAlī

5. Ẕātdan geldik ẓuhūr itdik vücūd-ı ādeme

   Yaʿni vechu'llāh [u] ʿarşu'llāh sensin yā ʿAlī

68b

6. Beyt-i Maʿmūr u melā'ik ḫayme-i mīʿād-ı Ḳuds

   Sācid ü mescūd-ı beytu'llāh sensin yā ʿAlī

---

411 cānum: ḫānum D.

412 Mehmet Dede, *Dîvân-ı Gül Baba ve Transkripsiyonlu Metni,* Sakarya Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi),Sakarya 2001,s.440-441.

7. Evvel ü āḫir sensin ẓāhir ü bāṭın da sen

   Her dü kevnüñ sırrına āgāh sensin yā ʿAlī

8. Ald[ı] menzil her[413] ki dutdı ʿaşḳıñuñ ser-riştesin

   Zīra kim Ḥaḳḳa ḥaḳīḳat rāh sensin yā ʿAlī

9. ʿAbd-i muḫlişdir Miṣālī itme[414] maḥrūm-ı cemāl

   Kim ʿināyetgāh-ı şehinşāh sensin yā ʿAlī

69a [Ġazel- i] [415]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Tā ḳıldı tecellī bu göñül mülkine Allāh

   Cūş eyledi sīnemde hemān maʿrifetu'llāh

2. Envār ile ġarḳ eyledi bugün mekānı

   Her ḳanda naẓar eylerisem gör nūru'llāh[416]

3. Keṯret bozulup ḳalmadı cümle bir oldı[417]

   Ġayr olmadı Ḥaḳ eylemezem kimseden ikrāh

4. Keṯrete bizüm rehberimüz vaḥdet olupdur

   Ol şemʿ-i hidāyet ide mi hiç bize gümrah

---

[413] her: kim D.
[414] itme: ḳılma D.
[415] Başlık konmamış, şairin mahlası verilmemiştir. Son beyit eksiktir.
[416] Bu beyitte vezin kusurludur.
[417] Bu mısrada vezin kusurludur.

5. Ağlamaġila gülmek dirilmek ile ölmek

   Birdir baña kim oldu yerim seyrān Allāh

6. Mūsā gibi sen Ṭūr-ı tecellīye çıḳarsın

   Güş eylersin vādi-yi eymende ene'llāh[418]

7. Muḥtāc oluben gezme ṣaḳın der-be-der iy dil

   Şād ol bu ʿālemde kim er-rızḳu ʿale'llāh[419]

8. Bu ʿālem-i süflīyi ḳoyup ʿUlvīyi seyr it

   Maḳṣūda iriş umula bugün himmet […][420]

69b

[Ġazel-i] Fużūlī [421]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Göñül yetdi ecel ẕevḳ-i ruḫ-ı dildār yetmez mi

   Aġardı mūy-ı ser sevdā-yı zülf-i yār yetmez mi

2. Hidāyet menziline yetdiler saʿy ile aḳrānuñ

   Ḍalālet içre sen kalduñ saña olʿār yetmez mi

[418] Bu mısrada vezin kusurludur.
[419] Bu mısrada vezin kusurludur.
[420] Sayfa kenarında olduğu için kelime okunamamaktadır.
[421] Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel (hzl.), *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

3. Yeter cemʿ eyle bār-ı maʿṣiyet taġyīr-i eṭvār it

   Ḥayā ḳıl yoḫ mıdur inṣāfuñ ol kim var yetmez mi

4. Saña yetdi ecel peymānesin nūş itmege nevbet

   Hevā-yı çeşm-i mest ü ġamze-i ḫūn-ı hār yetmez mi

5. Fużūlī dime yetmek menzil-i maḳṣūda müşkildür

   Dutan dāmān-ı şerʿ-i Aḥmed-i Muḫtār yetmez mi

70a

[Ġazel-i] Şemse'd-dīn Ḫüdāyī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Çünki cāndan geçmedüñ cānān arzū eyleme

   Kesmeden zünnāruñı īmān ārzū eyleme

2. Geçmedüñ ḥayvān-ṣıfat nefs ārzusundan iy devāb

   Nefsiyātı …[422] sen sulṭān ārzū eyleme

3. İy muḫannes cān u baş terkin[i] sen ḫod urmaduñ

   Dāʿvi-iʿaşḳ eyleyüp meydān ārzū eyleme

4. Cānuñı sen māsivādan çünki ḫālī ḳılmaduñ

   Olmaya ol dost saña mihmān ārzū eyleme

422 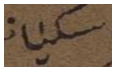

70b

5. Çünki ġavvāṣ olmaduñ deryā-yı ʿaşḳa girmedüñ

   Ḳatresinden olmaduñ ʿummānı ārzū eyleme

6. ʿAşḳ odında ḳalbüñi sen yaḳuben ḳāl itmedüñ

   Ḳālüñi ḥāl itmeden ok kān ārzū eyleme

7. ʿAczüñi [ger] bildüñ ise ey Ḫüdāyī ḫāmūş ol

   Ẕerresin şems olmaduñ tābān ārzū eyleme

71a

[Ġazel-i Ḥāletī-i Gülşeni[423]]

Mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün (.---/..--/.---/..-)

Ez Ān-ı Ḥāletī

1. Ne biz ḫademle ne ḫayl ü ḫaşemle egle[nü]rüz

   Maḥabbet erleriyüz derd ü ġamla egle[nü]rüz

2. Miyānuñ ile dehānuñ teẕekkürin iderüz

   Ḫayāl-i ḫāṣ ile fikr-i ʿademle egle[nü]rüz

3. Firāḳ u[424] hicriñi yazmaḳdan özge yoḳ işimüz

   Ġamuñla şimdi devāt u ḳalemle[425] egle[nü]rüz

[423]İbrahim Altunel, *Hâletî-i Gülşenî: Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi), Konya 1988,s.98,G100.

[424] Firāḳ u: Firāḳ-i D.
[425] devāt u ḳalemle: devāt-ı ḳalemle D.

4. Ḫayāl-i ḫāb ile ālūde ṣanmaʿuşşāḳı

   Fiġān-ı sūz-ı dil-i ṣubḥ-demle egle[nü]rüz

5. Ṭolanuruz ser-i kūyını Ḥāletī yārüñ

   O ḥāciyüz ki ṭavāf-ı Ḥaremle egle[nü]rüz

[Ḳıṭʿa-i Fuzūlī]

Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿul (.--/ .--/ .--/ .-)

1. Eger ʿömrhā merdum-i bed- şirist

   Buved hem-dem-i ḫūriyān der behişt

2. Der ān maḥfil-i pür-ṣafā rūz u şeb

   Zi Cibrīl ḫᵛāned fünūn-ı edeb

71b

[Kaside-i Rūḥī] Rūḥiyā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Fażl-ı Ḥaḳḳa yüz ṭutup oldum cehāletden emīn

   Dāʾimā vird-i zebānumdur hüve'l-fażlü'l-mübīn

2. ʿĀrif iseñ ol muṭīʿ *emr ü ʿabd-i Rabbiñe*

   Keşf ola ḥattā saña yā Nebiyyike'l-yaḳīn

3. *Men ʿaraf* esrārına yol bulmaz illā ehl-i fażl

   Fażlıña benden ṭaleb senden ʿināyet yā Muʿīn

4. Seyrine lāyıḳ degildür ḫūblar dīdārınuñ

   Zāhid-i bī-derd olursa ġam degül ḫalvet-nişīn

5. Ḫūblar ḥüsnidür erbāb-ı ẕevḳa ḳūt-ı rūḥ[426]

   Dil-rübālar zülfidür ṣādıḳlara ḥable'l-metīn

72a

6. Zülf-i dildāruñ ṣırāṭ-ı müstaḳīminden bugün

   Geçmeyenler ehl-i nār oldı geçenler ehl-i dīn

7. Ummasısın dīdā-ı Ḥaḳḳı olmayan ehl-i ṣalāḥ

   Ṣālih iy dil ki vallāhü yuḥibbü's-ṣāliḥīn[427]

8. Bil nedür mażmūn-ı er-raḥmān ʿale'l-ʿarş istevā

   İstivā sırrın bilendir fırḳa-i nācī hemīn

9. Bende ise cevr ü ṭāḳat ḳoymamışdır derd-i ʿaşḳ

   Sevdigime çeşm ü ebrū ṣāḥibi bir nāzenīn

10. Teşne-i ṣahbā-yı vaḥdetdür dil-i nā-şādımız

    Esḳınī men berakātin faẓluñ yā *ilāhe'l-ʿālemīn*

72b

11. İzdiyād-ı faẓl ü ḳadr ü dīn ü īmān isterin

    Luṭfuña ḳıldum tevekkül *ente ḫayru'l-muḥsinīn*

[426] Bu mısrada vezin kusurludur.
[427] Bu mısrada vezin kusurludur.

12. Biz ki ḫallāḳ-ı kelāmuz nāmumuz bāḳī ḳalur

Cismümüz ḫāk olduġından oluruz ṣanmañ ġamīn

13. Ẕevḳümüz var naḳl-i faż ü rāḥ ü vaḥdetler müdām

Ḳuvvetünā ḳuvvetün leẕīz *māünā māe'l-muʿīn*

14. Ehl-i fażluz ādem oġlı ādemüz fikr itmeñüz

Kim bizi iżlāl ide *min baʿdi şeyṭānü laʿīn*

73a

15. Gösterüp ṭāliblere dīdār-ı yār[ı] söylerüz

Hāẕihī cennātü ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn

16. Biz rasūle ümmet on iki imāma tābiʿiz

Sīnede īmānumuz ḥubb-ı emrü'l-müʾminīn

17. Bendeyüz ol zümre-i aṣḥāb-ı ʿālī-ḳadre kim

Muṣṭafā'ya oldular her biri bir yār-ı güzīn

18. Meẕhebiyle biz imām-ı aʿẓamuñ faḫr eyleriz

Kim meẕhebde ol meẕhebdir hüden li'l-mütteḳīn

19. Ḫürrem olduḳ eynemā remziyla vechu'llāhdan

ʿĀrifi billāh olanda ṣanmañ olur buġż u kīn

73b

20. Rūḥiyā her kim olursa faż̈l-ı Ḥaḳdan bā-naṣīb

Keşf olur kendüye ʿilm-i evvelīn [ü] āḫirīn

[Ġazel-i Bāḳī[428]] Bāḳiyā

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Bir şāha bende oldı dil-i mübtelāyı gör

Z̤evḳ itdi yine pādişāhāne gedāyı gör

2. Bezm-i cihānda cām-ı leb-i yāre öykünür

Rengīn degil midür mey-i ʿişret-fezāyı gör

3. Yetmez mi sevdigi hele ḳarşumda ṣalınur

ʿAynum ʿadüv belāsını ister belāyı gör

4. Ḥükm eyledüm ki ʿaşḳ ile töhmetlidür diyü

Düş oldı çeşm-i ḳāżī baña kim ḳażāyı gör

5. Rāh-ı maḥabbet içre neler çekdi ʿaşḳ ile

Mihr ü vefāda her biri şāh u gedāyı gör

[428] Bu gazel Bâkî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

74a

[Ġazel-i] Bāḳī[429]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Ṭapuñdur Kaʿbe-i ʿulyā-yı aṣḥāb-ı ṣafā ḳıblem
   Ḳapuñdur Mescid-i Aḳsā-yı erbāb-ı vefā ḳıblem
2. Ḥarīm-i Beyt-i Maʿmūruñdan aʿlā olmaya Kaʿbe
   Degül şāh-ı Sidre ḳāmetüñden müntehā ḳıblem

3. Ḫayāl-i ḫāl-i ruḫsāruñ yoḳ anuñ çünki gönlinde
   Ne başdı bağrına seng-i siyāhı Kaʿbe yā ḳıblem

4. Dil-i pür-iştiyāḳı tek viṣālüñ ʿıydına irgür
   Eger ḳurbān dilerseñ yoluña cānlar fedā ḳıblem

5. Eger kūy-ı ḥabībe secde ḳılmak cāʾiz olmasa
   Cihānda secdegāh olmazdı kūy-ı Muṣṭafā ḳıblem

6. Bilürsin yüz sürerler āsitān-ı Kaʿbeye ben de
   İşigüñe yüzüm sürsem n'ola a Kaʿbem a ḳıblem

7. Yüzüñ görüp n'ola vaṣluñ temennā eylese Bāḳī
   Görin[s]e Kaʿbe dirler müstecāb olur duʿā ḳıblem

[429] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.222,G333.

74b

[Ġazel-i] Ḥażret-i Şemşe'd-dīn[430]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. Sāḳiyā gel bezmi ḥayrān eylegil

   Men ġarībem ʿaşḳa mihmān eylegil

2. İçüben ʿaşḳ şarābın mest olmuşam

   Men ḫumārem baña dermān eylegil

3. Maʿşūḳ mıyam yoḫsa sen[431]

   Gel menüm müşkilüm āsān eylegil

4. Derd-i dostı cānım içre ṣaḳlaram

   Şol ḳadar kim derde dermān eylegil

5. Maʿşūḳuñ ʿaşḳı göñlümi yaġmaladı[432]

   Gel menüm ḳarşuma cevlān eylegil

6. ʿĀşıḳ iseñ maʿşūḳa iy Şemse'd-dīn

   Maʿşūḳuñ sırrın[ı] pinhān eylegil [433]

[430] F. Ramazan Süer (hzl.), *Şemseddin-i Sivasi Dîvânı, H*.Yayınları, İstanbul 2017.
[431] Bu mısrada vezin kusurludur.
[432] Bu mısrada vezin kusurludur.
[433] Bu beyitte vezin kusurludur.

75a

[Ġazel-i ʿUlvi] ʿUlviyā [434]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ḫaste cāna ḥālet-i mevt irdi cānān bī-ḫaber

   Bir devāsız derde düşdüm vāh ki Loḳmān bī-ḫaber

2. Giryeden aġrıdı çeşmim zülfüñ özler dil daḫi

   Merdümin elden çıḳardı çeşm-i giryān bī-ḫaber

3. Ṣarılup çıḳdı dıraḫt-ı ʿömrüme mār-ı ecel

   Āşiyān-ı tende yatur bülbül-i cān bī-ḫaber

4. Cān-ı zincīriñde ḳaldı ḫaste-dil ḥasretdedür

   Düşdi Yūsuf çāh[a] ammā pīr-i Kenʿān bī-ḫaber

5. ʿUlviyā ġayretde ḳaldum bī-kes ü tenhā olup

   Cümle yārān ġaflet üzre cümle iḥvān bī-ḫaber

75b [Ġazel- i] Fużūlī[435]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Öyle ser-mestem ki idrāk itmezem dünyā nedür

   Ben kimem sāḳī olan kimdür mey [ü] ṣaḥbā nedür

[434] ʿUlviyā başlığı ile verilmiştir. Bu gazel ʿUlvî Dîvânı 'nda yoktır.

[435] Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel (hzl.), *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

2. Gerçi cānāndan dil-i şeydā içün kām isterem

Ṣorsa cānān bilmezem kām-ı dil-i şeydā nedür

3. Çün vaṣıldan ʿāşıḳı müstaġnī ider bir viṣāl

ʿĀşıḳa maʿşūḳdan her dem bu istiġnā nedür

4. Ḥikmet-i dünyā vü mā-fīhā bilen ʿārif degül

ʿĀrif oldur bilmeye dünyā vü mā-fīhā nedür

5. Āh u feryāduñ Fużūlī incidüpdür ʿālemi

Ger belā-yı ʿaşḳ ile ḫoşnūd isen ġavġā nedür

76a

[Ġazel-i Cünūnī] Naẓīre-i Cünūnī[436]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Mest-i şeydāsıyam anuñ bilmezem ṣaḥbā nedür

Hiç dendür işbu ʿālem bilmezem ʿuḳbā nedür

2. Māh[i]veş deryā-yı ʿaşḳa āb nūşın isterem

Ḳadr-i ābun bilmezem deryā-yı mā-fīhā nedür

3. Tūbī ḳaddine anuñ vaṣṣāf-ı ʿālem lāldür

Bir nihāl-i ḫāṣdır kim Sidre vü Ṭūbā nedür

[436] Fuzûlî'nin gazeline naziredir. Naẓīre-i Cünūnī başlığıyla verilmiştir.

4. Bu iki ʿālem anuñ ẕātıyla olmuşdur güvāh

   Ol münezzeh ẕātdur bilmem bu şāhidler nedür

5. Bu Cünūnīye muʿīn olursa o şāh-ı cihān

   Ḫūb-ı ʿālem bendesi olur bu nā-ḫūblar nedür

76b

[Ġazel-i] Fikrī

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/.---)

1. Gel iy sāḳī yine devr eylesün peymān[e] deprensün

   Getürsün cūşa erbāb-ı dili rindāne deprensün

2. Bu mürde cānı iḥyā eylesün söyleñ Mesīḥāsā

   Yine güftār ile laʿl-i leb-i cānāne deprensün

3. Delindi ney gibi sīnem fiġān itmek diler ammā

   Muḥarrik yoḳ meded taḥrīk iden şiş-ḫāne deprensün

4. Vücūdum mülkini sūz-i derūnum yaḳmadan iy dil

   Yaşum deryāsı cūş itsün deñiz ʿummāna deprensün

5. Zen-i dehr-i ʿacūze meyl idüp aldanmasun Fikrī

   Maḥabbet ʿarṣasında ʿaşḳ ile merdāne deprensün

77a

[Ġazel-i] Ẓuhūrī[437]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. ʿAşıḳam gün yüzüñüñ naḳşına māhum ezelī
   Seni naḳḳāş-ı ezel ḳudret eliyle yazalı

2. Devr idelden berü bu çarḫ-ı felek şimdiye dek
   Görmedim sencileyin böyle muṣāhib güzeli[438]

3. Dün ü gün[439] şevḳ ile bülbül gibi medḥüñ okuram
   Sen lebi ġoncada bir ẕerre muḥabbet sezeli

4. Āl ile aldayup alduñ dil-i vīrānumı[440] āh
   Şol ḳara gözlerüñi nāz ile bir kez süzeli

5. İy Ẓuhūrī ḳamu yārāna yüri var ḫaber it
   Söyleyicek böyle rindāne disünler ġazeli [441]

[437] Kamil Ali Gıynaş, *Milli Kütüphanedeki Yz A 803 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni,* Selçuk Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Konya 2009, s.27.
[438] Görmedim sencileyin böyle muṣāhib güzeli: Kimse görmedi senin gibi muṣāḥib güzeli D.
[439] Dün ü gün: Düni gün D.
[440] dil-i viranumı: dil-i sūzānımuz D.
[441] Söyleyicek böyle rindāne disünler ġazeli: Böyle rindane disünler diyecek her ġazeli D.

77b

[Ġazel-i] Bāḳī[442]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Sūz-ı ʿaşḳuñla ḳaçan kim dilden āh u zār olur
   Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur

2. Aḳsa eşküm dīdeden ol gevher-i nā-yāb içün
   Eşk seyl ü seyl yem yem pür-dür-i şehvār olur

3. Yansa dāġ -ı sīnem üzre ḥasret-i ḫaddüñle nār
   Nār nūr u nūr hūr u hūr pür-envār olur

4. Kūhdan geçse ġam-ı zülfüñle āhum ṣarṣarı
   Kūh deşt ü deşt bāġ u bāġ sünbülzār olur

5. Ġonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i Bāḳī bir naẓar
   Ġonçe berg ü berg ḫār u ḫār ḫançerdār olur

[442]Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.125-126.G114.

78a

[Ġazel-i] Niẓāmī[443]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Her ne cān kim gözlerüñ siḥriyle ser-gerdān degül

   Ehl-i diller meẕhebinde cāndur ammā cān degül

2. Çeşme-i ḥayvān lebüñdür dīv raḳībe ben didüm

   Çeşme-i ḥayvāndur ammā çeşme-i ḥayvān degül

3. Nūr-ı Yezdāndur didüm ʿaşḳuñ[444] delīl ister ḥased

   Burḳaʿı refʿ it yüzüñden ḥācet-i burhān degül

4. Zaḥmuma kim baḳsa idüp[445] deyu buña merḥem bulmasun[446]

   Derdümi kim görse eydür ḳābil-i dermān degül

5. İy Niẓāmī çünki yoḳ ḫūblarda āyīn-i vefā

   Ḥamdüli'llāh kim bularuñ ḥüsni bī-pāyān degül

---

[443] Haluk İpekten (hzl.), *Karamanlı Nizâmî Dîvânı,* Ankara 2020, s.172.G68.
D.'da, s.172,G68'de 4.5.ve 7. beyitleri mecmuamızda eksiktir. Eksik beyitler şunlardır:
4. Ṣūretüñ cennetdür ey ḥūrī vü rıḍvāndur ṭapuñ /Yüzüñe kimdür diyen kim cennet ü rıḍvān degül
5. Dem mi vardur baña bu derd ü ġam u hecr ile kim/ Sīne sūzān u ciger büryān u dil giryān degül
7. Her kemālī cihān içinde vardur ḥaḳ bu kim/ Cümlesin dirmiş velī mihr ü vefā çendān degül
[444] ʿaşḳuñ: ḥüsnüñ D.
[445] idüp: aydur D.
[446] bulmasun: neylesün D.

78b

[Ġazel-i] Şerīfī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Nāvek-i müjgānuña sīnem cānum Ḥüseyn
   Ben şehīd olup yoluñda döküben ḳānum Ḥüseyn

2. Kerbelā-yı ʿaşḳuñ içre baş açık abdālunam
   Kaş benim laʿl ü lebüñden eyle dermānum Ḥüseyn

3. Gül-firāz-ı ḥüsnüñüñ bir bülbül-i şeydāsıyam
   Dem-be-dem arturma luṭf it āh u efġanum Ḥüseyn

4. Tañ mıdur teşbīh idersem māh-tāba ben seni
   Şuʿle virdüñ ʿāleme iy şems-i raḫşānum Ḥüseyn

5. Bu Şerīfī bendeñi redd itme ḳapuñdan şehā
   Sevdügüm ʿömrüm efendüm şāh-ı ḫūbānum Ḥüseyn

79a

[Ġazel-i] Bāḳī[447]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Ser-i kūyuñ ṣanemā cennet-i aʿlā bilürüm[448]

   Müntehā ḳāmetüñi Sidre vü Ṭūbā bilürüm[449]

2. Seni Yūsufla güzellikte ṣorarlarsa baña

   Yūsufı görmedüm[450] ammā seni raʿnā bilürüm[451]

3. Zāʾil olmaz heves-i zülf-i siyāhum dilden

   Ḥāṣıl olmayacaġın gerçi bu sevdā bilürüm[452]

4. Bilmezem n'eyleye baña derd ü ġam-ı cānān[453]

   Ne müdārāya meded var ne müdāva bilürüm[454]

5. Bāḳiyā gülşen-i firdevsi baña ʿarż itme

   Āsitānın ben anuñ menzil ü meʾvā bilürüm[455]

[447]Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.23.G.363.

[448] bilürüm: bilürin D.
[449] bilürüm: bilürin D.
[450] görmedüm: bilmezin D.
[451] bilürüm: bilürin D.
[452] bilürüm: bilürin D.
[453] Bilmezem n'eyleye baña derd ü ġam-ı cānān: Bilmezin n'eyleye derd ü gam-ı cānāne baña D.
[454] bilürüm: bilürin D.
[455] bilürüm: bilürin D.

79b

[Ġazel-i] Ḳāsım[456]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ḳurdı ḳaşuñ şol kemān ebrūñı rāmīler gibi

   Tīr-i ġamzeñ gezleri gözler ḥarāmīler gibi

2. ʿĀrıżı kāfūruñuñ altında misk ü ʿanberüñ

   Bağladı müşkīn-girih Rūm içre şāmīler gibi

3. Nergis urındı çemende çün ḳalender gibi tāc

   Dökdi sünbül ṭurrasın boynına cāmīler gibi

4. Ṣohbet-i ḫāṣ eyle bir yār ile nūş it cām-ı mey

   Żāyiʿ itme ʿömrüñi bu demde ʿāmīler gibi

5. Mevsim-i gülde eger olmaḳ dilersen lāle-reng

   Ḳoma elden bādeyi bu dem müdāmīler gibi

80a

6. ʿ Īd-ı ʿuşşāḳ irdi ey Ḳāsım ʿAlīnüñ ʿaşḳına

   Yāraler ur sīneñe resm-i Ḥüsāmīler gibi

[456] Necati Bey'in gazeline naziredir.

[Ġazel-i Nesīmī][457]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Evvel ki dilā derd ile yārān olamazsan

   Āḫir bil ānı ḳābil-i dermān olamazsan

2. Ben ḫāce-i dehrem diyu faḫr itme faḳīr ol

   Dervīş olımazsan yüri sultān olamazsan

3. Ḥayder gibi ger ḫayr u şerrüñi yaḳamazsañ

   Bu ʿarṣada bil [ki] sen şeh-i merdān olamazsan

80b

4. Çün ṭanur vücūduñda tecellī itmezsin

   Firʿavn ile sen Mūsi-i ʿİmrān olamazsan[458]

5. Ger ḳuşlara taʿlīm-i zebān itmez olursun

   Bu ins ile cin içre Süleymān olamazsan

6. Yaʿḳūb olup aḫıtmaz iseñ ḫūn-ı cigerden

   Mıṣra erişüp[459] Yūsuf-ı Kenʿān olamazsan

7. Ger *men ʿaref*üñ sırrına irişmez olursañ

   Cehl ile ḳalursan daḫi ʿirfān olamazsan

---

[457]Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020, s.612,G342.
[458] Bu beyit D.'da, bulunmamaktadır.
[459] erişüp: yetişüp D.

8. Cān ʿilmini bu ḥücrede taḥṣīl idemezseñ

   Ādem gibi cismüñe sen cān olamazsan[460]

81a

9. Ḥaḳ fātiḥayı bil neye heft-āyet oḳudı[461]

   Eger[462] bilmez iseñ ṣāḥib-i Ḳurʾān olamazsan

10. Secde itmez iseñ aḥsen-i taḳvīm görücek

    Ḥaḳ faẓl-ı ḥaḳda ṣūret-i raḥmān olamazsan

11. Iy ṣūfī ṭavāf itme yüzi ḥaccını yārüñ

    Olʿıyde Nesīmī gibi[463] ḳurbān olamazsan

81b

[Ġazel-i Kul Nesīmī[464]] Ḥażret-i Nesīmī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Çünki dervīş olmışam şāh-ı cihāndan fāriġem

   Bende-i sulṭān-ıʿaşḳam īn u āndan fāriġem

2. Şehr-i tenden geçmişem dünyā-yı fānīnüñ tamām

   Bī-nişānı bulmuşam nām u nişāndan fāriġem

---

[460] Cān ʿilmini bu ḥücrede taḥṣīl idemezseñ/Ādem gibi cismiñe sen cān olmazsan: Cān ʿilmini bu ḥücrede taḥṣīl idemezseñ/ Ḥaḳ faẓl-ı Ḥaḳı sūret-i raḥmān olamazsan D.
[461] Ḥaḳ fātiḥayı bil neye heft-āyet oḳudı: Ḥaḳ fātiḥa-i heft-āyet oḳudı M.
[462] Eger: Ger D.

[463] gibi: bigi D.
[464] Ḥażret-i Nesīmī başlığıyla verilmiştir. Aynı şiir 61a'da da yazılmıştır.

3. Ṭalmışam deryā-yı bī-pāyāna ġavvāṣ olmuşam

   Kān-ı gevher bulmuşam sūd u ziyāndan fāriġem

4. Dünye vü ʿuḳbā benüm ʿaynuma gelmez ẕerrece

   Mülk ü mālı neylerem kevn-i mekāndan fāriġem

82a

5. Çünki naḳşından temāşā eylerüm naḳḳāşı ben

   Cennet-i Firdevs ile ḥūr-i cināndan fāriġem

6. ʿÖmri geçdi zāhidiñ şekk ü gümān u vehm ile

   Ben Ḥaḳ'ı bildüm yaḳīn şek ü gümāndan fāriġem

7. Çün Nesīmīyem ki ḳıldum faḳru faḫrī iḫtiyār

   Raḫt u baḫt u tāc u [taḫt u] ḫānümāndan fāriġem

82b

[Ġazel-i] Yūnus[465]

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/ .---/ .--)

1. Ne deryādur[466] ki ḳaṭreden göründi

   Ne ḳaṭredür [ne] deryādur görindi

2. ʿAceb ḳaṭre ki deryā anda maḫfī

   Bu maḫfī sırrı sen sende gör[467] indi

[465] Yusuf Yıldırım, *Risâletü'n-Nushiyye ve Dîvân-ı Yûnus Emre,* Duru Bulgur Yayınları, İstanbul 2017.
[466] Ne deryādur: Zihī derya D.
[467] sende gör: senden sor D.

3. Saña gel sen saña gel sen seni bul[468]

   Saña bak sendeki bil kimdür indi[469]

4. Eger āyīne biñ olsa baḳan bir

   Gören birdür görinen biñ görindi

5. Saña senden yaḳındur ṭaşra baḳma[470]

   Yoran[471] mülküñe sulṭān ol yor indi

6. Ḥicāb-ı nūr u ẓulmet küllī sende[472]

   Nice sensin nice benün ṭur indi[473]

7. Ṣalādur kime ġarḳ olmaḳ dilerse

   Yūnus bu baḥre ġavvāṣ ol gir indi

83a

[Ġazel-i]ʿĀdlī[474]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Yoḳdurur ẓulme rıżāmuz ʿadle biz māʾillerüz

   Gözlerüz Ḥaḳḳuñ rıżāsın emrine ḳāʾillerüz

[468] saña gel sen seni bul: seni sende bulıgör D.
[469] Saña bak sendeki bil kimdür indi D. :Bu sözi saña düşmendür gör indi M.
[470] ṭaşra baḳma: aşrı tap baḳ D.
[471] Yoran: Yüri M.
[472] sende: senin M.
[473] Nice senin nice benün ṭur indi: Nice sen sen nice ben ben ṭur şimdi D.
[474] İsen Mustafa, Ali Fuat Bilkan ve Tuba Işınsu Durmuş, *Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları,* Kapı Yayınları, Ankara 2012, s.147.

2. Göñlümüz[475] kuḥl-i Ṣıfāhanı alur mı ʿaynına

   Tūtiyā-yı gerd-i rāh-ı dilbere māʾillerüz

3. ʿĀrifüz āyīne-i ʿālem-nümādur göñlümüz

   Rūzgārun cünbişinden ṣanma kim ġāfillerüz

4. Ḥükm-i Mevlāya muṭīʿüz fāriġuz tedbīrden

   Biz tevekkül ehliyüz taḳdīrine kāʾillerüz

5. ʿĀlemi ẓulm u sitemden refʿdir maḳṣūdumuz

   Kār-ı merdāndur ʿadālet biz şehī ʿādillerüz

6. Pūte-i ʿaşḳ içre ʿAdlī ḳāl idelden[476] ḳalbimüz

   Ġıll u ġışdan ḫāliyüz ʿālemde ṣāfī-dillerüz

83b

[Ġazel-i] Ālī[477]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Lebüñi öpmege cānā ne ʿaceb leẕẕet vār

   Bā-ḫuṣūṣ ince belüñ ḳoçmaġa çoḳ ḥālet var

2. Cünbişüñ cāna şifā söyle[yi]şüñ derde devā

   Yalıñuz ḥüsn degül sende begüm ḥikmet var

[475] Göñlümüz: Gözümüz M.
[476] ḳāl idelden: ḳalb edelden D.
[477] İ. Hakkı Aksoyak, (hzl.), *Gelibolulu Mustafa Ali Divanı, KTB* Yayınları,2018,s.607. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-Dīvānipdf.pdf?0

3. Görmez isem ölürüm[478] görmege ḫod-cān virürüm

   Sende iy rūḥ-ı revānum ne ʿaceb ḫaṣlet var

4. Bilme[ze]m baña ne siḥr itdi ki kendüm bilemem

   Şunı ancaḳ bilirüm bende ḳatı ḥayret var

5. Ayaġuñ tozını baş üzre ṭutarmış ʿĀlī

   İʿtiḳādum bu ki başında anuñ devlet var

84a

[Ġazel-i Bāḳī[479]] Bāḳiyā

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/.---)

1. Nedür bu ḫandeler bu ʿişveler bu nāz u istiġnā

   Nedür bu cilveler bu şīveler bu ḳāmet-i bālā

2. Nedür bu ʿārız u hadd [ü] nedür bu çeşm ü ebrūlar

   Nedür bu ḫāl-i Hindūlar nedür bu ḥabbetü's-sevdā

3. Nedür bu pīç ü pīç ü çīn ü çīn ü ḫam-be-ḫam kākül[480]

   Nedür bu ṭurralar bu ḥalḳa ḥalḳa zülf-i müşgāsā

---

[478] ölürüm: ölürin D.

[479]Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.75.G6.

[480]pīç ü pīç ü çīn ü çīn: pīç pīç ü çīn ü çīn D.

4. Miyānuñ rişte-i cān mı gümiş āyīne mi sīneñ

   Bünāgūşuñla mengūşuñ gül ile jāledür güyā

5. Vefā ummaz cefādan yüz çevirmez Bāḳi ʿāşıḳdur

   Niyāz itmek aña cānā yaraşur saña istiġnā

[Rubāʿī Cāmī]

Feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..-)

1. İy deret Kaʿbe-i erbāb-ı necāt

   Ḳıbletī vechuke fī külli ṣalāt

   Gerʿibāret kuned ez mīm dehānet

   ʻĀyed ez çezme-i mīm āb-ı ḥayāt

84b

[Ġazel-i Nevʿī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ṭolmadın peymānesi māhuñ mey-i ḫurşīdden

   Girmedin raḳṣa felekler naġme-i Nāhīdden

2. Maḥrem olmışdur göñül bir meclis-i ʿālīye kim

   Anda ayaḳ başmamış kimse Cem ü Cemşīdden

3. İbn-i vaḳt ol iy göñül görmez misin ki ādemi

   Leẕẕet-i naḳd ile geçdi devlet-i cāvīdden

4. Dest-i keşret çāk [ü] çāk itdi vücūdum cāmesin

   Ger erişmezse meded ser rişte-i tevḥīdden

5. Ḫançerīvār avucumdur jeng tutmuş ḫākde

   ʿĀrif iseñ ʿibret al gülşende berg-i bīdden[481]

6. Cüylar dolāba binmiş şalınup eṭfāl-ı gül

   Būstān virdi nişān şaḥn-ı feżā-yı ʿıydden[482]

7. Nevʿiyā naẓm içre īcād eyledüñ bir ṭarz-ı ḫāṣ

   Rūmı ḳurtarduñ ʿAcem eşʿārına taḳlīdden

85a

[Ġazel-i Zihnī]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Bezm içün eyler iseñ bāde-i bī- ġaş peydā

   İçme tā olmaya bir sāḳi-i mevheş peydā

2. Düşer ol dem ki lebüñ ʿaksi şarāb-ı nāba

   Olur ol reşk ile cānumda bir āteş peydā

3. Ne bulınur saña ḫūbān-ı cihān içre naẓīr

   Ne benüm gibi olur zār-ı belā-keş peydā

[481] bīdden: bendden M.
[482] Bu beyitte vezin kusurludur.

4. Eksük olmaz felek-i şuʿbede-bāzuñ oyunı

   Olduġunca boyadı ṭās-ı münaḳḳaş

5. Müntehādur ḳadi vaṣfıyla sözüñ iy Zihnī

   Ṣanma bu naẓm-ı bülende ola bir eş peydā

85b

[Ġazel-i Ẕihnī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Ġażabdan kim olur ḳaşuña çīn iy meh-cebīn peydā

   Helāk içün ider ol ġamze ḳat ḳat tīġ-ı kīn peydā

   [...][483]

2. Ne deryādur maʾānī ʻāleminde ṭabʾuñ iy Ẕihnī

   Ki mevc urduḳça ḳaʿrından olur dürr-i semīn peydā

86a

[Ġazel-i] Ṭālibī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ḳılʿināyet ḥażretüñden umarum iḥsānuñı

   Mürvetüñ çoḳ sulṭānum fürḳatde ḳoma cānumı

2. Aç gözümüñ perdesini ḳoma keşretde meded

   Olmuşam ʿaşḳuñ esīri yaġma ḳıl dükkānumı

[483] Sayfa silik ve karanlık olduğu için beş beyit okunamamıştır.

3. Bu dil-i dīvāneyi ʿaşḳuñla pür-mest eyle gil

ʿĀşıḳum derd ile pür-ḫūn eyledüñ giryānumı

4. Bendeyüm ḫānum eşigüñe yüzümi sürerüm

Ḳılma eksüklügüme maʿmūr ḳıl virānumı

5. Cānumı ḳurbān ideyin dost cemālüñ ʿıydına

Ḳalmışam ḥayrān u zār görem diye sulṭānumı

86b

6. İy mürüvvet maʿdeni eyle ʿināyet ben ḳula

Menbaʿ-ı cūd u seḫā işit efġānumı

7. Ḫāk-i pāyüñ ẕerresiyem bir naẓar eyle baña

Ṭālibī bī-çāreyem yitirmişüm cānānumı

87a

[Ġazel-i] Nesīmī[484]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. İy maña[485] nā-ḥaḳ diyenler ḳandedür[486] bes Yaradan

Gel getür iṣbātuñı[487] kimdür bu şey'i[488] yaradan

[484]Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020. s.551.G298.
[485] maña: meni D.
[486] ḳandedür: ḫandedür D.
[487] iṣbātuñı: iṣbātın it D.
[488] şey'i: şey'ni D.

2. Od u ṣu ṭopraġ yelden cism-i ṣūret baġlayan [489]

   Bunca dükkān baṣup[490] kendü çıḫar mı aradan

3. Gel berü söyle maña kimdür senüñ nuṭḳuñdaġı

   Söyleyüp söyletdüren işitdüren[491] her yañadan

4. Sūfī sen zühdüñe baḫup fāsıḳa ṭaʿn eyleme

   Hiç kimesne ermedi mi menzile mey-ḫāneden[492]

5. Çünki her[493] şehrüñ içinde mescid ü mey-ḫāne var

   Ehl-i Ḥaḳ farḳ eylemez[494] mescidleri mey-ḫāneden

87b

6. Çünki girdüm oynaram çeng ü def ü ṭanbūr ile[495]

   Çenge mende şeş cihet var dönmezem çal-pāreden

7. İy Nesīmī on sekiz biñ ʿālemüñ mevcūdı Ḥaḳ[496]

   Her ki ṭuymadı bu remzi sür çıḳar gel aradan[497]

---

[489]Od u ṣu ṭopraġ yelden cism-i ṣūret: Yil ü ṣu ṭopraġ u oddan böyle ṣūret D.
[490] Bunca dükkān baṣup: Böyle dükkānı düzen D.
[491] Söyleyüp söyletdüren işitdüren: Söyleyen işitdüren hem gösteren D.
[492] Bu beyit divanda yoktur.
[493] her: bir D.
[494] Ehl-i Ḥaḳ farḳ eylemez: Ehl-i dil farḳ itmedi D.
[495] Çünki girdüm oynaram çeng ü def ü ṭanbūr ile: Oynaram raḳḳāṣ olup çeng ü ney ü ṭanbūrla M.
[496] mevcūdı Ḥaḳ: mevcūdısan D.
[497] Her ki ṭuymadı bu remzi sür çıḳar gel aradan: Kim ki bu devre irişmez ḳoy gide devvāreden D.

[Ġazel-i] Ḳayġusuz[498]

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/ .---/ .--)

1. Bu kimdür kim bize mihmān olupdur

   Vücūdumda[499] ser-ā-ser cān olupdur

2. Bu ben miyem mihmānımı beslenmez[500]

   Ḥaḳīḳat ʿālemi yeksān olupdur[501]

88a

3. Nitekim fikr idem[502] ʿaḳlum ir[iş]mez

   Bu cānumda şu kim pinhān olupdur

4. Nişānsızdan[503] nişān virmek içinde

   Vücūdum aña bir dükkān olupdur[504]

5. Ḳanāʿat gencini her kim ki buldı

   Saʿādet mülkine sulṭān olupdur

6. Bu ʿaşḳ genci ḳadim durur ezelde

   Velīkin ṣūretā insān olupdur

[498]Abdurrahman Güzel, (hzl), *Şehzâde Alaâddin Gaybî Kaygusuz Abdâl külliyatı: (Hayatı-eserleri-metinsözlük-kaynaklar),* Türk Dil Kurumu Ankara 2021, s.289.G46.
[499] Vücūdumda: Vücūduma D.
[500] Bu mısrada vezin kusurludur.
[501] Bu beyit divanda bulunmamaktadır.
[502] idem: iderüm M.
[503] Nişānsızdan: Bu nişāndan D.
[504] Vücūdum aña bir dükkān olupdur: ‘Akıllar māt u ser-gerdān olupdur D.

7. Hezār sencileyin Ḳayġusuz Abdāl

   Bu ‘ışkun yolına[505] ḳurbān olupdur

88b

[Ġazel-i Ḥāletī[506]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Pertev-i envār-ı Ḥaḳdur ol cemāli bilmişüz

   Yaʿni kim meclā-yı ẕāt-ı Ẕü'l-celāli bilmişüz

2. Fiʿl-i münker itmezüz zīrā ki mesʾūl olmazuz

   Münkirüñ ḳalbindeki olan su’āli bilmişüz

3. Nehy-i münker emr-i maʿrūf ile dāyim ʿāmilüz

   Şübhemiz yoḳdur ḥarām ile ḥelāli bilmişüz

4. Yaʿni maḫlūḳāt-ı Ḥaḳḳı görmezüz noḳṣān ile

   Kāmilüz her vech ile aṣl-ı kemāli bilmişüz

5. Cān u dilden ḥubb-ı dünyāyı ferāmūş eyledük

   Ḥāletī dehrüñ nedür āḫir meʿālī bilmişüz

---

[505] Bu ‘ışkun yolına: ʿĀşıḳlar yolına M.

D.’da, s.289,G46’da 11 beyit bulunmaktadır. Lakin bizim incelediğimiz cönkte 7 beyit bulunmaktadır. 4.5.8.9.ve 10. beyitler eksiktir:
4. Alan satan odur bu şehr içinde /Vücūdum ana bu dükkān olupdur
5. Görenler gönlüm içinde bu hāli /Cānum bu ‘ışk ile hayrān olupdur
8. İnsāndur mektūbı bu gizlü gencin/ Bunı inkār iden şeytān olupdur
9.Ḳamu ehl-i cihān insāna muhtār/ Cihān insān içün gülşen olupdur
10.Özi insān idügin kim ki bilmez /Bī-menzil ol dahı hayvān olupdur

[506] İbrahim Altunel, *Hâletî-i Gülşenî: Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri ve Dîvânı‘nın Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi), Konya 1988,s.94,G91.

89a

[Muhammes-i Ādil]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. ʿAceb luṭf u mürüvvetler ḳomış Ḥaḳ [...][507]

   Nice cānlar revāndur pīş ü pes şāhum ʻinānuñda

   Ḳamu diller serin pā-mālüñ itmişdür miyānuñda

   Sen ol sulṭān-ı bāḳīsin şehā kim āsitānuñda

   Fenāñı iḫtiyār itmiş nice şeh-zādeler vardur

2. Yitürme naḳd-i vaḳtüñ ḫoş geçüp ṣarf it mühimmāta

   Mükerrem olmaġ isterseñ dervīş ḫiẕmetde sādāta

   Necāt isterseñ inkār itme erbāb-ı münācāta

   Ṣaḳın daḫl itme zāhid hem-nişīnān-ı ḫarābāta

   Degül ḫālī bu ʿālem sāḥib-i seccādeler vardur

89b

3. Baḳup noḳṣānına eksüklinüñ gel şekk [ü] reyb itme

   Düşüp zāhid ḫayāle görme kendüñ ser-be-ceyb itme

   ʿAyān bil ʿĀdilüñ aʿyānına ʿaybını ʿayb itme

   Görüp mestāneler bu ḫālümi ṣūfī-yi ʿayb etme[508]

   Muḥabbet bezmine gel sen de gör ne bādeler vardur

[507] Silik çıktığı için bir kelime okunamamıştır.
[508] Bu msraya anlam verilmemiştir.

[Ġazel-i] Nihānī

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Dünyā ribāṭ-ı köhnedürür biz misāfirüz

   Derd oldur ki adımız emrinde ḳāṣıruz

2. [...] hemān yüzümiz ḳarası durur

   [...] ḫāceyüz niçe nāçaruz[509]

90a

3. Müfīde bir ḳonuḳ bu cihān bir de bir ḳanıḳ

   Zinhār ki ṣaḳın dime abdāl-i mücāvirüz

4. Ḥırṣ ü hevā vü ṭūl-i emel dām-ı dānedür

   Dünyā bir āşiyānedir mürġ-i ṭāʾirüz

5. Ḥāşā ki niyet eylese vezīr iḳamete

   Ṭabl-ı rahīli ḳatlanır yoḫsa ḫāṭıruz

6. Sevdā-yı ḫām ile ḳor ġavġāda ḥayf kim

   ʿÖmr-i ʿazīz geçdi ʿabeş oña āḫirüz

7. Gelmez Nihānī ḫāṭıra aḥvāl-i āḫiret

   Allāh ne seng-dil ne perakende-ḫāṭıruz

[509] Bu beyitin baş tarafı sayfa kenarına denk geldiği için okunmuyor.

90b

[Ġazel-i Eşrefoġlu Rūmī[510]] Eşrefoġlu

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Kim ki dost yolunda terk-i cān ider
   Dost aña dīdārını iḥsān ider

2. Kim bu fānī dünyāyı terk eylese
   Dost ebed mülkine anı sulṭān ider

3. Dost içün nefse murād virmeyene
   Dost sekiz uçmaġını erzān ider

4. Dost elinden cām-ı ʿaşḳı nūş iden
   Sırr-ı maʿşūkına pinhān ider[511]

5. ʿĀḳıbet Manṣūrlayın esrik deli
   Ol Ene'l- Ḥaḳ dārını seyrān ider

6. Cān virenler ḳan bahā dīdār alır
   Ṣanma bu bāzārı her bī-cān ider

7. Eşrefoġlu Rūmī cān terk edeli
   Her nefes dost iline cevlān ider

[510] Mustafa Tatcı (hzl.), *Eşrefoğlu Rûmî Dîvân-ı İlâhiyât*, DİB. Yayınları, Ankara 2017, s.58.G20.
[511] Sırr-ı maʿşūkına pinhān ider: Sırr-ı maʿşūkı nite pinhān eder D.

91a

[Ġazel-i Āşıkoġlu] Şeyḫ Bedre'd-dīn

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. Ṭālibā maṭlūbuña ebʿād dime
   Ḥaḳdur aḳreb nāsa min ḥabli'l-verīd

2. Cām-ı ʿaşḳı ṭolu içen ḳanmadı
   ʿĀşıḳ ider dāʾimā hel min mezīd

3. ʿAşḳa daʿvet ḳıldı ḫalḳı evliyā
   Şiblī Maʿrūf-ı Kerḫī Bāyezīd

4. Tācı taḥtı ʿaşk içün terk eyledi
   Şāh-ı Edhem Şāh-ı Kirmān Bū-Saʿīd

5. ʿĀşıḳuñ sırrı Ḫüdā vü evliyā
   Ṭālib-i dünyā meges eyler ḳadīd

6. Rızk içün ġuṣṣa yimez hiç ehl-i ʿaşḳ
   Bildiler yevm-i cedīd rızḳ-ı cedīd

7. ʿArş ü kürsī nūr u vaḥdet eşeri
   Cümle maḫlūḳ ʿāşıḳa oldı vaʿīd

91b

8. Müʾminüñ ḳalbinde Ḥaḳ oldı muḳīm

   Ḥaḳa olmadı maḳām ʿarş-ı mecīd

9. Küfr-i dīn görmez bu ʿaşḳ iḳlīmini

   Fiʿl-i ʿāşıḳ bir ṣavāb kavli sedīd

10. ʿĀlem-i ʿulvīde süflīde ne var

    Ẓāhir ü bāṭın hemān Hak'dır Vahīd

11. Ṭālib ü maṭlūba ʿāşık-ı maʿşūḳa

    Ẕākir-i meẕkūra murād oldur mürīd

12. ʿĀşıḳoğlı mürşidi Şeyḫ Bedre'd-dīn

    Hādī vü Mehdī vü ʿaṣrında ferīd

92a

[Ġazel-i Niẓāmī[512]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Görseñ iy dilber [ki] sensiz nicesi ʿayş eylerem[513]

   Eşk sākī āh muṭrib nāle hem-dem ġam nedim

[512] Haluk İpekten (hzl.), *Karamanlı Nizâmî Dîvânı* . Ankara 2020, s.193.G73.
D.'da,G73, 7 beyitten oluşmaktadır. Lakin bizim incelediğimiz cönkte başlık konmamış. İlk beyitler cönge alınamamıştır. Eksik beyitler G73/1.2.3.ve 4. beyitlerdir. Beyitler şu şekildedir:
1. İy cemalüñ āyeti 'unvān-ı dīvān-ı ḳadim/ Ḳaşlaruñ ṭuğrası bismillahirrahmanirrahim
2. Seni bu luṭf ile görürken hevādan şeyh-i şehr/Tevbe ' arz eyler baña estagfirullahil-'azīm
3. Lālin zülf-i ser-nigün nakşına ol dürr-dānenüñ/Ey raḳīb el sunma kim lā ta**k**rabū mālel yetīm
4. Nāfe-i Çīnī şaçuñdan kışsadur lākin haṭā/Nergis-i şehlā gözüñden nüsḫadur ammā saḳīm

[513] eylerem: iderem D.

2. Ḫālüñ ol Hindū ki Rūm ilinde ṭutmışdur vaṭan

   Zülfüñ ol ṭāvūs ki gülşende olmışdur muḳīm

3. Miḥnet ü derdi ile pür-memdür Niẓāmīnüñ gözi

   Ṭutalı gözde maḳām ol ḳaşları nūn aġzı mīm

Matla'

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ġuṣṣañı ʿālemde şādī bilmeyen şād olmasun

   Olmayan ʿaşḳuñ esīri ġamdan āzād olmasun

Matla'

1. Gözüñe ... …[514] yüzinden

   Riyāl ü ṭāʿat ki yegdür yüzinden[515]

92b

[Ġazel-i Hādī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ben ḳulun ol serv-ḳāmet cümleden aʿlā bilür

   Bende-i ʿaşḳam yolında ṣādıḳam Mevlā bilür

2. Āh-ı ʿaşḳa iy göñül lāzım degil iẓhār-ı ʿaşk

   Bir baḳışla mübtelāsın ol semen-sīmā bilür

---

514 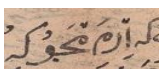

515 Beyit anlamlandırılmamıştır. Şairin mahlası verlmemiştir.

3. Baña gülşendir ḫayāl-i ʿārıżuñla künc-i ġam

Fürḳatüñ ẕevḳin cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā bilür

4. Bilmezem ben bu teġāfülde nedür maḳṣūd-ı yār

ʿĀşıḳın öldürmek dilerse istiġnā bilür

5. Kimse benden ġayrıbī-raḥm olduġın bilmez dime

Hādiyā ol bī-vefāyı sen degül dünyā bilür

93a [Ġazel-i Cemālī] Cemālī-i Ḫalvetī

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün(.---/ .---/ .---/ .---)

1. Elin dut ḳılmışuñ iy yār tecellī eyle [iy] dildār

Naẓar ḳıldukça çün her bār seni hīç ḳalmasun görmez

2. Bu ʿāṣī mücrimüñ senden diler cān şemsini tenden

Görünür ḳalb-i rūzundan seni hīç ḳalmasun görmez

3. Bu tende cān ḳarār itmez ki sensiz ol saña yetmez

Tecellī eyle kāş yetmez seni hīç ḳalmasun görmez

4. Ḳapuña gelmişem bende ki tā saña olam bende

Esīr itme beni bende seni hīç ḳalmasun görmez

5. Cemālīyem cemālüñi umarum hem celālüñden

Tecellī it kemālüñden seni hīç ḳalmasun görmez

93b

[Ġazel-i] Laṭīfī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. ʿĀşıḳ olmış cān u dilden ol perī cānān iken
   Bende olmış bir şeh-i ḥüsn iline sulṭān iken

2. Ġonca gibi şevḳden çāk-i girībān eylemiş
   Lāle gibi dāġ yaḳmış bir gül-i ḫandān iken

3. Māh-sīmā dilberim ḫūrşīde rengin baġlamış
   Bir gül-i nesrīne dönmüş lāle-i nuʿmān iken

4. Bülbül-i ṣad-nāle gibi āh u zār olmuş işi
   Gülistānında hezārān bülbül-i nālān iken

5. Pür-ḥarāret gün gibi mihr-i muḥabbetde tamām
   Ṭalʿati yüzi hilāl olmış meh-i tābān iken

6. Bir gözi bīmār elinden ḫasta olmuşdır ḥālim
   Laʿli cān-baḫş-ı şifā sözi dile dermān iken

7. İy Laṭīfī kendü gibi sevdügi cevvārmış
   Her nefes biñ nāz idermiş cevri bī-pāyān iken

94a

[Ġazel-i Ẕihnī]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Bu ḥüsn ile sulṭān-ı serā perde-i dilsin

   Reşk-i büt-i ḥüsn ġayret-i ḫūbān-i Çigilsin

2. Ol lāle ruḫuñ ʿarż edicek çehre-i zerdim

   Gül gibi gelüp didi ki rengimde degilsin

3. İy ṭāʾir-i dil uç murād isteme zīrā

   Pā-beste dām-ı elem ile gelsin

4. Bir ṣabaḥ açılmışsın o ruḫsāra muḳābil

   Gülşende münevver iy gül nev-resīde ḥacelsin

5. Ẕihnī daḫi ṣabr eyleyemem cānuma geçdi

   Ol ḫançer-i hicrān nice bir bağrumı dilsin

94b

[Ġazel-i Ḳabūlī[516]]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil

   Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

[516] Mustafa Erdoğan, *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İncelemeTenkitli Metin-Dizin),* Gazi Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara 2008, s.637. G216.

2. Medḥ ile müsāvī ola mı hiç mesāvī

   Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳḳ ile ʿāḳil

3. Ger sāye ṣala üstümüze ṭāʾyir-i devlet

   Ol daḫi olur başumuza nāz ile nāzil

4. Bir ḫāṣ kemāl ehlinüñ aḥvāline şāhum

   ʿĀlim olan olmaz suḫan-ı ʿām ile ʿāmil

5. Yoḳ zād-ı reh-i ġuṣṣa vü ġam yoḫsa Ḳabūlī[517]

   Eylemek olurdı[518] elem-i rāḥ ile rāḥil

95a

[Ġazel-i] Ḫalīfe

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. İçeliden cām-ı ʿaşkı olmışam ḥayrān-ı mest

   Bī-hūş olup kendüzümden ḳılmışam ḥayrān-ı mest

2. Düşüben hengām-ı ʿaşḳa başımı ṭop eyledüm

   Şevḳ ile meydāna girdüm çanların çevgān-ı mest

3. Ḳaṣdum odur dost yolunda cānımı ḳurbān ide

   Ben ṭaḳam Manṣūr-veş boynuma urġān-ı mest

[517] Yoḳ zād-ı reh-i ġuṣṣa vü ġam yoḫsa Ḳabūlī: Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī D.
[518] Eylemek olurdı: ‘Azm itmek D.

4. ʿAzm ider cānum hümāsı bu faḳrden ḳurtulup

   Varup ol dostuñ ilinde eyleye seyrān-ı mest

5. İy Ḫalīfe yār içün hep varlıġun eyle niṣār

   Tā olasın ʿaşk yolında ṣādıḳ-ı sulṭān-ı mest

95b

[Ġazel-i][519]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Dervīş beş ḥur[ū]fdur iy ṭālib-i Ḫudā

   Her biri bir taḫalluḳ-ı maʿnāya reh-numā

2. Dālı budur ki ḫayra delīl ola her zamān

   Rāsı budur ki raḥm ide maḫlūka dāʾimā

3. Vāvı budur ki vāsiʿ ola hiç darılmaya

   Yāsı budur ki yār ola her cāna bī-riyā

4. Şını budur ki ider Allāh rūz u şeb

   Küfrān-ı niʿmet olmaya vü ola ḫoş-hevā

5. Her kim bu penç ḫulḳı ile eyler taḫalluḳı

   Cān ālīnüñ ḫāk-i pāyine mālı feda

[519] Başlık konmamış, şairin mahlası verilmemiştir.

96a

[Ġazel-i Ẕihnī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Dest-i ḳudret almadın burḳaʿ ruḫ-ı ḫurşīdden
   Gelmedin ʿĪsā vücūda ʿālem-i tecdīdden

2. Görmüşdüm şāh-ı maḳsūd-ı vechin bī-hicāb
   Neşʾe-i rūḥ almadım sāġar-ı tevhīdden

3. ʿĀlem-i ıṭlāḳı idrāk itmege cehd eyle kim
   Ḫālī olsun ṣafḥa-i ḫāṭır ḫaṭ-ı taḳlīdden

4. Naḳdi virmez sebebe ʿārif anıñçün ʿāşıḳa
   Yek gelür bir dem viṣaliñ devlet-i cāvīdden

5. Kāse-i serle zücāc dīde-i ḫāk olmaz diye
   ʿİbret al āyine-i Cem-i sāġar-ı Cemşītden

6. Yār-i gerdān olmasun ṣūfī idrāk it pāyimāl
   Boynuñu ḳurtarı gör her reste-i taḳlīdden

7. Nāme-i aʿmālüñi şimdengerü eyle beyāż
   Ẕihnī uṣanmaz mısın eşʿāruñı tesvīdden

96b

[Ġazel-i ʿĀli[520]]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

1. Sīne göynüklüligi āteş-i āhumdandur

   Çeşmimüñ yaşlıluġı baḫt-ı siyāhumdandur

2. Ṣanma Mecnūn ile Ferhādı alup giydi kefen

   Öñce otaġım alup gitdi sibāhımdandur

3. Yandıġum aġladıġum derd ile dil baġladıġum

   Saña bir kere göz ucıyla nigāhımdandur

4. Düşde Mecnūn'a nedir ḥāl didüm geldi didi

   Mürdelik vuṣlat-ı Leylā'ya ko āhımdandur

5. Rūz [u] şeb ḫasteligüm gün gibi ser-geşteligüm

   ʿĀliyā ben bilürem ol yüzi māhumdandur

97a

[Ġazel-i Saʿdī]

Şeyḫ Ḥażret-i Saʿdī

1. Yā Rasūlallāh cemālüñ keşefe'd-dücā degül mi

   Ḥabībā senüñ kemālüñ belaġa'l-ʿulā degül mi

[520] Bu gazel Gelibolulu Ali Dîvânı ’nda yoktur.

2. Eşiġinüñ ṭaşına baş ḳoyan Ādem ü melāʾik

   Ayaġun türābı iy şāh tāc-ı enbiyā degül mi

3. İki ḳaşlaruñ anda şeb-i ḳadr ü ḳāb-ı ḳavseyn

   Biri ḳaf-ı *Ḳul hüvallāh*[521] biri *Ḳul kefā* degül mi

4. İki gözlerüñ kim anda nāzil oldu Nūn u en-Nücūm

   Biri nūn u ḳalemdür biri Ḳul kefā degül mi

5. İki ber-güzīde adıñ senin ey Ḥabīb-i Raḥmān

   Biri Aḥmed ü Muḥammed biri Muṣṭafā degül mi

6. Gir anuñ yolına Saʿdī seri ḳıl fedā ṣafā bul

   Sen anuñ ṣafāsını gör ne ʿaceb ṣafā degül mi

97b

[Ġazel-i][522]

(.-.-/ ..--/ .--)

1. Diyār-ı ʿaşk ḳamu …[523] dan cüdādır

   Müşāhid ʿāşıḳa her dem Ḫüdādur

2. Ḥicāb-ı refʿ iden ʿaşḳdır ḫulūddan

   Ḳulūba feyż olan ʿaşḳdan żiyādur

---

[521] Ḳul hüvallāhu ehad: deki O Allah tektir (İhlas suresi,1.Ayet)
[522] Başlık konmamış ve şairin mahlası verilmemiştir.
[523]

3. Beheşt içre muḫallid ḳaldı ʿuşşāḳ

Melekdür ehl-i ʿaşḳ mülki beḳādur

4. Ḳaṣūr u ḥūr u ġılmān cümle ʿaşḳdur

Ṭahūrdır ʿaşḳ şarāb-ı Ḥaḳ sakadur

5. Besāṭīn ü reyāhīn çār-ı enhār

Bu ʿaşḳdır dirsem ṭubā revādur

6. Cenān-perver enām ehl-i ḫünādur

Nüfūs-perver enām ise nār-ı cezadur

98a

7. Cihān ʿayıbı senüñ olsa muḥabbet

Ẕünūbuñ maḥv ider ʿaşk ejderhādur

8. Seḳāmü'l-ḳalb hevā şehvet ḫicālet

Şifāʾü's-ṣadr kitāb sünnet duaʿādur

9. Seri sersiz mülk-i şāhid rüchāndur

Seri sersiz ḥımār-ı efser sezādur

10. Muḥabbet kime degse oldı sulṭān

Saʿādet virici sāye hümādur

11. Müberrā oldı ʿāşıḳ küfr-i dīnden

Maḳāmı ʿāşıḳuñ dāʾim rıżādur

12. Şu ider mest-i Ḥaḳdan her ne gelse

Dime kim ʿāşıḳuñ işi ḫaṭādur

13. Şehīd ḳanı şudan çün oldı ṭāhir

Hemīşe ʿāşıḳa Ḥaḳdan ʿaṭādur

98b [Ġazel-i Yahyā[524]]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Şubḥ-ı ṣādıḳ gibi iy ġāfil aġardı ṣaḳaluñ

Ḫaberüñ yoḳ seni penbeyle boġazlar ecelün

2. Kākül-i yārda göñlün ḳad-i dilberde gözüñ

Seni maġbūn ider el-ḳıṣṣa ṭūl-i emelüñ

3. Faḳr ile ḳāf-ı ḳanāʿatde yüri ʿanḳā ol

Ḫvānına düşme meges düşen yüri her mübtezelüñ

4. Ne vücūduñ vār ola dāʾire-i ʿālemde

Yoḳ ḥesābuñda olan noktaya beñzer meẕelüñ

5. Ḫiẕmet it sālik-i mecẕūba ki anuñ gibiler

Zāhidā oldu riyā ile riyāset ʿamelüñ

[524] Mehmed Çavuşoğlu (hzl.), *Yahyâ Bey Dîvânı, Edebiyat* Fak. Basımevi. İstanbul 1977, s.420.

99a

[Ġazel-i Şems-i Tebrīzī] Ḥażret-i Şemse'd-dīn Fermāyed

1. Bugün gördüm yine göñlüm alanı
   Göñlüm alup meni şeydā ḳılanı

2. Göñlümü alduñ ver gel murādım
   Murādım oldur ki göster cemāli

3. Cemālüñ ḥasretinden ḫasta oldum
   Ḫācem ṣor gelür ḫiṣṣe-yi evveli

4. Gel öldür de bu ele fermān eliñde
   Ḥelāldir ʿāşıḳıñ maʿşūḳa ḳanı

5. Cemāl isterseñ iy Şems-i Tebrīzī
   Fedā eyle yoluna bu baş ile cānı

99b

[Ġazel-i] Bāḳī[525]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. İy kitāb-ı ḥüsne ḳaşı besmele

   Ḥaḳ budır kim ʿaşḳ müşkīl mesʾele

2. ʿAşk olur yaḳa āhı her gice

   İy melek mülk-i felekde meşāle

3. Leblerüñ ögretse bana emṣile

   Ben de ṣorsam düşdükçe mesʾele

4. Yolda gördükçe beni düşnām ider

   Yār yoldan ṭaşra iş itmez ele

5. Tuḫfe iltüñ Bāḳi-i dil-ḫastedir

   Ol ṭabīb cāna şāyed ḫoş gele

100a

[Ġazel-i Nesīmī[526]] Yād-ı Nesīmī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. İy ṣanem sen maẓhar-ı Allāhsan

   Başdan ayaġa kelāmu'llāhsan

[525] Bu gazel Bāḳī Dîvânı 'nda yoktur.
[526] Hüseyin Ayan, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020,s.611,G341.

2. Sen bilürsen kāʾinātuñ ḥālini

   Cümle ʿālem sırrına āgāhsan

3. Çün melāʾik ḥüsnüñe ḳıldı sücūd

   Mescid ü miḥrāb u ḳıblegāhsan

4. Cümle ʿālem ḥükmüñe fermān durur

   Sen bularuñ arasında şāhsan

5. Şol ḳara zülfüñ arasında yüzüñ

   Gördüm iy dil-ber didüm ḫoş-māhsan

6. Hüsn-i ruḫsāruñ *ṣırātu'l-müstaḳīm*[527]

   Menzil-i aʿlāya ṭoġrı rāhsan

7. Çün Nesīmī[528] delü ḳılduñ iy[529] ṣanem

   Kimden eylesün şikāyet şāhsan

100b

[Ġazel-i Bāḳī] Yād-ı Bāḳī[530]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Ṣūfi tesbīḥ ü aṣāyı mey-i gül-fāma degiş

   Ḫırḳa-i zühd ü riyāyı çıḳarup câme değiş

---

[527] İhdinas[ṣırāte'l-müstaḳīm]: Bizi [doğru yola] ilet (Fatiha suresi, 6.ayet.)
[528] Nesīmī: Nesīmīyi D.
[529] iy: D.'da yoktur.
[530] Bu gazel Bâkî Dîvânı 'nda yoktur.

2. ʿĀrife çünki yeter bir gül eger ʿarif iseñ

   Kevşer-i ʿālemi bir yār-ı gül-endāma degiş

3. Bulmaḳ ister iseñ eger Kaʿbe-i maḳṣūda vuṣūl

   Çıḳarup aṭlas-ı dünyāyı bir iḥrāma degiş

4. Cānı cānāna virüp ol yüri bī-nām u nişān

   Merd iseñ naḳd-i ḥayātı bir eyü nāma degiş

5. Ẕevḳ-i Bāḳī bulayın dirseñ eger āḫir-i kār

   ʿĀlemüñ ẕevḳ ü ṣafāsın ġam u ālāma değiş

101a

[Ġazel-i Uṣūlī[531]]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. ʿĀlemde mey-i ʿaşḳ ile mestānelerüz biz

   Ṭaʿn eyleme zāhid bize dīvānelerüz biz

2. Dünyā evini künc-i ḫarābāta degişmiş

   Bir genc-i fenā ṭālibi vīrānelerüz biz

3. Aldanmamışuz manṣıb u cāhına cihānuñ

   Dervīşlerüz sākin-i meyḫānelerüz biz

[531] Mustafa İsen, (hzl.),*Usûlî Dîvânı,* Akçağ Yayınları, Ankara 1990.s.194,G46.

4. Yer yoġ ise mescidde bize ġam degül iy dil

   Çün muʿtekif-i güşe-i ḫūm-ḫānelerüz biz

5. Bin zīnet iderse özi pīrezen-i dehr

   Baş egmezüz ol ḳaḥbeye merdānelerüz biz

101b

6. Çün varlıġumuz ḥırmenini āteşe urduḳ

   Bu mezraʿa-i dehrde bir dānelerüz biz

7. Oddan yanasen ḳorḳ ne pervā bize zāhid

   ʿAşḳ odına per yaḳıcı pervānelerüz biz

8. ʿAşḳ āteşine yanıcı pervāne degülsek

   Billāh Uṣūlī baña di yā nelerüz biz

102a [Tesdīs-i ʿAşḳī[532]]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Evvel[533] naẓarda göreli ben mübtelā seni

   İtdüm[534] göñül vilāyetine pādişā seni

   Cān u cihāna virmezin iy dil-rübā seni

   Dünyā nedür bedel ḳılam iy cān aña seni

   Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni

   Baña seni gerek seni iy bī-vefā seni

---

[532] Süreyya Uzun, *Üsküdarlı Aşkî DîvânıTenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Dīvāndaki Yansımaları*, İstanbul Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2011, s.237. (Necātī'nin bir beyiti tesdis edilmiştir.)

[533] Evvel: Bādī D.

[534] İtdüm: Ḳıldum D.

2. Ḳıblem ḳapuñı Kaʿbe-i ʿulyāya virmezin

Kūyuñ riyāż-ı cennet-i meʾvāya virmezin

Reftār-ı serv-ḳaddini ṭūbāya virmezin

Bir kez yüzüñe baḳmaġı dünyāya virmezin

Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni iy bī-vefā seni

102b

3. ʿAşḳuñ yolında terk idüben cism ü cānı ben

Ölince beklerin hele bu āsitānı ben

Ḳanda bulam sen[üñ] gibi bir nev-cüvānı ben

Sensüz efendi n'eyleyeyin bu cihānı ben

Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni iy bī-vefā seni

4. Bir dem mi var ki baḥr-ı ġam-ı ʿaşḳa ṭalmazın

Gird-āb-ı eşke zevraḳ-i cismümi ṣalmazın

ʿAşḳuñ yolında cāna vü hem başa ḳalmazın

Sensiz cihān mülküni bir pūla almazın[535]

Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni iy bī-vefā seni

[535] Bu mısrada vezin kusurludur.

103a

5. Kūyuñ gedāsı cennet-i meʾvāyı n’eylesün

   Ḳaddüñ esīri sāye-i Ṭūbāyı n’eylesün

   Gören yüzüñi ġayr[ı] temāşāyı n’eylesün

   Sensiz efendi [bu]ʿAşḳi dünyāyı n’eylesün

   Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni

   Baña seni gerek seni iy bī-vefā seni

[Mesnevi-i Mevlānā] Ḥażret-i Mevlānā Fermāyed[536]

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/ .---/ .--)

1. Namāz-ı zāhidān secde sucūdest

   Namāz-ı ʿāşıḳān terk-i vucūdest

2. Kesī gūyed ki ʿāşıḳ bī-namāzest

   Hemīşe cān-ı ʿāşıḳ der-namāzest

[Mesnevi-i Cemālī] Naẓīre-i Cemālī

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.---/ .---/ .--)

1. Ṣalāt-ı ḫalḳ tekbīr u sücūdest

   Ṣalāt-ı 'āşıḳān terk-i vucūdest

2. Ḳıyām u ḳuʿud u tekbīr ü niyyet

   Heme maḥvest der-ʿayn-i hüviyet

[536] Ḥażret-i Mevlānā Fermāyed başlığı ile verilmiştir ve divanda bu şiir bulunmamaktadır.

103b

Müseddes-i Fużūlī[537]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Dün sāye ṣaldı başuma bir serv-i ser-bülend
   Kim ḳaddi dil-rübā idi reftārı dil-pesend
   Güftāra geldi nāzla[538] açup lāʿl-i nūş-ḫand
   Bir piste gördüm anda döker rīze rīze ḳand
   Ṣordum meger bu dürc-i dehendür didüm didi
   Yoḳ yoḳ devā-yı derd-i nihānuñdurur[539] senüñ

2. Egmiş hilāli üstüne ṭarf-ı külāhını
   Çoḳ dil-şikestenüñ göge yetirmiş āhını
   Zülfüñ dağıtdı gizledi ebr içre māhını
   Gördüm yüzünde ḥalḳa-i zülf-i siyāhını

104 a Ol piç ü tābı çok ne resendür didüm didi
   Devr-i ruḫumda rişte-i cānuñdurur senüñ

3. Virmiş fürūġ şemʿ- i ruḫı gün çerāġına[540]
   Ṣalmış şikest serv-i ḳadi gül budaġına
   Dün serv tek başanda ḳadem göz bulaġına
   Bir nice ḫārdan elem ermiş ayaġına
   Gül bergine baṭan ne dikendür didüm didi

[537] Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel (hzl.), *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

[538] nāzla: nāgeh D.
[539] nihānuñdurur: dehānuñdurur D.
[540] çerāġına: çerāġıma D.

Müjgān-ı çeşm-i eşk-feşānuñdurur senüñ

4. Seyr ile ṣaldı bāġa güẕar ol semen-ʿiẕar

Envāʿ-ı ziyb ü zīnet ile faṣl-ı nev-bahār

Açmış[541] gül üzre sünbüli gīsū-yi müşg-bār

Yaḳmış laṭīf ayaġına gül-berg tek nigār

Nesrīne reng-i lāle nedendür didüm didi

Gamzeñ ḫadengi dökdüġi ḳanuñdurur senüñ

104b

5. Seyl-i sirişküm oldu revān ḫāk-i kūyuna

Cān vālih oldı laʿl-i leb ü güft ü gūyuna

Dil düştü dām-ı silsile-i müşg-būyuna

Aldandı ṭıfl tek dil anuñ reng-i būyuna

ʿAkreb meh-i münīre vaṭandur didüm didi

Vehm eyle kim ḫatarlu ḳırānuñdurur senüñ

6. Düşmiş ʿiẕārı üzre muʿanber selāsili

Āşufte-ḥāl idüp nice bī-ṣabr u bī-dili

ʿAḳlumı vālih eyledi şekl ü şemāili

Göz gördi ḳāmetin dil ü cān oldı māʾili

105a

Ve bu ne ṭurfe serv-i çemendür didüm didi

Manẓūr-i dīde-i nigerānuñdurur senüñ

[541] Açmış: Tökmüş D.

7. Dün ṣubḥ-dem ki lāle vü nesrīn açup niḳāb

Gül çehresinden aldı ṣabā perde-i ḥicāb

Gülzāra çıḳdı seyr ile ol reşk-i āfitāb

Şeb-nem-niṣārın itdi güneş lüʾlüʾ-i ḫoş-āb

Bunlar nedür ne dürr-i ʿAdendür didüm didi

Epsem Fużūli eşk-i revānuñdurur senüñ

Rubāʿī-yi Ḥażret-i Mevlānā [542]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūl (--./ .--./ .--./ .-)

1. Esrār-ı ḥaḳīḳat ne-şeved ḥal be-suʾāl

Ney nīz be-derbāḫten manṣıb u māl

Tā dīde-i dil-ḫūn ne-şeved pencāh sāl

Ez-ḳāl torā reh ne nümāyend be-ḥāl

105b

[Müseddes-i Ḥabībī[543]]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Dün gördüm ol nigār[ı] ṭarabnāk [u] ercemend

Kāfūr eliyle destelemiş ʿanberīn kemend

Baḳdum şikenc-i ṭurrasına zār ü müstemend

Bir şaḫs-ı nātüvān oturur gerdeninde bend

Kimdür bu şaḫs[544] ne resendür didüm didi

Zülfüm kemendi ṭutḳunı[545] cānuñdurur senüñ

[542] https://ganjoor.net/moulavi/shams/robaeesh/sh1087

[543] Murad Erden, *XV. Yüzyıl Şairi Habîbî ve Dîvânı, İstanbul* Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008, s.36.
[544] şaḫs: miskin M.
[545] ṭutḳunı: tutḍuġı M.

2. Dürr-i güher-veş ile yaş imiş dudağına

Misk-i Ḫoten hevesden üşümüş yanağına

Dürr-i Necef hevādan asılmış ḳulaġına

Çoḳ dāne dāne nesne dökülmiş ayaġına

Hey hey bu ne ʿaḳīḳ-i Yemendür didüm didi

Gözden aḳan cigerdeki ḳanuñdurur senüñ[546]

3. Çekmiş kemāle[547] fer ü dem [ü] ġırr u cāhını

ʿAnberle ṭoldurup başa giymiş külāhını

Ebrüñ yüzinden aldı ʿarz itdi mest-i māhını[548]

Gördüm yüzinde dāne-yi ḫāl-i siyāhını

Ol[549] müşg lāle üzre nedendür didüm didi

Cānuñda ʿaks-i dāġ-ı nihānuñdurur senüñ

106a

4. Ol dem ki geldi [550]gülşene ol serv-i gül-ʻizār

Elvān-ı meyve dāmenine ḳaldı[551] şāḫ-sār

Ben gördüm anda piste vü bādām u sīb ü nār

Bir murġ oḳurdı ʿārızı bāġında[552] zār u zār

Ol ḳuş[553] ne ḳuş bu ne çemendür didüm didi[554]

Bāġ-ı zaḥmetde[555] murġ-i revānuñdurur senüñ

---

[546] Bu bent divanda yoktur.

[547] kemāle: cemāle D.
[548] Bu mısrada vezin kusurludur.
[549] ol: şol D.
[550] Ol dem ki geldi: Geşt ile çıḳdı D.
[551] ḳaldı: tökdü D.
[552] bāġında: māʿada M.
[553] ḳuş: murġ D.
[554] Bu mısrada vezin kusurludur.

5. Göz gördügünce göñlüm olur ḥüsni māyili

Eyler delü bu şive ile niçe ʿāḳili

Yüzüñde siḥr idüp[556] yine bir çāh-ı Bābili

Bend itmiş anda bir niçe ṣāḥib-naẓar-dili

Çin söyle bu ne çāh-i zeḳāndur didüm didi

İy çok ḫaṭālu kendü mekānuñdurur senüñ

6. Yaşum yüridi su kimi ol serv sūyına

Göz baka ḳaldı zülf ü ḳadd ü rūy ü mūyına[557]

Aldandı ṭıfl tek dil anuñ reng-i rūyına [558]

Pīrāne ser gönǧül aḳup ol ḳaddi cūyına

Bu ne ḫuceste serv-i semendür didüm didi

Baḫt-ı saʿīd-i ʿömr-i cüvānuñdurur senüñ

7. Nergis uyandı bir …[559] dāmen-i came- ḫāb[560]

Gül çıḳdı pīrehen yaḳasından açup niḳāb

Teb düşdi cane cümle-i āfāḳı ṭutdı tāb

Ol dem ki çıḳdı[561] ḳubbe-i[562] maşrıḳdan āfitāb [563]

Bir ẕerre gördüm anda dehendür didüm didi

Bu söz Ḥabībī yaḳīn [ü][564] gümānuñdurur senüñ[565]

---

[555] zaḥmetde: çemende D.
[556] Yüzüñde siḥr idüp: Siḥr ėylemiş yüzünde D.
[557] zülf ü ḳadd ü rūy ü mūyına: zülf ü ḥat u rūy u mūyına D.
[558]Bu mısrada vezin kusurludur.
[559]
[560] bir […] dāmen-i came-ḫāb: ez-çemen ü lāle vü came- ḫāb D.
[561] çıḳdı: doġdı D.
[562] ḳubbe-i: ḳıble-i D.
[563] Bu mısrada vezin kusurludur.

106b

[Ġazel-i] Ḫātemī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.-)

1. Zāhidā derd iste dermān isteme

   Küfrüñi terk eyle īmān isteme

2. Geç taṣarrufdan temāşā ehli ol

   Bir vilāyetde iki ḫān isteme

3. ʿĀşıḳ ol maʿşūḳuña yetişi gör

   Ṣūretüñden çıka gör cān isteme

4. Mūsi-i vaḳt ol ʿaṣāñı orda yaḳ

   Gel ene'llāh diñle burhān isteme

5. Ders ü fetvāmı yile ver fāriġ ol

   Defteri ṣal ṣuya dīvān isteme

6. Gir vücūduñ Mıṣrına Yaʿḳūbvar

   Yūsufu bul özge sulṭān isteme

7. Ḫātemī ḳo daʿviyi maʿnīye gel

   Āşikāre Ḥaḳḳı pinhān isteme

---

564 Bu söz Ḥabībī yaḳīn [ü]: Bu söz yaḳīn Ḥabībī D.
565 Bu mısrada vezin kusurludur.

107a

[Ġazel-i Uṣūlī[566]] Evvelī

Müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün (-..-/ .-.-/ -..-/ .-.-)

1. Ẓāhir ider ṣıfātını cilvede ḥüsn-i ẕātumuz

   Ẕātumuzı kemāl ile zīnet ider ṣıfātumuz

2. Ḥaḳḳ u ḥaḳīḳat ehliyüz var ise ger basīretüñ

   Gün gibi rūşen oḳınur āyet-i beyyinātumuz

3. Biz de cevān-ı ṣāliḥüz pīr etegini ṭutmışuz

   Yaʿni bu baḥr-ı dehrde Ḫıżr iledür necātumuz

4. Ḫ̔ār naẓra ḳılma bize ḳadrimüz uludur bizüm[567]

   Pādişeh-i du-kevnde yazılıdur berātumuz

5. Bunda hümā-yı rūḥumuz cīfeye ṭālib olmadı

   Ẕerre ḳadar ḫabāṯete düşmedi ṭayyibātumuz

6. Ṣūret ile bu ʿarṣada yel gibi yilerüz velī

   ʿĀlem-i maʿniye göre ṭaġ gibidür ṯebātumuz

107b

7. Zehr-i belā ile bizi besled[i] dehr māderi

   Derd iledür dirligümüz şevḳ iledir ḥayātımuz[568]

---

[566] Mustafa İsen, (hzl.),*Usûlî Dîvânı,* Akçağ Yayınları, Ankara 1990,s.188.G41.
[567] Bu mısrada vezin kusurludur.

8. Ṭınma Uṣūli söylemez niçe sır āşikār olur

   Gizlü hadīşini eger söyler ise rüvātumuz

9. Ḥüsn ü cemālüñ āyetin levḥ-i vücūda yazmaġa

   Nūr-ı ezel midādumuz nūn u ḳalem devātumuz

[Ġazel-i Uṣūlī[569]]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/-.-)

1. Buldı ʿāşıḳ ceẕbe-i ʿaşḳ ile vecd u ḥāller

   Āḫir olmadı mı iy vāʿiẓ bu ḳīl ü ḳāller

2. Şevḳ-ı dīdāruñla iy nūr-ı cemāl-i Muṣṭafā

   Bir semāʿ itdüm ki cūşa geldiler abdāllar

108a

3. Dār-ı dünyāda senüñ miṣlüñ güzel gelmez baña

   Gerçi naḳḳāş-ı ezel yazmış niçe miṣāller[570]

4. Gitdi olan müşterī biñ cān u biñ baş bir pula[571]

   ʿAşḳ bāzārında böyle çaġırur dellāllar

5. Ādem olmaz sırr-ı esmādan ḫaber ṭuymaz kişi

   Zāhidā terk olmayınca bu ḳabīḥ efʿāller

---

[568] Bu mısrada vezin kusurludur.
[569] Mustafa İsen, (hzl.),*Usûlî Dîvânı,* Akçağ Yayınları, Ankara 1990,s.184,G36.
[570] niçe miṣāller: güzel timṣāller D.
[571] ölen müşterī biñ cān u biñ bāş bir pula:ṣabr u gitdi ṭāḳat gitdi ‘aḳl u gitdi hūş D.

6. Maʿrifet ehline çün gencīne-i ʿirfān yeter

   İy Uṣūlī ġam degül olmazsa mülk ü mallar

7. Alla[572] alur dil meṭāʿuñ gözlerinden ṣaḳınuñ

   Ḥüsñ bāzārına gelmiş ol iki ḳattāller

108b

[Müseddes-i ʿAbdī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ḳanı ol demler benümle ittiḥād itdüklerüñ

   Muttaṣıl günden güne mihrüñ ziyād itdüklerüñ

   Rām olup yaʿnī sözüme inḳıyād itdüklerüñ

   İltifāt idüp baña ʿarż-ı dād itdüklerüñ[573]

   Sen unutduñ[sa] beni luṭfuñla yād itdüklerüñ

   Ben unutmam bu dil-i nāşādı şād itdüklerüñ

2. Bir iki gün çekmek ile derd-i buḥrānuñ senüñ

   Unudur muyum şehā luṭf-ı firāvānuñ senüñ

   Yād olunmaz mı ṣanursın dāʾim iḥsānuñ senüñ

   Hiç çıḳar mı ḫāṭırımdan ʿahd ü peymānuñ senüñ

   Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ

   Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ

[572] Alla:Aldar D.
[573] Bu mısrada vezin kusurludur.

3. Luṭfuñu çoḳ görmüşüm cānā ʿadāvāt idemem

Fürḳatüñden ellere varup şikāyet idemem

ʿAḳl u fikrüm sendedür ġayra muḥabbet idemem

Sen ferāġat eyledüñse ben ferāġat idemem

Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ

Ben unutmam bu dil-i nāşādı şād itdüklerüñ

109a

4. N’ola olsam ben saña cān ile dilden mübtelā

Dūstum sen ʿālemde itdigüñ kim itdi baña

İltifāt idüp ezelden her-dem eyledüñ vefā

Bunca ḥaḳḳ-ı sābıḳa unudula şanma şehā

Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ

Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ

5. Künc-i ḥasretde niçe bir eylemem āh ü fiġān

Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı oldum żaʿīf [ü] nātüvān

ʿAbdi senden n’ola ayru düşdi ise nāgehān

Żāyiʿ olup gitdi mi bu āşinālıḳlar hemān

Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ

Ben unutmam bu dil-i nāşādı şād itdüklerüñ

[Müfred][574]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Āteş-i ʿaşkumı teskīn idmez baḥr-ı muḥīṭ

   Mācerāmız bizim iy dil daḫı çok ṣu götürür

109b

[Tahmis-i Nihālī] [575]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/-.-)

1. Laʿl-i nābüñ iy şeker-leb maḫzenü'l-esrārdur

   Ruḫlaruñ cennāt *tecrī taḥtihā'l-enhār*dur[576]

   Ḳıtʿa-i metn-i ʿiẕāruñ tuḫfetü'l-aḥrārdur

   Dāne-i ḫāl-i siyāhuñ sübḥatü'l-ebrārdur

   Levḥa-i māh-ı cebīnüñ maṭla'u'l-envārdur

2. Naḳş olaldan levḥ-i ḥüsnüñ ol ḫaṭ-ı reyḥān ile

   Cemʿ olupdur güyiyā bir yere küfr īmān ile

   Ḫāller muġbeççeredürür müşg-efşān ile

   Bir büt-i deyr-i melāḥatsin bu ḥüsn ü ān ile

   Saña nisbet her perī-rū sūret-i dīvārdur

110a

3. Olmayup ṭāliʿ müsāʿid vuṣlat eylerken ḫayāl

   Ṭoġmadı burc-ı şerefde kevkeb-i ferḫunde-fāl

   Yoḳ sitārem baḫt-ı nā-hemvār ümīd-i emr-i hāl

---

[574] Başlık konmamış, şairin mahlası verilmemiştir.
[575] Ümīdī adlı bir şairin gazelini tahmis etmiştir.
[576] İnnallāhe yudhılullezīne āmenū ve amilus sālihāti cennātin [tecrī min tahtihel enhāru] yuhallevne fīhā min esāvira min zehebin ve lu'luā ve libāsuhum fīhā harir: Şüphesiz Allah, iman edip salih ameller işleyenleri [içlerinden ırmaklar akan] cennetlere koyacak, orada altından bileziklerle, incilerle süsleneceklerdir. Oradaki giysileri ise ipektir. (Hac Suresi 23. Ayet.)

Aḫter-i baḫtumla ḳılmaġa bugün ceng ü cidāl

Derd-i āh-ı pür-şerer bir tīġ-i cevherdārdur

4. Ḫāne-i ḥüsnüñ nigāra reşk-i Firdevs-i berīn

ʿAks-i laʿl-i şekker-āmīzüñ bekāmın muʿīn

Ġonca-i laʿlüñ ṣadefdür dişlerüñ dürr-i şemīn

ʿAnber-i sārā ḫaṭuñ zülf-i siyāhuñ müşg-i Çīn

Ḫāl-i rūyuñ nāfe çeşmüñ āhū-yı Tātārdur

110b

5. İy Nihālī olsa ger ḳaʿr-ı yem-i maʾnā yerüñ

Bir dür-i yek-dānesin beyninde silk-i cevherüñ

Baḥrdur ḳalbüñ ṣadef ṭabʿuñ suḥandur gevherüñ

Yeridür gūş-ı şehenşāha irürse sözlerüñ

İy Ümīdī her kelāmuñ bir dür-i şehvārdur

[Rubāʿī] Ḥażret-i Mevlānā [577]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. El-cevheru faḳrun ve sivā'l-faḳr uʿarażun

El-faḳru şifāʾun ve sivā'l-faḳr u marażun

El-ʿālemu kullehu ḫidāʿun ve ġurūrun

El-faḳru mine'l-ʿālemi kenzün ve ġarażun

[577] https://ganjoor.net/moulavi/shams/robaeesh/sh1047

111a

[Ġazel-i ʿUbeydī[578]]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/. ---/ .---/.---)

1. Bu fānī evde ṭāḳ-i künbed-i devrānı[579] n'eylersin

   Yerüñ zīr-i zemīn olur bülend eyvānı n'eylersin

2. ʿAdem mülkine bir gün yaluñuz gitseñ gerek şāhum

   Öñüñce şimdi ḳullar yüridüp ʿünvānı n'eylersin

3. Ölürsin ʿizzet-i[580] aḳrān ile iy ṭālib-i manṣıb

   Yaʿuḳbāda merātib ḳaṭʿ iden yārānı n'eylersin

4. Esīr-i cāh olanlar silsile dīvānesi olur

   Alup boynuña ḳayd-ı 'izzet-i devrānı n'eylersin

5. ʿUbeydī ḫāne-i tenden 'urūc it beyt-i ma'mūra

   Delü olma yüri bu menzil-i vīrānı n'eylersin

111b

[Ġazel-i Bāḳī[581]]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Nām u nişāne ḳalmadı faṣl-ı bahārdan

   Düşdi çemende berg-i dıraḫt iʿtibārdan

[578] Ömer Arslan, *Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme),* İstanbul Üniversitesi, İstanbul 2013,s.461.
[579] künbed-i devrānı: künbed-i gerdānı D.
[580] ʿizzet-i:ġayret-i D.
[581]Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.238,G371.

2. Eşcār-ı bāġ ḫırḳa-i tecrīde girdiler

   Bād-ı ḫazān çemende el aldı çenārdan

3. Her yañadan ayaġına altūn aḳup gelür

   Eşcār-ı bāġ himmet umar cūy-bārdan

4. Ṣaḥn-ı çemende ṭurma ṣalınsun ṣabā ile

   Āzādedür nihāl bugün berg ü bārdan[582]

5. Bāḳī çemende ḫayli perīşān imiş varaḳ

   Beñzer ki bir şikāyeti var rüzgârdan

112a

[Ġazel-i] Bāḳī[583]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Biz ki ṭabʿ-ı pāk ü ḳalb-i pür-ṣafāya māliküz

   Gūyiyā āyīne-i ʿālem-nümāya māliküz

2. Ḫānmānı n'eylerüz bu günbed-i mīnāda biz

   'Ālemüñ sultānıyuz[584] ṣırça sarāya māliküz

[582]Āzādedür nihāl bugün berg ü bārdan: Āzādedür nihāl berg ü bārdan M.
[583] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.160.G191.

İncelediğimiz cönkte 5 beyit bulunmaktadır lakin D.'da,7 beyit vardur. Eksik beyitler G191/3ve 5.beyitleridir ve aşağıda belirtilmiştir:
3. Cismümüz şekl-i murakka' dur ser-ā-ser dagdan/Şimdilik 'ālemde bir kühne kabāya māliküz D.
5. Yakdı yandurdı gamuñda dūstum düşmen beni/ Didi kim biz dūzah-ı cevr ü cefāya māliküz D.
[584] 'Ālemüñ sultānıyuz: Pādişāh-ı ʿālemüz M.

3. Yaşumuz deryālara döndürdi devr-i rūzgār[585]

   Ḥāliyā iy māh-rū baḥr-ı belāya māliküz

4. Tīre-dildür lāle-i Nu'mānı ʿarz itmeñ bize

   Gül gibi cām-ı şarāb-ı dil-güşāya māliküz

5. Ser-firāz olsaḳ bu devr içre ʿaceb mi Bāḳiyā

   Biz şürāḫīveş bugün rengīn-edāya māliküz

112b

[Ġazel-i Ẕihnī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. [Li]bās-ı sebz ile serv-i sehī bālāya beñzersin

   Ḳabā-yı al ile şāḫ-ı gül-i raʿnāya beñzersin

2. Siyeh cām ile olsañ cilve-ger evc-i leṭāfetde

   Hemān ebr-i siyehden ṭāliʿ olmuş aya beñzersin

3. O māʾī ḫilʿat içre ṭalʿatüñ āb içre āteşdür

   Ya burc-ı ābi içre neyyir-i aʿlāya beñzersin

4. O mir'āt-ı cemāle ḳarşu bu rengīn-edālarla

   Bi-ʿaynī Ẕihniyā bir ṭūṭi-i gūyāya benzersin

[585] devr-i rüzgār: cevr-i rüzgār D.

113a

[Ġazel-i Nevʿī]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./ .--./ .--./ .--)

1. Kesdi bu ḳadar daġ u ṭaşı ʿaşḳ ile Ferhād
   Umardı vefā ḳaṣrını Şīrīn ide bünyād

2. Sen bār-ı vefā naḫl[i] ṭururken yine besler
   Şimşādı ġazellerde ʿaceb şāʿir-i nā-şād

3. Daġlarda helāk eyledi Ferhād vücūdın
   Düşürmezimiş ṣanʿatını illere üstād

4. Ki cevr ü cefāgāh vefā itmeden ise
   Ḫoşdur beni kim eyleyesin cevrüñe meżād

5. Nevʿī kişi Selmān-ı zamān olmaḳ olurdı
   Olsa naẓar-ı şāh Süleymān ile dil-şād

[Ġazel-i Sırrī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Cūy-bārāsā gehī cūş u ḫurūş ister göñül
   Gāh deryālar gibi kendin ḫamūş ister göñül

2. Bir civān-ı pür-ṣafānuñ cām-ı ʿaşḳın nūş idüp
   Ḫum-i mey gibi derūndan yine cūş ister gönül

3. Ṣūfi-yi ṣāfī gibi gāhī riyāżet eyleyüp

   Ehl-i dünyā gibi gāhī ʿıyş u nūş ister göñül

4. Neşʾe-i bāḳī ḥayāt-ı cāvidānī şevḳine

   Ḥāḳ pūs-ı āsitān-ı mey-furūş ister göñül

5. Merhem-i kāfūri gibi sīne-i mecrūḥuma

   Ṣarmaġa Sırrī anı Allāh ki ḫoş ister gönül

113b

[Ġazel-i Maḳālī]

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün (..--/ .-.-/ ..-)

1. Yār kim luṭf ile kenāra gele

   Beñzer olʿīde kim bahāra gele

2. Çeşm-i terde ḫayāl-iʿārıż-ı yār

   Ol perīdir ki çeşme sāra gele

3. Kehkeşān ṣanma āh-ı pür-şererim

   Yol irüpdür sipihre vara gele

4. Ne saʿādetdurur ki ḥücreye yār

   İtdigi cevre iʿtiẕāra gele

5. Ḥāşeli'llāh ḳuluñ Maḳāli gibi

   Bir belā-keş bu rūzgāra gele

114a

[Ġazel-i Sāʿī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Dirīġā olmadı hem-rāh peydā rāh nā-peydā

   Olur necm-i saʿādet gāh peydā gāh nā-peydā

2. İḥāṭa eylese cānā ʿiẕāruñ ḫaṭṭ-ı ʿanber-fām

   Olur şām-ı ġamuñda āh peydā māh nā-peydā

3. Niçe ʿizzet bula Mışr ...[586] Yūsuf-ı cānum

   Olur iḫvān içinde çāh peydā çāh nā-peydā

1. ʿAcebdür bārgāh-ı kārgāh-ı Kibriyāgāhda

   Olur ne ḫayme u ḫargāh peydā şāh nā-peydā

2. Olupdur cām-ı laʿl-i dilberüñ āvāresi Sāʿī

   Ḥabāb-ı bādeāsā ḫāh peydā ḫāh nā-peydā

586 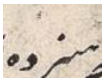

114b

[Ġazel-i Hüdāyī[587]]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Ümīdüm bu vefādan ola ḳalbüñde eşer peydā

   Ḫüdā ḳādirdür eyler seng-i ḫārādan güher peydā

2. Ġamuñla çarḫ mest olmış döner başı aḳar yaşı

   Degildür ṣavt[588] raʿd eyler dem-ā-dem naʿralar peydā

3. Göñüller tende fikrüñde lisānlar serde ẕikrüñde

   Senüñ yāduñdurur diller eger maḫfī eger peydā

4. Ḫaṭ-ı sebz-i lebüñ iy Mıṣr-ı ḥüsn-i Yūsuf-ı Kenʿān

   Nebāt-ı tāzedür gūyā olur andan şeker peydā

5. Çıḳup cān gitdi yār ile Hüdāyī ḳaldı zār ile

   Ne cānda bir eşer ẓāhir ne cānāndan ḫaber peydā

[587] Mehmet Demiralay, *Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin*, Süleyman Demirel Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2007,s112.G1.
D.'da,7 beyit bulunurken incelediğimiz cönkte 5 beyit vardır ve iki beyit cönkte yer almamıştır. Eksik beyitler aşağıda yazılmıştır:
5.Didim öldüm lebüñ hicriyle rūzī olmadı vuslat/Didi şam-ı 'ademdür bu buña olmaz seḥer [peydā] D.
6. Geh ālām-i rakībān geh humār-i bāde-i hicrān /Olur her kanda ise 'āşıka bir derd-i ser peydā D.
[588] şavt: ṣūret M.

115a

[Ġazel-i Hüdāyī[589]]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. O Yūsuf-çehre ʿarż idüp cemālin olsa ger peydā
   Olur her kūşede āvāz-ı mā-haẕā beşer peydā

2. Meger kim deyr-i ʿaşḳa erganūn olmuşdurur cismüm
   K' olur her bir ḳalemde[n] nice biñ āvāzeler peydā

3. Tenüm bir pāre dil ṣad pāre diyü ʿarża ḥācet yoḳ
   Saña maʿlūmdur[ur] ḫālüm eger maḫfī eger peydā

4. Gül içün bülbül iy meh şem' içün pervāne ḫalḳ oldı
   Ḳamu aṣḥāb şevḳ ammā senüñçün oldılar peydā

5. Ḳaçan çeşmüm devāt u kirpigüm ḫāme idem ol dem[590]
   Ḫüdāyī laʿl[i] vaṣfında[591] olur bir şiʿr- i ter peydā

115b

[Ġazel-i Ḫayālī]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

1. Yār cevr eylese ʿuşşāḳa n'ola nāzı geçer
   Bu cihān gülşeninüñ serv-i ser-efrāzı geçer

[589]Hayriye Köse Türkoğlu, Xvı. *Yüzyıl Dîvân Şâiri Hüdâyî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı 'nın Tenkidli Metni,* Gazi Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007, s.58.
[590] ol dem: oldum D.
[591] vaṣfında: vaṣfıyla D.

2. Yine bir āfet-i devrāna şikār oldı göñül

   Şimdi ḥüsn iḳliminüñ dilber-i mümtāzı geçer

3. Ol güzeller şāhına dil murġını ḳapdırmış göñül[592]

   Ġāfil olma gözüñ aç Rūm ili şehbāzı geçer

4. N'ola cān oynasa meydān-ı muḥabbetde göñül

   Resen-i zülf-i nigāruñ cāna ḳalmazı geçer

5. İy Ḫayālī n'ola dilber bize cevr eyler ise

   Ayaġı toprağıyuz bendesiyüz nāzı geçer

116a

[Ġazel-i İsḥāḳ[593]]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Cefā vü cevri[594] arturdı bize ol bī-vefā gelmez

   Güzelden her ne kim dirsek gelür ammā[595] vefā gelmez

2. Sitāremde temāşā bu ki ol ḫurşīd-i meh-ṭalʿat

   Çıḳar her bir yaña seyrān ider benden yaña gelmez

---

[592] Bu mısrada vezin kusurludur.
[593] Murat Keklil, *Üsküplü İshak Çelebi Dîvânı (Metin-Çeviri- Açıklamalar- Dizin),* Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Kırgızistan 2014,s.212.
D.'da,s.212,G107/ 4 ve 5.beyitleri incelediğimiz cönkte eksiktir:
4. O yüzi muṣḥafı varup oḳurdum ṣoḥbete amma/Sözüm geçmez hümādur yüksek uçar oḳıya gelmez
5. Ṣafā geldüñ demek bir gün naṣb olmazsa dildāra/Göñül mir'ātına gerd-i melāletden ṣafā gelmez
[594] cevri: cevrin D.
[595] ammā:illā D.

3. Benümle[596] çün ḳaçar aḫşamlamaḳdan ol meh-i tābān

   Seḥer vaḳtinde gün gibi niçün bir gün çıḳagelmez

4. Belā vü derdine yārüñ egerçi mübtelā oldum

   Belā budur ki ögrendüm baña aṣlā belā gelmez

5. Nigāruñ dünki sözinden gele gibi idi İsḥāḳ

   Ṣımazdı[597] ʿahd u peymānın unıtmışdur aña gelmez

116b

[Ġazel-i Ġınāyī]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/..--/ ..-)

1. Ne ʿaceb müşkil olur ḥall ide iy pīr nedür

   Bir civān sevdüm aña çāre vü tedbīr nedür

2. Ser-i kūy[ın]da berāber idesin ʿuşşāḳı

   Merḥabā itmemege bāʿiṣ ü teʾḫīr nedür

3. Söyle Allāh'ı severseñ meded öldüm sāḳī

   Ebkem çāḳ yoḳdur ʿaşḳa taḥḳīr nedür

4. Maẓhar-ı luṭf-ı Ḫudā olmaġadır ümmīdüm

   Kim bilür her kişinüñ başına taḳdīr nedür

[596] Benümle: Bizümle D.
[597] Ṣımazdı: Ṣınardı M.

5. Meykede taḫtgehüñ başda piyāle tācuñ

   Bāreka'llāh Ġınāyīye bu tevḳīr nedür

117a

[Ġazel-i Günāhī]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/..--/ ..-)

1. Yüri hey ʿāşıḳuña merḥameti az güzel

   Dā'imā işi gücü[598] işve ile nāz güzel

2. Ne benüm gibi bugün ʿāşıḳ-ı rüsvā bulunur

   Ne senüñ gibi gelür ʿāleme mümtāz güzel

3. Cān u dil kebkinü eliyle şikār itdi[599]

   Bir elā gözli ḳaya bakıcı şehbāz güzel

4. Didüm iy meh süreyim pāyiñe çirkin yüzümi

   Didi biñ nāz ile ol serv-i ser-efrāz güzel

5. Göz göre ʿāleme fāş eyledi rāz-ı dilümi

   İy Günāhī yine bir ġamzesi ġammāz güzel

[598] Dā'imā işi gücü: Didüm ‘aşḳına M.
[599] Bu mısrada vezin kusurludur.

117b

[Ġazel-i Vaḥdetī[600]]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/..--/ ..-)

1. Saña ol mūy-ı[601] siyehle yaraşur rūy-ı sefīd

   Baña bu rūy-ı siyehle nitekim mūy-ı sefīd

2. Reng alur ruḫlaruñı āleme iẓhār itsem

   Nem ḳapar ʿārıżuñ öpsem gül-i ḫoş-būy-i sefīd

3. İy yüzi gün ruḫı gül-i māʾī gerek pīrāhen[602]

   Ki yaḳasında ola jāle gibi kūy-ı sefīd

4. Aḳ sādı ile çemenzāra gel iy çeşm-i ġazāl

   Seni görsüñ dileyen görmege āhū-yı sefīd

5. Vaḥdetī anı görüp niçe helāk olmasun āh

   Nedür ol sāʿid-i-sīmīnle bāzū-yı sefīd

118a

[Müseddes-i Vaḥdetī[603]] Ve lehū Eyżan

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/..-)

1. Māh-rūlarda saña kimse muḳābil mi olur

   Rū-be-rū olmaġa encüm güne ḳābil mi olur

---

[600] Yılmaz Öztürk, *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvânının Tenkitli Metni*, İstanbul Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbl 2006, s.48-49,G9.
[601] ol mūy-ı: bu ḥaṭṭ-ı D.
[602] Bu mısrada vezin kusurludur.
[603] Vahdetī Divanı'ında bu şiir bulunmamaktadır.

Seni sevmez bu cihān içre ya bir dil mi olur

Saña mihr itse kişi yaʿni o zāʾil mi olur

Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māʾil mi olur

Gökde ḫurşīde iren ẕerreye ḳāʾil mi olur

2. Ġonca lebler ger ola gülşen-i dehr içre mezār

Güller ṣalınur her serv-ḳad lāle-ġaddār[604]

Ṣaçları dām ola vü dāneleri ḫāl-i ʿiẕār

Mürġ-i dil anlara mümkin midir olmasa[605] şikār

Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māʾil mi olur

Gökde ḫurşīde iren ẕerreye ḳāʾil mi olur

3. Gelse Meh-rūlar eger bir yire iy māh-ı felek

İtseler kendülerin zīnet ü zīverle gerek

Olısar biri güzellikde perī-çehre[606]

Ne perī-çehre her ādem eger olursa melek

Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māʾil mi olur

Gökde ḫurşīde iren ẕerreye ḳāʾil mi olur

118b

4. Burc-ı ḥüsn içre şehā bir meh-i tābān sensin

Meh-i tābān dimezem mihr-i dıraḫşān sensin

Ḫūblar içre bugün āfet-i devrān sensin

Māḥaṣal bu vech ile maḳṣūd-ı dil ü cān sensin

---

[604] Bu mısrada vezin kusurludur.
[605] olmasa: ola M.
[606] Bu mısranın sonunda kelime eksiktir.

Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māʾil mi olur

Gökde ḫurşīde iren ẕerreye ḳāʾil mi olur

5. Ṭolsa ger tāze ṣanemler[le] çü bu deyr-i kühen

Her biri olsa anuñ serv-ḳad ü sīm-beden

Seni sevdi dil ü cānım seni iy ġonçe-dehen

Olsa bir yaña güzellerle cihān bir yaña sen

Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māʾil mi olur

Gökde ḫurşīde iren ẕerreye ḳāʾil mi olur

[Mesnevi-i Ahmedī] Rubāʿī Ḥażret-i Emir[607]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Bu ne ḳudretdür bu ne ʻizz u celāl

Bu ne ḳuvvetdür bu ne ġadr ü kemāl

2. Kim ʿuḳūl anda ḳamu ḥayrāndurur

İns ü cinn ü hem melek yeksāndurur

119a

[Ġazel-i Rüşdī][608]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Ṭarīḳ-i ʿaşḳa girmez bī-ser ü pā olmayan kimse

İrişmez menzil-i temkīne şeydā olmayan kimse

[607] Rubāʿī Ḥażret-i Emir başlığı ile yazılmışsa da bu iki beyit Ahmedi'nin İskendername'sinden alınmıştır.

[608] Selma Ataman, *Mevlevî Mustafa Rüşdîve Eserleri*, Ordu Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Ordu 2017, s.45.

2. Eli irmez daḳāyıḳ[609] dürrine baḥr-i ḥaḳāyıḳda

   Dil-i āvāresi vüsʿatde deryā olmayan kimse

3. Ḫarābāt erlerinüñ añlamaz remz [ü] rumūzından[610]

   Girüp bāzār-ı ʿaşḳa mest ü rüsvā olmayan kimse

4. Ne bilsün leyletü'l-isrāda olan vecd ü ḥāletden[611]

   Enīs-i sūre-i Yāsīn ü Ṭāhā olmayan kimse

5. Ebed Sīmurġunuñ görmez ne yüzden ḳıldığın pervāz

   Ezel Ḳāf-ı ḳıdemde[612] tābı ʿAnḳā olmayan kimse

[Müfred]

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün (--.-/ --.-/ --.-/--.-)

1. Ben bir cemāle irmişem yoḳdur aña hīç intihā

   ʿĀlem niḳābıdur anuñ geçmeyene açmaz liḳā

119b

[Ġazel-i Ẕihnī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Yüzüñ göster ḥicābı dīde-i nemnākden ḳaldır

   Nişān-ı mihr ü māhı ṣafḥa-i eflākden ḳaldır

---

609 daḳāyıḳ: haḳāyıḳ-ı D.
610 Remz [ü] rumūzından: rezm ü rezminden D.
611 leyletü'l-isrāda olan vecd ü ḥāletden: leyletü'l-esrārdaki hālāt ile vecdi D.
612 ḳıdemde: 'ademde D.

2. Cemālüñ cilvesiyle germ idüp hengāme-i ḥüsni

   Niḳāb-ı nāzı ol ruḫsār-ı āteşnākden ḳaldır

3. Gerekdür pāk-i ālāyişden ehl-i ḥüsn dāmānı

   Ḫırām itdikçe dāmānuñ ḥas u hāşākden ḳaldır

4. Ḥaḳīḳat nūrın isterseñ tecellī eylesün dilde

   Ġubār-ı şübheyi āyine-i idrākden ḳaldır

5. Yoluñda sāye gibi nā-tüvān düşmiş idi[613] Ẕihnī

   Gel iy naḫl-i ḫırāmān nā-tüvānuñ ḫākden ḳaldır

120a

[Ġazel-i Nihālī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Dehānuñ nüktesini ḥalḳa-i rindān olan añlar

   Lebüñ keyfiyyetin mest-i mey-i ʿirfān olan añlar

2. Ḫalāṣ olmadıġın zencīr-i ʿaşḳuñda dil-i şeydā

   Esīr-i ḳayd-ı zülf-i meşg-efşān olan añlar[614]

3. Yüzümden ḳāmetüm çeng olduġum bezm-i muḥabbetde

   İşi ney gibi her dem nāle vü efġān olan añlar

[613] düşmiş idi: düşmişdür M.
[614] Bu mısrada vezin kusurludur.

4. Derūnum ṭolduġın ḳanile hicrüñde ṣürāḥīveş

Dem-ā-dem cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olan añlar

5.Dil-i āvārenüñ ḥāl-i perīşānını ʿaşḳ içre

Nihālī gibi deşt-i ġamda ser-gerdān olan añlar

120b

[Ġazel-i ʿİlmī Dede]

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./ -.-./ .--./ -.-)

1. Ümmü'l-kitāba nüsḫa olaldan vücūdumuz

ʿAyn-ı ḥaḳīḳat ile göründü şühūdumuz

2. ʿİlm idi ʿayn-i vaḥdet-i ẕāt içre şānumuz

Daḫi eleste gelmeden idi ʿuhūdumuz

3. Baġlandı cān içinde nihānī vü āşikār

Ol pādişāh-ı ʿālem-i ʿaşḳa ʿuḳūdumuz

4. Āfāḳı ṭutdı kevkebe-i ṣīt-i mevlevī

İki cihāna velvele ṣaldı cünūdumuz

5. Sulṭān-ı ʿaşḳa ḳul olalı oldı ʿİlmiyā

Tesnīm ü selsebīl ile kevṯer vürūdumuz

121a

[Ġazel-i Ḫüsrevī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. […][615] bu yā ki ḳalb-i mübtelā mıdur ġaraż

   Bilmezem yā ki vefā mı yā cefā mıdur ġaraż

2. Ol ṭabīb-i cān gelüp bir dem yine tīz gitmeden

   Derdüm arturmaḳ mıdur yāḫud devā mıdur ġaraż

3. Şīveden bilsem murāduñ nāz u istiġnā mıdur

   Cānına ʿāşıḳlaruñ yoḫsa ezā mıdur ġaraż

4. Yollar üzre ḫalḳ-ı ʿālem zār u ḥayrān olmadan

   Ol şeh-i mülk-i cemālüñ bir selāmıdur ġaraż

5. Yāre geçmek Ḫüsrevī iy müddeʿī lāyıḳ mıdur

   ʿĀşıḳ-ı bī-ʿillete itmek revā mıdur ġaraż

121b

[Ġazel-i Rāstī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Cemālüñ muṣḥafında resm-i zülfüñ lām u cīmāsā

   Dehānuñ iy elif-ḳad zīr-i zülfeynüñde mīmāsā

[615] تراتر anlama ve vezne uymadığı için terātir diye okunmadı.

2. Çözildi bend-i zülfüñ ṭurra-i gīsū-yı pür-çeng[i]

   Muʿaṭṭar ḳıldı āfāḳı ḫaṭ-ı ʿanber-şemimāsā

3. Şehā lüʾlüʾ-i dendān u leb-i laʿlüñ ḫayāliyle

   Delüpdür baġrumı elmās-ı ġam dürr-i yetimāsā

4. Kelāmuñ yād idelden keyd-i aʿdā mużmaḥil oldı

   İletdüm siḥr-i şiʿri ḫadd-i iʿcāza Kelīmāsā

5. ʿAceb maṭbūʿ vü dil-keş Rāsti mevzūn edā itdi

   Nihāl-i ḳaddüñ evṣāfını ṭabʿ-ı müstaḳīmāsā

122a

[Ġazel-i Fehmī]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. N’ola olursa zülf-i ʿanberīnüñ dāl u[cīmāsā]

   Olupdur ebruvānuñla dehānuñ nūn u mīmāsā

2. İşigüñ ḫākine sürmekden oldı rūy-ı zerdüm zer

   ʿAceb mi eşk-i çeşmüm devletüñde olsa sīmāsā

3. Dehānı içre aġyāruñ dil[i] gūyā zebānīdür

   Yaḳar ʿuşşāḳı aġzından çıḳan āteş caḥīmāsā

4. Naẓar eyler meh-rū kūşe-i çeşm ile ʿuşşāḳa

   Dirīġ itmez selāmın kimseden şāh Selīmāsā

5. ʿAcebdür Fehmiyā leyl ü nehār ol yār-ı nīkūdan

   ʿAdū-yi bed-ḫişāl ayrılmadı ḫalḳ-ı ẕemīmāsā

122b

[Ġazel-i ʿUlvī[616]]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Gerçi kim ʿāleme çok dilber-i mümtāz gelür

   Ḥaḳ budur kim saña beñzer güzelüm az gelür

2. Ḥaşre dek dāmenüñ elden ḳomaz āvāre göñül

   Sen anı ṣanma cefā itmek ile vāz gelür

3. Kime ḳaṣd itdi ʿaceb yine ḥarāmī ġamzeñ[617]

   Murġ-i cāna ser-i kūyuñda bir āvāz gelür

4. Ḥasret-i ḫālüñ ile bī-kes ü tenhā olalı

   Bezm-i ġamda meges āvāzı baña sāz gelür

---

[616] İsmail Çetin, *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkidli Metni),* Fırat Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ 1993,s.263,G122.
D.' 7 beyit bulunurken incelediğimiz mecmuada 5 beyit bulunmaktadır. G122/5 ve 6. beyitleri eksiktir:
5. Sāye-veş ḫāke ṣalur ʿāşıḳ-ı üftādeleri /Her ḳaçan ṣalınup ol serv-i ser-erfāz gelür D.
6. Ben nīyāz eyliyeyin sen yüzüme baḳma benüm /Her ne deñlü baña cevr eylerseñ nāz gelür D.
[617] Bu mısrada vezin kusurludur.

5. Gerçi yüz biñ bulınur yoluña cānlar virici[618]

   Ṣanma ʿUlvī gibi bir ʿāşıḳ-ı ser-bāz gelür

[Müfred]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün (.---/ .---/ .---/ .---)

1. Aña evvel ṣıfātıyla tecellī eyledi Allāh

   Pes andan soñra ẕātıyla tecellī eyledi Allāh

123a

[Ġazel-i Nesīmī[619]] Ḥażret-i Nesīmī Fermāyed

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/-.-)

1. ʿĀlem-i ẕāt u ṣıfātem menbaʿ-ı ḳūt u ḥayāt

   Hem ḥiṣār-ı kün fekānem hem anuñ maḥṣūrıyam

2. Nuṭḳ ile ṣavtum ezelden tā ebed hem-ḳuvvetem

   Ḥāżıram her yirde hem ḥāżırlaruñ maḥżūrıyam

3. Söyliyen her nāṭıḳuñ dilinde benden özge yoḳ

   Saḳf-ı merfūʿuñ esāsı beytinüñ maʿmūrıyam

4. Nūḥ ile ṭūfān ben oldum hem necātem hem helāk

   Hem yemem hem gevherem hem ol yemüñ mescūrıyam

5. Hem faḳīrem hem dilenci hem selek hem pādişāh

   Hem benem üstād-ı ṣanʿat hem anuñ müzdūrıyam

---

[618] Gerçi yüz biñ bulınur yoluña cānlar virici: Eyledi başını çevgān ser-i zülfüñe top D.

[619] Nesîmî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.

6. Nāẓıram hem bī-naẓīrem hem baṣīret hem baṣīr

Hem ikilikden münezzeh vaḥdetüñ manẓūrıyam

123b

7. Sākiyem şemʿem şarābem sāġaram hem cām-ı Cem

Kevşerem hem selsebīlem hem mey-i engūriyem

8. Ẓāhirem ẓāhirde fāşem maẓharam hem manẓaram

Bāṭınam her şeyde yaʿnī bāṭınuñ mestūruyam

9. Hem beḳā dāru'l-ḫulūduñ nānıyam hem niʿmeti

Hem fenā dāru'l- ġurūruñ dārıyam Maṣūruyam

10. Hem ḫayālem hem nuḳūşem hem taṣavvur hem-ṣūver

Hem şuhūruñ ġurrası hem ʿālemüñ meşhūruyam

11. Hem kelāmem hem kitābem vaḥy[620] ü hem Rūḥu'l-ḳudüs

Hem ḥisābuñ sāʿati hem yevm-i ḫaşruñ ṣūruyam

12. İbtidāsız cevherem ḳāyim bi-nefsihi lā-bi-ġayr[621]

Hem naʿīm-i ḫālidem hem niʿmetüñ meşkūrıyam

124a

13. Hem cemīlem hem cemālem hem vedūdem …[622]

Kāfire mevt ü muṣībet hem Ḫalīlüñ ṣūrıyam

---

[620] vaḥy: hem vaḥy M.
[621] Bu mısrada vezin kusurludur.
[622]

14. Hem benem dārü'l-muḳaddes hem benem nār u şecer

Hem benem nūr-ı tecellī hem Kelīmin Ṭūrıyam

15. Hem cihānem hem cihānuñ ʿaynı vü māhiyeti

Hem Ḫıṭāyī Çīn[623] u Rūmuñ ḳayṣer u faġfūruyam

16. Levḥ-i Tevrīt ü Zebūr u İncīl-i Furḳān ṣuḥuf

Hem kelām-ı nāṭıḳam hem ol ruḫun menşūrıyam

17. Hem Berāt ü Ḳadr ü İsrā hem ṣıyām-ı Ḥacc ü ʿıyd

Hem Muḥarrem hem Muḥarrem ayınuñ ʿāşūrıyam

124b

18. Hem oran hem noḳṭa vü hem rūh-i Ādem hem türāb

Hem ḳıyāmet ṣūruyam hem maḥşerüñ nāḳūrıyam

19. Hem ʿanāṣır hem ṭabāyiʿ hem mürekkeb hem basīṭ

Cümlenüñ aṣlı ve ferʿi Ḳādirüñ maḳdūrıyam

20. Buġdāyam hem āsiyābem hem ḫamīrem hem faṭīr

Selsebīlüñ ḫamrıyam ḫammārıyam[624] maḫmūrıyam

21. Hem sevād-ı aʿẓamem hem Ḫıżr-ı cāmiʿ hem muḥīṭ

Hem bu baḥruñ gevheri hem lüʾlüʾ-i menşūrıyam

---

[623] Çīn: vü Çīn M.
[624] ḫammārıyam: خيماريم

22. Hem benem maḳṣūd-ı maḳṣad hem temennā hem dilek

Hem benem her şeyde ẓāhir hem anuñ meẕkūrıyam

125a

23. Hem ṭabībem hem ʿalīlem hem ʿilācem hem saḳīm

Hem şifānuñ ṣıḥḥati hem ṣıḥḥatiñ rencūrıyam

24. Hem ḥurūfem hem kitābem hem kelīm[625]

Hem fetḥanuñ manṣūbı vü hem kesranuñ mecrūrıyam

25. İy Nesīmī sen degülsin cümle oldur cümle ol

Ol kim eydür kim zemīn ü āsumānuñ nūrıyam

[Ġazel-i Faḫḫārī]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Ādemīnüñ zīneti iy muṭṭaḳī inṣāf imiş

Ehl-i inṣāf olanuñ ṣaḥ bil ki ḳalbi ṣāf imiş

125b

2. Maʿrifetsiz ādemī ḥayvāna beñzer iy aḫī

Söyledügi hep ḫaṭā ögündügi hep lāf imiş

3. Cehd idüben kāmil ol gelmez kemāle çün zevāl

Cāhil olan ādemī bildüm ki bī-inṣāf imiş

4. Bu mekānı ṭarḥ idüben lā-mekān ol çün kim uş

Bayḳuşa vīrāne vü sīmurġa kūh-ı Ḳāf imiş

---

625 Bu mısrada vezin kusurludur.

5. Her ki bildi kendüzin bilgil ki bildi ol Ḥaḳ'ı

   Kendün naḳadin bileni bildüm ki ol ṣarrāf imiş

6. ʿAdl ḥāṣıl eylegil ger pāre olursañ şehā

   ʿAdl ile Nūşirrevānuñ menzili ıʿrāḳ imiş

126a

7. Sen kevākib serveri sen āfitāb-ı bī-zevāl

   Her ṭarafdan nūruñu gördüm ki bī-eṭrāf imiş

8. Şeş cihetden ḫāli olmazdı ṭabāyiʿden daḫi

   Ādemī[626] kim çār-pādur ṭıyb ile hem cāf imiş

9. Āḫiretde rū-siyāh olsa gerekdür ol kişi

   Kim taṣarrufı yetīm mālı vü hem evḳāf imiş

10. Pehlivān oldur ki nefsin öldüre ol ceng ile

    Nefs ile ʿāşıḳlaruñ her demde çün meṣāf imiş[627]

11. On sekiz biñ ʿālemi vār eyledi dü ḥarf ile

    Kāf u nūnuñ ʿaksidür kim nūn ile hem kāf imiş

126b

12. Ādemi ṭīninden eyler mişraba faḫḫār-içün

    Mişraba faḫḫār u …[628] yılan ḫazzāf imiş

---

[626] Ādemī: Her Ādemī M.

[627] Bu mısrada vezin kusurludur.

[628] 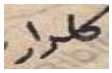

13. Āferīn bu naẓmuña Faḫḫāri bā-ṣad āferīn

Kim senüñ naẓmuñ tamām ol vaṣf ile evṣāf imiş

[Ġazel-i Nesīmī][629]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Sensen ol ẕāt-ı muṭahhar yā Muḥammed Muṣṭafā

Sensen ol şāh-ı velāyet yā ʿAliyye'l-murtażā

2. Ol Ḥasan ḫulk-ı rıżādur server-i leşker-güşā

Hem Ḥüseyn-i Kerbelādır nūr-ı ʿayn-i Muṣṭafā

3. Şāh Zeyne'l-ʿĀbidīn'dür maẓhar-ı sırr-ı ʿAlī

Hem Muḥammed Bāḳır oldı ehl-i faḳra pīşvā

127a

4. Caʿfer-i Ṣādıḳ olupdur pīşvā-yı evliyā

Mūsi [vü] Kāẓım ḥaḳīḳatdir yolunda rehnümā

5. Şāh-ı sulṭān-ı Ḫorāsāndur velāyet maʿdeni

Hem Taḳī ve bā-Naḳīdür ḳıble-gāh-ı enbiyā

6. Ol Ḥasan-ı ʿAskerīdür[630] ḳıble vü īmānımız

Mehdi-i ṣāḥib-i camansan yā ʿAliyye'l-murtażā

[629] Bu gazel Nesîmî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.
[630] ʿAskerīdür: ʿAskerī midür M.

7. Çün Nesīmīdür ḥaḳīḳat secde-i ḫāṣ-ı Ḫudā

   Dest-gīri şāh-ı merdān evliyā vü enbiyā

127b

[Ġazel-i Mevlānā] Ān Ḥażret [631]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/ -.--/ -.-)

1. Yā Ḥabība'llāh resūl-i Ḫāliḳ-ı yektā tuyī

   Ber-guzīn-i Ẕu'l-celāl-i pāk u bī-hemtā tuyī

2. Nāzenīn-i Ḥażret-i Ḥaḳ ṣadr u bedr-i kāʾināt

   Nūr-ı çeşm-i enbiyā çeşm-i çerāġ-ı mā tuyī

3. Yā Resūla'llāh tu dānī ümmetānet ʿācizend

   Reh-numā-yı ʿācizāı bī-ser ü bī-pā tuyī

4. Der-şeb-i miʿrāc būde Cebreʾil ender rikāb

   Pā-nihāde ber ser-i nuh künbed-i ḥaḍrā tuyī

5. Şems-i Tebrīzī ki dāned[632] naʿt-i Peyġamber zeber

   Muṣṭafā u Müctebā an ḥażret-i ʿalā tuyī

[631] https://defter-i-ussak.blogspot.com/2014/12/nat-mevlana.html
[632] dāned: dāred M.

128a

[Ġazel-i Kul Nesīmī] [633]

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün (.--- / .--- / .--)

1. Gel iy müʾmin benüm cānum ʿAlīdür

   Ne cān kim belki cānānum ʿAlīdür

2. Severüm ʿaşḳ ile …[634] ile hem[635]

   Zīrā kim dīn ü īmānum ʿAlīdür

3. Tanıdum şāh-ı müʾminler içün[636]

   Ḫavāric düşmenüm ḫānum[637] ʿAlīdür [638]

4. Yaḳīn bil ṣıdḳ ile gide gümānuñ

   Ki Ḥaḳ buyurdı aṣlānam ʿAlīdür

5. Nesīmīyem ʿAlī medḥin oḳuram

   Benem bülbül gülistānum ʿAlīdür

---

[633] Cahit Öztelli,On Yedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesimi, Tokyo Matbaası,Ankara 1969,s.85.

[634] 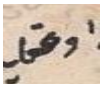

[635]… ile hem: aşḳile hem āşıḳı D.

[636] Bu mısrada vezin ve anlam kusurludur.

[637] ḫānum: hᵛānum M.

[638] Bu beyit divanda yoktur.

128b

[Ġazel-i Şems]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün (-.--/ -.--/-.-)

1. ʿAşḳuñı göñlüme mihmān eyledüñ
   Her ne küfrüm olsa īmān eyledüñ

2. Aġlar idüm ḥasret ile dün [ü] gün
   Vaṣluñı ben ḳula iḥsān eyledüñ

3. Öyle olsa ṣūretüm ḳıldum ḫarāb
   Genci vīrān içre pinhān eyledüñ

4. Ṣūretā hᵛār u ẕelīl ü nā-tüvān
   ʿĀlem içre beni sulṭān eyledüñ

5. Kim bileydi şāha maḥrem olduġum
   Mühri virüben Süleymān eyledüñ

6. Devlet olsam bu[639] cihān ḫalḳı ḳamu
   Her birini baña yeksān eyledüñ

7. Ḳande olsam vaṣlıñuñ yoḳ firḳati
   Ḳandesem müşgülüm āsān eyledüñ

[639] bu: düşme bu M.

8. ʿAşḳ şarābını elüñden içmişüm

   Kim ezelden mest ü ḥayrān eyledüñ

9. Şems [i] vaḥdet baḥrine ġarḳ eyleyüp

   Yiri gögi aña seyrān eyledüñ

129a

[Ġazel-i Bāḳī[640]]

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün (..--/ ..--/ ..--/ ..-)

1. Müstedām ola fenā kūyınuñ evbāşları

   Kim olur bir biri yolında fidā başları

2. ʿArṣa-i ʿaşḳda göre Ḥażret-i Mevlānāyı

   Ṭurmayup daḫi dūnı döner yoldaşları

3. Dehri bir āh-ı seḥergehleri ber-bād eyler

   ʿĀlemi seyle virür gözlerinüñ yaşları

4. Cürʿa ṣaçdıkları yir kān-ı Bedaḫşāna deger

   La'l ü yāḳūtı n'ider meykede ḳallāşları

5. Ġarażı bu ki fenā meykedesinde Bāḳī

   Ḳıla müjgānını cārūb ola ferrāşları

---

[640] Sabahattin Küçük (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.286-287.G483.

129b

[Ġazel-i Ulvī[641]] ʿUlvīyā

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün (--./-.-./.--./-.-)

1. Bir bī-kesem ki ḥālüme maḥrem bulunmadı
   Ḳanlu yaşum gibi baña hem-dem bulınmadı
2. Dārü'ş-şifā-yı ʿālemi geşt eyledüm dirīġ
   Ölmekden özge yâ[re]me merhem bulunmadı

3. Bir bezm-i bī-ṣafāya getürdüñ felek bizi
   Bāde dökend[e][642] cām-ı tehī Cem bulınmadı

4. Mīr ü gedā faḳīr ü ġanī hep esīr-i māl
   Hiç kimsede nişāne-i Ḥātem bulınmadı

5. Ḫālüñ yanında almaya firdevsi ḥabbeye
   Ādem gibi cihānda bir ādem bulınmadı

6. ʿUlvī getürdi cānını tuḥfe ḳabūl ḳıl
   ʿArż olmaġa ḥuzūruña ki nesnem bulunmadı

641 ʿUlvīyā başlığıyla verilmiştir. Bu gazel Derzi-zāde Ulvī Dîvânı 'nda yoktur.

642 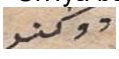

130a

[Müseddes-i Cinānī[643]]

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün (--./.--./.--./.--)

1. Ḡalḳuñ neʿaceb ḥikmet olurʿaḳd ile ḥalli

   Her ḥāle münāsib görinür cümle maḥalli

   Eyler kimisi fikr-i teraḳḳī vü teʿallī

   Gelmiş kimineʿālem-i süflīde tesellī

   Ḡallāḳ-ı cihānʿāleme ḳıldıḳda tecellī

   Her şeyʾi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

2. Olmış kimisi cümle cihān mülkine sulṭān

   Başında ġam-ı ṭanṭana-i şevket-i dīvān

   Ammā kimisi faḳr ile ālūd[e] vü ḥayrān

   Her birisi ḥālince yine ḡürrem [ü] ḡandān

   Ḡallāḳ-ı cihānʿāleme ḳıldıkda tecellī

   Her şeyʾi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

130b

3. Giymiş kimisi cāme-i zerbeft-i zerendū

   Peşmīne giyer kimi gezer müflis-i merdūd

   Ḡarbān iledir kimi kemī vāṣıl-ı maḳṣūd

   Ḥikmet bu ki her birine ḥāline ḡoşnūd

   Ḡallāḳ-ı cihānʿāleme ḳıldıkda tecellī

   Her şeyʾi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

[643] Cihan Okuyucu, *Cinânî, (Hayatı-Eserleri-Dîvânının Tenkidli Metni),* TDK Yayınları, Ankara 1994. Celāl Bik'in beyiti tesdis edilmiştir.

4. Olmış kimisi mīr ü kimi şaḥne vü ḳāżī

Ġavgāsı ulu derd ü belāsı müteḳāżī

Ḥālin ṣorar olsañ yine müstaḳbel [ü] māżī

Her birisi ḥālinden olurlar [idi] rāżī

Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī

Her şeyʾi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

SONUÇ

Çalışmamız, esas olarak Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde bulunan Turc. 50.numaralı cönkü tanıtmak ve transkripsiyonlu metnini vermektir. Bu amaçla cönkte yer alan manzum metinleri, yayımlanmış veya üzerinde çalışma yapılmış dîvânlarla, makalelerle ve tezlerle karşılaştırarak çalışmamızı hazırladık. Metni oluştururken cönkteki metinleri esas alıp yukarıda belirtilen kaynaklarla arasındaki farkı dipnotta gösterdik.

Çalışmamızın ilk bölümünde "Cöngün Tanımı ve Türk Edebiyatında Cönkler Üzerine Yapılmış Kitaplar ve Tezler" hakkında bilgi verdik. İkinci bölümde, çalışmaya konu olan "Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk" isimli eseri tanıttık ve cönkte şiirleri yer alan şairler hakkında kaçıncı yüzyılda yaşadıkları, mahlasları, cönkteki şiir sayıları, şiirlerinin nazım şekilleri ve cönkteki sayfa numaraları hakkında tablo üzerinden bilgi verdik. Üçüncü bölümde, bu çalışmada incelenen "Vatikan Apostolik Kütüphanesi'nde Bulunan Turc.50 Numaralı Cönk" transkripsiyon alfabesi ile çeviri metnini yazdık.

İncelediğimiz cönk, 130 varaktan oluşmaktadır. Cönk, dijital ortamda cetvel ile gösterilip 28x6 santimetre kitap boyutundadır. Cönkte sayfaların yazı alanı farklı boyutlardadır, cöngün içinde yer alan metinlerin satır sayıları birbirinden farklıdır.

Cönk genel olarak bakımlı ve temiz tutulmuştur. Sayfa numaraları günümüz rakamları ile yazılmıştır. Cönkteki metinler siyah mürekkepli kalemle ve talik, nestalik hatla yazılmıştır. Cöngün istinsah tarihi ve müstensihi hakkında bilgi yoktur. Cöngün cilt kapakları kopmamıştır. Dış kapak kahverengidir. Dikişlerin olduğu üst kısım kırmızı deri parçası ile desteklenerek sağlamlaştırılmıştır. Bu deri kısmın üstünde kütüphanenin etiketi ve cöngün numarası (Turco 50/VAT. 50.) bulunmaktadır.

Cöngün içerisinde 208 şiir vardır. Bu şiirlerin 179 adedi 13-17. yüzyıllarda yaşamış olduğunu tespit ettiğimiz 82 şaire aittir. Diğer 29 şiirin sahibini tespit edemedik. Cönkte yirmi adet şiirine yer verilen Bâkî en fazla şiiri bulunan şairdir. Bâkî'yi on beş şiiri ile Seyyid Nesîmî takip etmektedir. Cönkte ağırlıklı olarak tassavufi şiirler bulunmaktadır.

Cönkte yer alan nazım şekilleri ve adetleri ise 147 gazel, 12 matla, 11 kıta, 10 müfred, 6 müseddes, 5 kaside, 4 tahmis, 3 mesnevi, 3 rubai, 2 tesdis, 2 muhammes, 1 muaşşer, 1 müstezat ve 1 terci-i bend yer almaktadır.

Netice itibarıyla cönkler, kaynaklarda künyesini tespit edemediğimiz şairlerin künyelerinin tespit edilmesinde ya da şairin künyesi bilinip dîvânlarında yer almayan bazı şiirlerinin tespitinde, dîvânlarda bulunan şiirlerininde eksik veya fazla olan kısımlarının

belirtilmesinde, dönemin sosyo-kültürel yapısı hakkında bilgi verilmesinde, tenkitli metin neşrinin daha sağlam yapılmasını sağlayan yegâne hazinelerimizdir. Bu alana gönül vermiş araştırmacılar tarafından daha fazla çalışılarak edebiyat camiasına katkı sağlanması en büyük temennimizdir. Unutulmamalıdır ki incelenip üzerine araştırma yapılan ve okunan her eser gün yüzüne çıkarılan bir hazine gibidir. Ve unutulmamalıdır ki hazineler gün yüzüne çıkarıldıklarında anlam kazanır. Son olarak yaptığımız bu çalışmanın ilim âlemine katkı sağlamasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

Abdülkerimoğlu, Abdülkadir (hzl.),*Nuhbetü'l-Asar Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar,* Gazi Üniversitesi Yayınları, 1985.

Adak, Abdurrahman, *Za'fî -i Gülşenī Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi,* Ankara Üniversitesi,(Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006.

Akçay, Gülçiçek, *Hisarcıklızâde Mes'ud - Mecmû'a-i Eş'Âr (İnceleme - Metin),* Paradigma Akademi Yayınları, İstanbul 2020.

Aksoyak, İ. Hakkı (hzl.), *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı,* KTB Yayınları,2018.

Aksu, Hüsamettin, "*Hurûfîlik*" İslam Ansiklopedisi, C.18. Türk Diyanet Vakfı Yayınları,1988.

Akyüz, Kenan, S. Beken, S. Yüksel (hzl.), *Fuzûlî Dîvânı,* Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

Altunel, İbrahim *Hâletî-i Gülşenî: Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi), Konya 1988.

Aslan Namık, "Niğde/Bor Kaynaklı Dört Cönk ve Muhtemel Niğdeli Aşıklar", *Akpınar Dergisi*, S. 25, Ocak- Şubat 2010.

Ataman, Selma, *Mevlevî Mustafa Rüşdî ve Eserleri*, Ordu Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Ordu 2017.

Ayan, Hüseyin, *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nınTenkitli Metni,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020.

Aydemir, Yaşar, *Behiştî (hayatı, şahsiyeti, eserleri ve Dîvânın tenkitli metni).* Gazi Üniversitesi, Ankara 1999.

Biltekin, Halit, *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli-Metin-Dizin).* Ankara Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara 2003.

Bozyiğit, Esra, *Taşlıcalı Yahyâ Bey Dîvânı,* Marmara Üniversitesi, (Doktora Tezi), İstanbul 2021.

Cönk, https://digi. vatlib. it/view/MSS_Vat. turc.50?fbclid=IwAR2-65E-RcAxA3C7hoF9sm5tYjMrvgvdyesXL8ZdnYFh9mSmeaNs2bg2ots (Erişim tarihi: 06.05.2020)

Cunbur, Müjgân, “Folklor Araştırmalarında Cönklerin yeri”, *I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri*, Ankara 1974.

Çakmakçı, Hümeyra*, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Koleksiyonu 68 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (1b-47b),* 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul 2009.

Çavuşoğlu, Mehmed, M. Ali Tanyeri (hzl.), *Hayretî Dîvân*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981.

Çavuşoğlu, Mehmed (hzl.), *Amrî Dîvânı*, MEB Yayınları, İstanbul 1979.

Çavuşoğlu, Mehmed (hzl.), *Yahyâ Bey Dîvânı*, Edebiyat Fakültesi, Basımevi, İstanbul 1977.

Çetin, İsmail, *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Dîvânı’nın Tenkidli Metni),* Fırat Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ 1993.

Dede, Mehmet, *Dîvân-ı Gül Baba ve Transkripsiyonlu Metni,* Sakarya Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi),Sakarya 2001.

Demiralay, Mehmet, *Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin*, Süleyman Demirel Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2007.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lūgat*, 20. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara, 2003.

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2013.

Elçin, Şükrü, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Akçağ Yayınevi, Ankara 2001.

Erdoğan, Mustafa, *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebī Kişiliği ve Dîvânı (İncelemeTenkitli Metin-Dizin),* Gazi Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara 2008.

Genç, İlhan (hzl.),*Tezkîre-i Şu‘arâ-yı Mevleviyye*, AKM Yayınları, Ankara 2000.

Gıynaş, Kamil Ali, *Milli Kütüphanedeki Yz A 803 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni,* Selçuk Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Konya 2009.

Gökyay, Orhan Şaik, “Cönkler Üzerine”, *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*, İstanbul 1989.

Gölpınarlı, Abdülbaki,*“*Hurûfîlik ve Mîr-i Âlem Celâk Bik‘in Bir Mektubu*” Türkiyat Mecmuası,* C. 14,İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1965.

Güvenek, E.Serap,“Prof. Dr. Vahit Türk Armağanı”, Kesit Yayınları, ISBN: 978-625-7698-14-6. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(22), İstanbul 2020.

Güzel, (hzl), Abdurrahman, *Şehzâde Alaâddin Gaybî Kaygusuz Abdâl Külliyatı: (Hayatı-eserleri-metin sözlük-kaynaklar),* Türk Dil Kurumu Ankara 2021, s.289,G46.

Güzel, Abdurrahman, *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.

İpekten, Haluk (hzl.), *Karamanlı Nizâmî Dîvânı*. Ankara 2020.

İpekten, Halūk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Derg*âh Yayınları, İstanbul 1999.

İsen, Mustafa (hzl.),*Usûlî Dîvânı,* Akçağ Yayınları, Ankara 1990.

Kaya*,* Doğan, *"*Kültürümüzde Cönklerin Önemi ve Sivas Kaynaklı Cönkler", *Sivas Kemal İbn-i Hümam Vakfı Kültürümüz ve Kitap Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2007.

Kaya, Doğan, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

Keklil, Murat, Üsküplü *İshak Çelebi Divanı (Metin-Çeviri- Açıklamalar- Dizin),* Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Kırgızistan2014.

Koz, Sabri, "Cönk", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.2, Dergāh Yayınları, İstanbul1977.

Köksal, Mehmet Fatih, "Cönklerde Divan Şiiri, Divan Şiirinde Cönkler"*, Milli Folklor*, 2016.

Küçük, Sabahattin (hzl), *Bâkî Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara 1994.

Mengi, Mine, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, 23. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2016.

Muhtar, Cemal *"*Hurufi Türk Şairleri*" M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, IV. 219-226, 1986.

Mustafa, İsen, Bilkan, Ali Fuat ve Işınsu, Tuba, Durmuş, *Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları,* Kapı Yayınları, Ankara 2012.

Okuyucu, Cihan, *Cinânî, (Hayatı-Eserleri-Divanının Tenkidli Metni),* TDK Yayınları, Ankara 1994.

Onay, Ahmet Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, TDV Yayınları, Ankara 1992.

Özer, Sait, *Nâtıkî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin-İnceleme),* Cumhuriyet Üniversitesi, *(Yüksek Lisans Tezi)* Sivas 2006.

Özkat, Mustafa, *Kara Fazli'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı (İncelemeTenkitli Metin).* Marmara Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2005.

Öztürk, Ali, “Halvetiyye Tarikatına Mensup Xvı. Yüzyıl Dîvân Şairleri Üzerine Bir İnceleme*” Tasavvuf: İlmī ve Akademik Araştırma Dergisi*, S. 15. 225-252,2005.

Öztürk, Yılmaz,*17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdeti'nin Divanının Tenkitli Metni,* İstanbul Üniversitesi,(Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006.

Öztürk, Zehra, *Mecmû'a-i eş'âr (İnceleme Metin),* Uludağ Üniversitesi (Yüksek Lisanas Tezi), Bursa 2014.

Püsküllüoğlu, Ali, *Edebiyat Sözlüğü*, Özgür Yayınları, İstanbul 1996.

Sakaoğlu, Saim, “Cönklerin Kültür Tarihimizdeki Yeri*”, Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu*, Elazığ 1986.

Sami, Şemseddin, *Kamus-i Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2015.

Saraç, M. A. Yekta, *Klasik Edebiyat Bilgisi: Biçim-Ölçü-Kafiye*, Gökkubbe Yayınları, İstanbul, 2015.

Saraç, M.A. Yekta (hzl.), *Emri Divanı.* Eren Yayıncılık, İstanbul 2004.

Soykal, Murat Serdar, (hzl.), *Mevlevi Ayinleri Mecmuası Şeyh Galip*, ZeytinBurnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2021.

Süer, F. Ramazan (hzl.),*Şemseddin-i Sivasi Divanı,* H Yayınları, İstanbul 2017.

Şahin Kayalık, Duygu,“Cönk’ Terimi ve Cönkler Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”*, Turkish Studies*, Volume 10 (12) (Summer),2015.

Şükrü Elçin, *“*Cönkler ve Mecmualar Üzerine”, *Türk Yurdu*, S. 278, Kasım 1959.

Tatcı, Mustafa (hzl.), *Eşrefoğlu Rûmî Dîvân-ı İlahiyat*, DİB. Yayınları, Ankara 2017.

Torun, Ali, “*Selmân-ı Pâk Fütüvvet- namesi”,* Afyon Kocatepe Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt 2: Sayı 1, Afyon 2000.

Tulum, Mertol, Tanyeri, M. Ali (hzl.) *Nev'î: Dîvân,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul 1996.

Usluer, Fatih, “Divan Şairleri ve Hurufilik”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi,* 23, 1 (2019) 80-104.

Uzun, Süreyya, Üsküdarlı *Aşkî Dîvânı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Dîvândaki Yansımaları*, İstanbul Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2011.

Ülkütaşır, M. Şakir, *"*Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Değeri", *Türk Kültürü*, C.5, S. 60, Ankara 1967.

Ünver, İsmail,*"*Çeviriyazıda Yazım Birligi Üzerine Önerileri*" Ankara Üniversitesi Türkoloji Dergisi*, Xı (1),1993.

Yavuz, Kemal, Yavuz, Orhan, *Muhibbî Dîvânı Bütün Şiirleri,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2016.

Yavuz, Orhan, "Türk Edebiyatında Cönkler, Hususiyetleri ve Dili*", Türk Dünyası Araştırmaları,* 54. Cilt, 1988.

Yıldırım, Yusuf, *Risâletü'n-Nushiyye ve Dîvân-ı Yûnus Emre,* Duru Bulgur Yayınları, İstanbul 2017.

Yılmaz, Meltem, "Cönkler Üzerine Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası",*Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 35, 2016.